15 Yaşındayız

ANDANTE

Türkiye'nin Müzik Kültürü Dergisi

Ahmet Ümit'le Ninatta operası üzerine

Emre Aracı'dan Sherlock Holmes'un müzikli serüvenleri

Hollywood'un Türk bestecisi: Batu Şener

Kahramankaptan'dan 2 portre: Fazıl Say ve Selman Ada

Klasik müzik dinleyicisi yaşlanıyor, çözüm nedir?

Yol mühendisi olacakken operacı oldu: Önay Kağan Köse

Ayşe Öktem'den Viyana opera günlüğü

Michael Kuyucu'dan pop müzikte 2017 değerlendirmesi

Dünyanın En İyi Konser Salonları

ISSN 1303-7749
9 771303 774011
OCAK 2018
Yıl 15 - Sayı 135
Fiyatı 12 TL

Üç Efsane Ses!

Üç Efsane Ses albümü ile Cumhuriyetimizin ilk yıllarında seslerini tarihe kaydeden üç değerli sanatçımız Hafız Osman, Hafız Sami ve Hafız Kemal'in ölümsüz eserleri müzikseverlerle buluşuyor.

Bu kayıtlarda, taş plaklar stüdyoda en hassas ve dijital kayıt teknolojilerinin imkânları ile kaydedildi. Plaklar temiz olmasına rağmen, ortaya çıkabilecek cızırtı, hışırtı ve fazlaca duyulabilecek dönemin kayıtlarından kaynaklı dip ve harici sesler ortadan kaldırılarak yok denecek kadar en az seviyeye düşürüldü.

Sayı 135

İÇİNDEKİLER

Ocak 2018

37

Kapak Dosyası: *Klasik müzik ve operanın doğduğu Avrupa, dünyanın en köklü, en iyi orkestralarına ve mimarisiyle olduğu kadar akustik nitelikleriyle de göz doyuran konser salonlarına ev sahipliği yapıyor. Son yıllarda Avrupa'da ve dünyanın pek çok şehrinde var olan konser salonlarının yanına dünyaca ünlü mimarların ve akustik uzmanlarının tasarımlarıyla göz alıcı yeni konser salonları inşa edilmeye devam ediyor. Bu sayımızda sizlere geçmişten günümüze, dünyanın en iyi konser salonlarından bazılarını tanıtıyoruz.*

66

Yazdığı polisiye romanlarla tanınan Ahmet Ümit, librettosunu kaleme aldığı ve izleyicilerle buluşmaya hazırlanan Ninatta operası, müzik ve Hititler hakkında yazarımız ***Özlem Ertan'****la, keyifli bir sohbet gerçekleştirdi.*

78

Emre Aracı*, suç hikâyelerinde çığır açan İskoçya doğumlu yazar Sir Arthur Conan Doyle'un yarattığı hayali dedektif karakter Sherlock Holmes'un müzikli serüvenlerinde yolculuğa çıkıyor.*

www.andante.com.tr | info@andante.com.tr | facebook.com/andantedergisi | twitter.com/andante_dergisi | instagram.com/andantedergisi

AYIN FOTOĞRAFI

Gökhan Aybulus ile ünlü şef Avi Ostrowsky

ALDENTE

Nihan Atalay
Kapari ve ançuezli penne

8 **MÜZİKOMEDİ**
Efdal Altun
Besteciler

10 **GENÇLERDEN HABERİNİZ VAR MI?**
Şefik Kahramankaptan
2018'e umutla giren gençlerden üç örnek

12 **RESİM İÇİNDE MÜZİK**
Zekeriya Şen
Sesleri görmek, renkleri koklamak...

KULİS

14
* *Gitarın ustaları Ocak ayında Akbank Sanat'ta*
* *Keman ve arpın parlayan yıldızları Millî Reasürans'ta*
* *Podium Hall'da yeni yılın ilk ayında iki resital*

20

İSTANBUL'U DİNLİYORUM

Egemen Berköz
Ahmed Adnan Saygun'u doğumunun 110. yılında üç büyük yapıtıyla andık

24 **OPERA SAHNELERİNDEN**
Ayşe Öktem
Üç klasik, yarım düzine çağdaşa değer ... mi?

30 ***Thomas Götz***
Nürnberg'in Sihirli Flüt'ü

32 ***Onur Aydın***
SAMDOB'dan üst düzey bir Sevil Berberi

34

BAŞKENT'TEN YANSIMALAR

Şefik Kahramankaptan
2017'den 2018'e iki portre: Fazıl Say ve Selman Ada

58 ***Serhan Bali***
Dinleyici yaşlanıyor... Peki çözüm nedir?

70 ***Serhan Bali***
Mühendislikten opera sahnelerine: Önay Kağan Köse

Serkan Kalfa
Hollywood'un Türk Bestecisi: Batu Şener

MÜZİK BORSASI

Michael Kuyucu
Hande'nin fendi Demet'i yendi

KAYIT MASASI

88 **Ne Dinliyorlar**
Levent Bakırcı

90 **Hİ-Fİ DÜNYASINDAN**
Ahu Ünalp

MÜZİSYEN

94 **MÜZİSYEN HEKİMİ**
Erinç K. Sabuncu
Akupresyon tedavisi

95 **PİYANO KLİNİĞİ**
Buğra Gültek
Konservatuvarın doğuşu - 4

ANDANTE
Türkiye'nin Müzik Kültürü Dergisi

Sahibi
Bali Müşavirlik Mümessillik Yayıncılık Tic. Ltd. Şti. adına Yasemin Çetin

Genel Yayın Yönetmeni
Serhan Bali
serhanbali@andante.com.tr

Genel Koordinatör
Pınar Ünal

Genel Yayın Yönetmeni Yrd. ve Yazı İşleri Müdürü (Sorumlu)
Melike Bali
melike.bali@andante.com.tr

İdari Direktör
Ahu Ünalp
ahu.unalp@andante.com.tr

Yayın Kurulu
Serhan Bali, Ahu Ünalp, Feyzi Erçin, Onur Aydın

Görsel Sanat Yönetmeni ve Kapak Tasarımı
Faruk Özcan
faruk.ozcan@andante.com.tr

Kapak Fotoğrafı
Dietmar Rabich / Wikimedia Commons / "Hamburg, HafenCity, Elbphilharmonie (und Mahatma-Gandhi-Brücke) -- 2016 -- 3054" / CC BY-SA 4.0

Abonelik ve Eski Sayılar
abone@andante.com.tr

Dağıtım
Dünya Süper Veb Ofset A.Ş.
Tel: (0212) 440 24 24

Renk Ayrımı-Baskı-Cilt
Şan Ofset Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti. Hamidiye Mh. Anadolu Cd. No: 50 Kağıthane İstanbul
Tel: (0212) 289 24 24

Baskı Tarihi
Ocak 2018

Andante Yönetim Merkezi
Akçaağaç Sokak No:1/1 Acıbadem-Üsküdar 34660 İstanbul
Tel: (0216) 325 27 13
(0216) 545 03 86
Faks: (0216) 326 39 20

Ankara Temsilcisi:
Onur Aydın Tel: (0533) 733 17 15

Yayın Türü
Aylık Yaygın Süreli Yayın

İDSO, geleneksel İsmet İnönü'yü Anma Konseri'nde müzikal geçmişleri başarılarla dolu piyanistimiz Gökhan Aybulus ve ünlü şef Avi Ostrowsky'i çok güzel ve anlamlı iki eserle konuk etti.

Konserin ilk bölümünde Sergei Rachmaninoff'un sıkıntılı dönemlerinden sonra bestelediği ve doktoruna ithaf ettiği; duygusal, hüzünlü ve bir o kadar da huzur veren bölümlerinin ardından son bölümünde bir zafer havası hissettiren 2. Piyano Konçertosu icra edildi.

İkinci bölümde ise Antonin Dvorak'ın, fırtınadan önceki sessizlik gibi dingin ve huzur verici tematik melodilerin ardından, gitgide tansiyonu yükselen ve nihayet son bölümünde yine coşkulu bir zafer havasına dönüşen ve *Yeni Dünyadan* adıyla da bilinen 9. Senfoni'si, büyük devlet adamının yaşamını ve Kurtuluş Savaşımızı bizlere adeta yaşatmış oldu.

FOTOĞRAF VE METİN: NEVZAT YILDIRAN

TURKISH AIRLINES
DENON
WATCH
LISTEN
PLAY
DENON
DÜNYANIN MÜZİĞİ
DÜNYANIN EN ÇOK ÜLKESİNE
UÇAN HAVAYOLUNDA
Poptan jazz'a, rock'tan klasik müziğe seyretmek istediğiniz en yeni konserler
Türk Hava Yolları'nın yenilenen uçak içi eğlence sisteminde.
Bulutların üzerinde keyifle izleyeceğiniz en güzel konserler ve dinleyeceğiniz
22 binden fazla şarkıyla, her yolculuk unutulmaz olacak.
A STAR ALLIANCE MEMBER
20 YEARS
TURKISHAIRLINES.COM

Nihan Atalay

Kapari ve ançuezli penne

Malzemeler

340 gr Penne makarnası
500 gr olgun kiraz domates
2-3 adet kırmızı acı kuş biber
3-4 diş sarımsak
4-5 adet yağda ançuez
2 çorba kaşığı yıkanmış ve tuzundan arındırılmış kapari
1 çorba kaşığı kekik
½ bardak sek beyaz şarap
1 çay kaşığı şeker
5 çorba kaşığı zeytinyağı
Rendelenmiş kaşar peyniri ya da parmesan peyniri

Tarif

Geniş bir tavanın içine zeytinyağı, sarımsak ve ançuezler konularak yüksek ateş üzerine verilir.

Tahta kaşıkla ançuezler ezilerek yağın içinde eritilir. Kuş biberi ve kapariler eklenir ve birkaç dakika karıştırılır. Daha sonra üzerine beyaz şarap eklenir, suyu çekilene kadar harlı ateşte pişirilir ve sarımsaklar içinden çıkarılır.

Domates ve şeker eklenerek kapağı kapalı tavada pişmeye bırakılır. 10 dakika kadar sonra içine kekik eklenir. Hazırlanan sos bir köşede dinlenmeye bırakılır.

Büyük bir tencerenin içine dört litre su ve biraz tuz konularak makarnalar al dente şeklinde hazırlanır ve pişirme suyu atılmadan süzülür. Makarnalar daha önceden hazırlanmış olan sosun içine karıştırılarak içine bir su bardağı makarna suyu katılır ve tahta kaşıkla karıştırılır. Üzerine rendelenmiş kaşar peyniri ya da parmesan peyniri eklenerek servis yapılır.

Ünlü İtalyan besteci Gioachino Rossini aynı zamanda çok iyi bir aşçı olarak da tanınırmış. Bu tarifi yaparken bestecinin *La Gazza Ladra* operasını dinlemenizi tavsiye ederim.

Müzikomedi

Efdal Altun
efdal.altun@andante.com.tr

BESTECİLER

"En iyi besteci, ölü bestecidir."
Anonim

Oldukça sert ve soğuk bir başlangıç olduğunun farkındayım fakat bunu ben uydurmadım. Bestecilerin bile yarı espri, yarı çaresiz bir kabullenişle ifade ettiği bir deyimdir bu. Kısacık bir örnekle açıklamak isterim: Düşünün, mükemmeliyetçi ve lafını esirgemeyen Beethoven hâlâ yaşasaydı, acaba kaç orkestra veya solist eserlerini çalabilirdi? Provanın ortasında kapıyı tekmeyle açan ve içeri hışımla giren Beethoven orkestra şefini uyarır; *"O bölümün temposu yanlış! Daha forte, daha forte! Final yeterince görkemli değil! Verin şu bageti bana, geçin şuraya izleyin ve müzik nasıl yapılır, öğrenin!"* derdi herhalde.

Gerçi, modern döneme kadar yazılmış eserlerin ve özellikle klasik dönemin sert çizgilerle belirlenmiş kurallarının dışına çıkmak hâlâ çok radikal bir davranış olarak kabul edilmekte. Yani Beethoven, Haydn, Mozart gibi besteciler yaşamasa da hâlâ aynı baskıyı icracılar üzerinde kuruyorlar. Fakat romantik dönemden günümüze kadar yazılmış eserlerde ufak oynamalar veya kişisel yorum farklılıkları, çaktırmadan hatta alenen uygulanabiliyor. Evet, orkestra şefleri açısından düşündüğümüzde yaşayan bestecinin eserini seslendirmek hiç de kolay değildir. Bestecinin provaya gelmesi ve şeften yaşlı ve tecrübeli olması halinde durum daha da zorlaşır. Şef, hayatta olmayan bir bestecinin eserini çıkartırken yukarıda belirttiğim sınırlar içinde kendi yorumunu katabilir ve hatta küçük notalar ekleyip çıkarabilir. Esere daha da müdahale edip bazı ölçüleri atan, birkaç nota ekleyen ya da bölümlerin yerini değiştiren şeflere de rastlanır. Orkestra karşısında bu tip karizmatik, kendinden emin ve güçlü ifadelerle hareket eden şef, provaya gelen bestecinin varlığıyla kulağını gözünü ayrı oynatarak avcısından korunan bir ceylana döner. Bestecinin en çok takıldığı konu tempodur. Çalış sonrası ilk sözü ise çoğunlukla şudur: *"Maestro, acaba daha hızlı çalabilir misiniz?"* Bu istek, yayların elden düştüğü, nefeslerin kesildiği ve müzisyenlerin harpten çıkmış askerlere döndüğü bir durumla sonuçlanana kadar devam eder. Sonunda besteci *"Tamam, biraz daha yavaş olabilir."* diyerek teslim olmuştur ama isteklerinin de sınırı yoktur: *"O pasajda yaban kazlarının uçuşunu anlatmaya çalıştım, acaba yayı göç hissini uyandıracak şekilde yumuşakça çekerken sol elle de kanat sesleri yapabilir miyiz?"* ya da *"Meltemin fırtınaya dönüşünü daha iyi ifade etmek için tuşenin en başından tek parmakla en ince sese kadar durmaksızın çıkan ve yükselen bir ses istiyorum, çalarken bir yandan da bağırırsanız daha da etkili olacaktır..."*

Aslında bestecilerin de işi ayrı zor. Düşünün ki ressamsınız ve fırçayı başka bir ressamın eline veriyorsunuz ve sizin kafanızdaki fikri resme dökmesini istiyorsunuz. Fırçayı emanet ettiğiniz ressam ne kadar iyi de olsa, ortaya çıkacak sonucun kafanızdaki resim olma ihtimali çok düşüktür. Bu yüzden, besteci kulise tebriğe geldiğinde performanstan dolayı çok mutlu olsa da dudak kenarında burukluğun izi hep vardır. Besteci aynı zamanda bir piyanistse ve solo piyano için yazdığı eseri kendi seslendiriyorsa ondan mutlusu yoktur. İşte o zaman, tatile girmiş bir ilkokul çocuğu gibi güle oynaya çalar!

"Topu topu yedi nota var. Kaç ayrı beste yapılabilir ki?"

Ünlü bir pop şarkıcımızın da ifade ettiği bu "yedi notayla" nasıl bu kadar çok eser yazılmış, yazılıyor? Evet, diyeziyle ve bemolüyle, tonu değişse de ismi değişmeyen bu yedi notayla farklı farklı eserler yazmak kolay iş değil. Özellikle pop müzikte, basit akor yürüyüşlerine biraz Anadolu ezgisi, üç-beş de bildik kelime koyarsan, başka bir besteye denk gelmeme ihtimali neredeyse sıfıra iniyor. Klasik müzikte de aynı riskler var tabii. Klasik dönemde besteciler *"Yav ne yazsak diğerine benziyor, dur hiç olmazsa sıra numarası koyalım da bir fark olsun."* demişler ama olmamış. Sonra tüm sanat dallarından sanatçılar bir araya gelip *"Arkadaşlar yaptığımız işler birbirinin tekrarı oluyor. Biz sıkıldık, millet ne yapsın?!"* diye söylenmiş ve Romantik döneme geçme kararı almışlar. Romantik dönemde ise *"Yav vıcık vıcık romantizm, eser yazarken bizim içimiz bayıldı, millet ne yapsın?!"* demişler ve çağdaş döneme geçilmiş. Geçiş o geçiş, artık besteciler çok daha rahat ve birbirinden farklı eserler yazabiliyor çünkü kurallar ve sınırlar ortadan kalktı. Bu sebeple çoğu günümüz bestecisi eski dönem bestecileri gibi sorun çıkaramıyor çünkü eserlerinin içine bolca nota, nota dışında da türlü türlü efekt ve çalgı yerleştirdikleri için çalış sırasında ne kadar hata yapılsa da bu hataları kendileri bile fark edemiyor. Bu nedenle, günümüzde bestecilerin performanstan şikayetçi olma ihtimali, önceki dönemlere göre çok daha düşük. O zaman yazının başındaki deyişi değiştirelim ve diyelim ki; *"Çok yaşasın besteciler!"*

Gençlerden haberiniz var mı? Şefik Kahramankaptan sefik.kahramankaptan@andante.com.tr

2018'e umutla giren gençlerden üç örnek

Koşullar ne denli ağırlaşırsa ağırlaşsın, her yeni yıl, umutlanmak için potansiyel bir nedendir. Özellikle de gençler için... Umutlanmanın kardeşi de çalışmaktır. 2018'e umutla giren gençlere üç örnek sunuyorum. İşlerine, derslerine dört elle sarılır, istikrarlı biçimde çalışmalarını sürdürürlerse onları daha iyi yerlerde görmemiz mümkün olabilir.

Fındıkkıran Yarışması'nda mansiyon 13 yaşındaki Çetin Özen'e...

Fındıkkıran denilince akla hemen Çaykovski'nin her yeni yıl öncesi sergilenmesi gelenekselleşmiş balesi geliyor değil mi? Ama Rusya'da müzik camiasında Fındıkkıran bir de yarışmayı çağrıştırıyor.

Russia-Kultura TV kanalının The Nutcracker adlı projesi Genç Müzisyenler Yarışması'nı 18 yıldır başarıyla sürdürüyor. Piyano, Yaylı Çalgı ve Üflemeli-Vurmalı Çalgılar olmak üzere üç ayrı kategoride yapılan yarışmaya katılacak olanlar, gönderilen DVD'lerin incelenmesiyle yapılıyor. Yaş sınırı genelde 14, sadece üflemeliler için 15.

Moskova'da 4-11 Aralık 2017 tarihleri arasındaki 18. yarışmaya 16 ülkeden yarışmacılar katıldı. Aralarındaki tek Türk, 13 yaşındaki vurma çalgı öğrencisi Çetin Özen'di. Altı finalist arasında yer alan Özen, ilk üçe giremedi ama mansiyon ödülüyle (diploma) ödüllendirildi. İşin ilginç yanı, öteki beş finalistin hepsinin üflemeli çalgıcı olmasıydı.

Bilkent'te Aydın Mecid'in, kendi oğullarından Elman dahil, yetiştirdiği onlarca vurma çalgıcı Avrupa başta olmak üzere dış ülkelerde ve Türkiye'deki çeşitli orkestralarda çalışıyor. Bilkent Müzik İlköğretim Okulu'nda yedinci sınıf öğrencisi olan Çetin Özen (d. 2005) de öğrenme tutkusu ve yeteneğiyle dikkati çeken bir öğrencisi. Nitekim bu yarışmaya da öğretmeni bizzat götürdü. Zaten Çetin'in katıldığı ilk yarışmaydı bu. Üflemeli-Vurmalı Jüri Başkanı Evelyn Glennie'nin özel ilgisini gören gören

Çetin Özen, jüri başkanı ve diplomasıyla

Arın Aykut

Çetin Özen'in başarılarının devamını diliyorum.

Polonya'da bir şef adayı Arın Aykut

Konservatuvar öğrencileri arasında, kendi çalgılarının ötesinde, şefliğe yönelmek isteyenlerin sayısı giderek artıyor. Bunlardan biri de, Arın Aykut (d. 1992). Babası tenor Tamer Aykut'un Antalya Devlet Opera ve Balesi'nin ilk müdürü olduğu yıllarda Arın'ı papyon kravatlı, takım elbise giydirilmiş bir minik olarak anne ve babasıyla opera temsillerinin promiyerlerinde ön sıraya oturtulduğunu anımsıyorum.

Babasının özendirmesiyle sekiz yaşında müziğe başlayan ve Hacettepe Üniversitesi Konservatuvarı'nda piyano bölümünü bitirdikten sonra Orkestra Şefliği alanında master sınıfına kaydolan Arın, sanırım daha önce Çekya'da geçirdiği bir öğretim yılı dolayısıyla tadını aldığı Orta Avrupa'ya yöneldi. Hacettepe'nin anlaşmalı olduğu müzik akademilerine video kayıtlarıyla şeflik için başvurmuş, gelen olumlu cevaplar arasında da Polonya'nın başkenti Varşova'daki Chopin Müzik Üniversitesi'ni tercih etmiş. Oradaki Senfoni ve Opera Şefliği bölümündeki üç öğretim üyesinden biri de, Türk orkestralarını sıklıkla yöneten Marek Pijarowski.

Arın'a *"Nasıl gidiyor?"* diye sorduğumda bir solukta yanıtladı: *"Eğitim, daha önce de tahmin ettiğim şekilde, son derece kaliteli bir şekilde başladı ve öyle de devam etmekte. Alanında iyi bilinen, bölüm başkanımız ve usta bir şef olan Prof. Szymon Kawalla'yla çalışmaktayım. Destekleyici diğer tüm derslerle birlikte insanın kendini hızla gelişirken bulmasını sağlayan bir eğitim metodu uygulanıyor. Bu dalda yeni ama istekli biri olarak, çalışma tempolarına alışmak için ciddi mesai harcadığımı belirtmek isterim. Bu çalışma temposunun en büyük sebebi, Avrupa'da bir çok okulda olduğu gibi Chopin Müzik Üniversitesi'nin de Orkestra Şefliği alanında ilk önce dört yıllık bir lisans eğitimi veriyor olması. Okul, daha sonra öğrencileri arasından kazananları yüksek lisans programına alıp iki yıllık ileri düzey eğitim veriyor. Benim Piyano bölümü lisans mezunu biri olarak; Hacettepe Üniversitesi Anadolu Devlet Konservatuvarı Orkestra*

Şefliği yüksek lisans programını, yoğun bir tempoda çalışarak kazanmam ve hemen dört ay sonra Avrupa'nın iddialı bir okulunda, orkestra şefliği alanında dolu dolu eğitimli, altıncı yılında olan insanlarla sınıf arkadaşı olmam, tahmin edersiniz ki benim için damdan düşer gibi bir etki yarattı. Ne göreceğimi, neler yaşayacağımı az-çok tahmin ettiğim için bu duruma hızlı adapte oldum, açıklarımı kapattım ve hâlâ kapatmaktayım."

Ama esas sürpriz, Arın'ın verdiği şu bilgide: *"Buradaki eğitimimin daha yarısına gelmeden ciddi bir ilerleme kaydetmiş olacağım ki, hocamın desteğiyle Polonya Radyo Senfoni Orkestrası'nı yönetmeye hak kazandım. 23 ve 24 Ocak tarihlerinde, Mozart'ın Figaro'nun Düğünü, Saraydan Kız Kaçırma uvertürlerini ve Haydn'ın Londra Senfonisi'ni yöneteceğim. 2019 akademik yılı başlangıcına kadar burada eğitim alacağım ve daha sonra tez teslimimle birlikte Orkestra Şefliği yüksek lisans programımı bitirmiş olacağım."*

İlk konserde Mozart, ikincisinde Haydn yönetecek olan Arın'ın yanı sıra, bu iki konserde sanıyorum şeflik master programından başka şef adayları da yer alacak. Umuyorum, Arın'ın öngörüleri, arzuladığı gibi gerçekleşir.

Eskişehir-Berlin arasında ödüllü klarnetçi, Yağızcan Keskin...

Hayli geç öğrendiğim bir haber... Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası (EBBSO) klarnet üyesi Yağızcan Keskin (d. 1993) Sırbistan'ın Novi Sad şehrinde 22-27 Kasım 2017 tarihlerinde dokuzuncu kez düzenlenen Anton Eberst Klarinet Yarışması'nda ikincilik ödülünün yanı sıra En İyi Oda Müziği Etkinliği Özel Ödülü'nü kazandı.

Yağızcan Keskin final turunda, aralarında Nikola Srdic ve Yves Svere gibi ünlü isimlerinde bulunduğu yedi kişilik jüriden, Novi Sad Filarmoni Orkestrası üyeleriyle çaldığı Mozart'ın Yaylı Çalgılar ve Klarinet İçin Beşli etkinliğiyle tam not alarak En İyi Oda Müziği Performansı Özel Ödülü'ne değer bulundu. Keskin, solo etkinlikte de yarışmanın ikinciliğini elde etti.

Son bir ay içinde iki kez dinlediğim EBBSO konserlerinde Yağızcan Keskin'e özellikle dikkat ettim. Keskin, gerçekten, her orkestrada çalacak kapasitede.

Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı mezunu Yiğitcan'ın 2009'da piyanist Güher & Süher Pekinel kardeşlerin düzenlediği "Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler" seçmelerini kazanarak burs almaya hak kazandığı, pek çok gençlik orkestrasının konserlerine katıldığı ve İzmir, Çukurova, İstanbul Devlet Senfoni orkestraları ve EBBSO'yla solist olarak da çaldığını biliyoruz. Yarışmalarda dereceleri bulunduğunu da biliyoruz. Hızlı gelişiminde, ikinci lisans öğrenimi için gittiği Almanya'nın Lübeck Müzik Yüksekokulu'nda Prof. Reiner Wehle ve Prof. Sabine Meyer'in ortak sınıfında yer almasının büyük etkisi olduğu muhakkak. Yağızcan halen master eğitimine Eczacıbaşı Vakfı Müzik Bursu'yla Berlin Hans Eissler Müzik Yüksekokulu'nda Prof. Martin Spangenberg ve Prof. Ralf Forster'ın ortak sınıfında devam ediyor. Yani bir ayağı Berlin, diğer ayağı Eskişehir'de...

Yağızcan Keskin

Sesleri görmek, renkleri koklamak...

Müzik ve resim sanatları arasındaki etkileşime dair köşemizin bu ayki konuğu Amerikalı modernist ressam Arthur Dove.

Erken 20. yüzyıl ressamları ve müzisyenleri kariyerlerinin bir dönemini Avrupa'da geçirmeden, gerçek anlamda içlerindeki potansiyeli ortaya çıkaramayacaklarına inanıyorlardı. Bu konuda haksız da değillerdi aslında.

1880'de New York'ta doğan ve 1907 yılında Fransa'ya seyahat eden Arthur (Garfield) Dove da böyle düşünen genç ressamlardan biriydi. Aynı zamanda amatör bir müzisyen olan Dove, piyano, bateri ve mandolin çalıyordu. Yazmış olduğu makalelerde genellikle müzik ve resim arasındaki benzerlikleri irdeliyordu. Dove, soyut resmin, müzikteki ritimsel sesleri, duyguları ve tınısal fikirleri tetikleyebileceğine inanırdı. 1924, Brooklyn doğumlu George Gershwin tarafından bestelenen *Rhapsody in Blue*'ya verdiği yanıttaki renk karmaşıklığı, bu inancının en güzel yansımalarından biri.

Fransa seyahatinde Henri Matisse ve Paul Cézanne'ın cüretkâr renk yaklaşımlarını yansıtan eserleriyle tanışan Dove, kendi tarzına ilham verecek oldukça fazla malzeme topladı. 1909'da memleketine dönünce, Amerika'nın yüreği olduğuna inandığı emekçileri resmetmeye başladı. Fiziksel etkileşim haricinde gelişen teknoloji, şehirler ve mimariyle de iletişim kuran sanatçı, bu süreçte cazla tanıştı. Caz, tavır olarak sanatçının adımlamakta olduğu yeni hayatı temsil ediyordu. Yaşam dolu ve muzip bu tarzı Avrupalı resim sanatından ayrıştırarak kendi kültürüne adapte etti.

Sinesteziden, yani bir duyunun başka bir duyuyu tetiklemesinden etkilenen sanatçı, aynı anda farklı duyguları algılatabilme çabasına soyundu. Görsel öğe, yani renk, hat ve beden, ritm içerisinde aynı anda kendilerine karşılık bulabilirdi. Bunu işleyecek olansa insanın kendi benliğiydi. Buradan yola çıkan sanatçının en beğendiğim sözlerinden biri şudur: *"Resim müziğe yakındır; ancak kulağın aşina olduğu müziğe değil, gözün müziğine."* Özellikle Louis Armstrong ve George Gershwin dinleyerek boş kanvası sanata dönüştüren ressam, müziğin saf halini renksel formatta yansıtmaya çalıştı. Bu dönemde Kandinsky'den de ilham alan sanatçı, özellikle çizgilerin hareket halindeki boyutun sesini kıstığına inandı.

Sanat kariyeri boyunca müzik temalı 12 eser veren sanatçı, bu zincirleme eserlerinin ilkini 1913 yılında *Music* adıyla başlatıp 1943 yılında *Primitive Music*'le noktaladı. Sentimental Music isimli çalışması (1917) bu tema üzerine en erken çalışmalarından biriydi. Bu tabloda Dove, kısa fırça darbeleriyle pudra ve gri tonları keskin, ritmik, koyu çizgilerin üzerine sıraladı.

Dove, *Orange Grove in California* adlı eserini de tamamıyla

Rhapsody in Blue-Part I

Rhapsody in Blue-Part II

Rhapsody in Blue-Part I'II

Arthur Dove

Irving Berlin'in müziğinden ilham alarak yarattı. Berlin de Gershwin gibi zamanının en verimli bestecilerden biriydi. Geriye yaklaşık 1,000'in üzerinde eser bıraktığını biliyoruz.

Dove'un iki eseri daha Gershwin müziğinden ilham aldı: *Rhythm Rag* ve *Improvision.* İlk eser, zamanında büyük yankı uyandıran *ragtime* müzik tarzına bir atıfta bulunuyordu. Söz konusu tarz, ritme yeni bir yaklaşım getirip yaratıcılığın önünün nasıl açılacağını ve hatta dallanıp budaklanacağını gösteriyordu. *Improvision* ise tamamıyla cazın dipsiz kuyusuna renksel bir atıfta bulunuyordu.

Ancak Dove, müzik içerikli en güzel eserlerini 1920'lerde üretti ve bu seriye *Jazz Age* (*Caz Çağı*) adını verdi. Bunların ilk üçü, yani *Rhapsody in Blue-Part I, Rhapsody in Blue-Part II* ve *I'll Build a Stairway to Paradise,* Gershwin'in müziğine adanmıştı. İki tablosunu *Part I* ve *Part II* olarak adlandırması, söz konusu eserin iki farklı yorumunu dinlemesinden kaynaklanıyor muhtemelen. Bu eserin ilk kaydı Victor-Victrola fonograf ve 78 rpm formatında basılmıştı ve piyanoda Gershwin'in kendisi yer alıyordu. Müzikseverler tüm eseri fiilen dinlemek için plağın diğer yüzünü de çevirmek zorundalardı. Bundan dolayı Dove'un *Part I* tablosu parçanın *Allegro* kısmını, *Part II* dediği tablosuysa orta yavaş kısımla üst tempoyu yansıtıyor.

Dove, bu sesin görsel yansımasını çizgi, renk ve cisim olarak sanatseverlere taşımış. Yağlı ve alüminyum üzerine metalik boyayla saat yayından oluşan bir kolaj var karşımızda. Modern çağın tınıları, tempoları ve ritmleri metalik içerikle yaşatılmış. Mavi rengin dramatik kullanımı muhtemelen *blues* tarzına atıfta bulunuyor. Kuvvetli dikey çizgiler, parçanın girişindeki cesur klarnet tınısının yansımaları olabilir. Kısa çizgiler ve açılar ise Gershwin'in piyano, klarnet ve nefesliler arasındaki atışmalarını yansıtıyor.

Bu eserlerde derinlemesine bir müzik ve resim etkileşimi görüyoruz. Dove âdeta bir tercüman gibi müziği sanata, sanatı ise müziğe çeviriyor. Bunu yaparken de yaratıyor ve düşündürüyor, sanatın yapması gerektiği gibi...

Dove'un eserlerine bakarken aklıma hep Kandinsky'nin bir sözü geliyor:

"Dans esnasında bütün vücut, parmak uçlarına kadar, ifade edilenin çizgilerini resmeder. Asla kesintiye uğramayan çizgilerin bir bileşimidir dans. Vücut, kalemin ucu gibidir."

Gitarın ustaları Ocak ayında Akbank Sanat'ta

Akbank Sanat, Ocak ayında gitarın dünyaca ünlü üç önemli ismini ağırlıyor. Akbank Sanat Gitar Günleri, 17 Ocak Çarşamba günü dünyanın en önemli lavtacılarından olan, iki Diaposon d'Or Ödülü sahibi Hopkinson Smith'in Elizabeth dönemi lavta müziğinin seçkin örneklerini yorumlayacağı konserle başlayacak. ECM Firması'ndan çok başarılı iki albüm çıkaran Macar gitarist Zsófia Boros'un 24 Ocak Çarşamba günü gerçekleştireceği resitalle devam edecek olan Akbank Sanat Gitar Günleri, 31 Ocak Çarşamba günü efsane Japon gitarist Kazuhito Yamashita'nın kendisi kadar yetenekli kızı Kanahi Yamashita'nın konseriyle sona erecek.

Açılış Hopkinson Smith'le

Akbank Sanat Gitar Günleri, dünyanın en önemli lavtacılarından olan, iki Diaposon d'Or Ödülü sahibi Hopkinson Smith'le başlıyor. Ünlü sanatçı, 17 Ocak Çarşamba günü vereceği konserde Elizabeth dönemi lavta müziğinin seçkin örneklerini müzikseverler için yorumlayacak. 1946'da New York'da dünyaya gelen ve Hesperion XX gibi erken dönem oda müziği topluluklarının da olduğu sayısız projede yer alan Smith, 1980'lerin ortasından bugüne neredeyse tamamen solo repertuvarını geliştirmeye yöneldi ve erken dönem telli enstrümanlarıyla Astrée için yapmış olduğu kayıtlarla önemli ödüller kazandı.

Tarih: 17 Ocak 2018, Çarşamba
(Saat: 20.00)
Bilet: Tam - 20 TL / Öğrenci - 10 TL

Hopkinson Smith

Kanahi Yamashita

Zsófia Boros

© benePikt

Zsófia Boros Akbank Sanat Gitar Günleri'nde

Akbank Sanat Gitar Günleri, ünlü ECM Firması'nca 2013 yılında yayınlanan En Otra Parte ve 2016 yılında yayınlanan Local Objects albümleriyle eleştirmenlerin büyük beğenisini kazanan Macar gitarist Zsófia Boros'un 24 Ocak Çarşamba günü gerçekleştireceği resitalle devam edecek.

Tarih: 24 Ocak 2018, Çarşamba
(Saat: 20.00)
Bilet: Tam - 20 TL / Öğrenci - 10 TL

Kapanış Kanahi Yamashita'yla

Akbank Sanat Gitar Günleri, 31 Ocak Çarşamba günü efsane Japon gitarist Kazuhito Yamashita'nın kendisi kadar yetenekli kızı Kanahi Yamashita'nın konseriyle sona eriyor. Çocukluğundan bu yana Kazuhito Yamashita Quintet Ailesi'nin bir üyesi olarak İtalya, Portekiz, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, ABD, Kore, Vietnam, Singapur ve Japonya'da konserler veren sanatçı, geçtimiz Eylül ayında Münih'te düzenlenen ve yarı finalistleri arasında yer aldığı 66. ARD Uluslararası Müzik Yarışması'nda yarı finale yükseldi ve geleceğin yıldızlarından biri olarak gösterildi.

Tarih: 31 Ocak 2018, Çarşamba
(Saat: 20.00)
Bilet: Tam - 20 TL / Öğrenci - 10 TL

Güneş Hızlılar

Keman ve arpın parlayan yıldızları Millî Reasürans'ta

Keman ve arpın iki parlayan yıldızı; Naz İrem Türkmen ve Güneş Hızlılar, 29 Ocak akşamı Millî Reasürans Konser Salonu'nda, ücretsiz bir dinletiyle müzikseverlerle buluşmaya hazırlanıyor.

Keman eğitimine İstanbul Devlet Konservatuvarı'nda Aslı Erdal'la başlayan Naz İrem Türkmen, Dania Kainova, Mincho Minchev, Seda Subaşı, Muhammedjan Turdiev ve Yossif Radionov'la kurs çalışmaları yaptı. Birçok uluslararası yarışmada derecesi bulunan Türkmen, İstanbul Bilim ve Sanat Merkezi Müzik Bölümü öğrencisi. Türkmen, eğitimini İstanbul Devlet Konservatuarı'nda Prof. Dr. Ceyda Uzgören'le sürdürüyor.

Arp çalışmalarına 2006'da İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda Yrd. Doç. Ümit Tunak'la başlayıp Yonca Özkan Bilenoğlu'yla devam eden Güneş Hızlılar ise 2013'te Arp Sanatı Derneği'nin uçak kazasında yitirdiğimiz arp sanatçısı Ceren Necipoğlu adına verdiği bursu kazanarak, İsviçre Arp Akademisi'nde eğitim almaya başladı. Hızlılar, 2015'te Vancouver, Kanada Pasifik Bölgesi Uluslararası Yaz Müzik Akademisi kapsamında Pasifik Filarmoni Orkestrası'nın arp grup şefliğini yapmak üzere davet aldı ve şef Arthur Arnold yönetiminde verilen birçok konserde yer aldı. Avusturya Modern Müzik Topluluğu'yla 2017 Taschenoper Festivali kapsamında konserler veren Hızlılar, orkestra eserlerinin yanı sıra pek çok solo arp eserinin dünya prömiyerini gerçekleştirdi. Hızlılar, eğitimine Salzburg Mozarteum Üniversitesi'nde Prof. Stephen Fitzpatrick'in sınıfında burslu olarak devam ediyor.

Naz İrem Türkmen

BİFO'dan en sevilen yılbaşı klasikleri

Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası (BİFO) 2018'i Dresden ve Stuttgart operalarındaki *Rigoletto* temsilleriyle dikkat çeken, 2015 Salzburg Festivali Genç Orkestra Şefi Ödülü'nün sahibi İsviçreli şef Lorenzo Viotti'nin yönetiminde karşılayacak.

11 Ocak Perşembe akşamı Lütfi Kırdar'da gerçekleştirilecek olan konserin solisti ise Harvard'da sürdürmekte olduğu eğitimini Berlin Filarmoni Orkestrası Akademisi'nden gelen teklif üzerine yarıda kesen ve Viyana Filarmoni, Bremen Oda Filarmoni ve Rotterdam Filarmoni orkestralarıyla yoğun bir ajandaya sahip olan Avusturyalı klarnet sanatçısı Andreas Ottensamer olacak. BİFO, bu seneki konuklarıyla, en sevilen yılbaşı klasiklerinin yanı sıra sürpriz yapıtlarla yeni yıl konserinde izleyenlerine unutulmaz anlar yaşatacak.

Lorenzo Viotti

Podium Hall'da yeni yılın ilk ayında iki resital

Ankara'yı "butik konser salonu" konseptiyle tanıştıran Podium Hall, yeni yılın ilk ayında Ankaralı müzikseverleri iki özel etkinlikle buluşturacak.

Ali Başeğmezler & Başar Can Kıvrak Viyola ve Piyano Resitali

Podium Hall, yeni yılı 17 Ocak akşamı Çarşamba akşamı Ali Başeğmezler (viyola) ve Başar Can Kıvrak'ın (piyano) vereceği resitalle selamlayacak. Schumann ve Rachmaninov'un eserlerinin seslendirileceği program saat 20:00'de başlayacak.

Viyola öğrenimine Yrd. Doç. Feza Gökmen'le başlayan Ali Başeğmezler, 2001 yılında Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'ndan mezun oldu. Aynı yıl Hochschule für Musik und Theater Leipzig'in giriş sınavını kazanarak Tatjana Masurenko'yla yüksek lisans ve sanatta yeterlilik sınıflarını başarıyla tamamlayan Başeğmezler, Bruno Guiranna, Stefan kamasa, Nobuko Imai gibi dünyaca ünlü viyolacıların kurslarına katıldı. Concertgebauw, Gewandhaus, Musikverein gibi ünlü konser salonlarında solo ve oda müziği konserleri veren sanatçı, 2006'dan 2014'e kadar Atina'nın Megaron Kamerata Orkestrası'nda viyola grup şefliği yaptı. Başeğmezler, aynı zamanda, 2009 yılında kurulan Tetraktys Quartet'in viyolacısı ve Alman Ensemble Modern'in desteğiyle kurulan Ergon Ensemble'ın kurucu üyesidir.

Nadejda Tzanova

2008'de girdiği Moskova Çaykovski Konservatuvarı'nı 2012'de Elisso Virsaladze'nin sınıfında, en yüksek derece olan kırmızı diplomayla bitiren Başar Can Kıvrak ise eğitim hayatında çok sayıda ulusal ve uluslararası yarışmada ödüller kazandı. Gülsin Onay, İdil Biret ve Emre Elivar'la sık sık çalışma fırsatı yakalayan Kıvrak, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, İzmir Devlet Senfoni Orkestrası, Filarmoni Antalya, Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası, Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Senfoni Orkestrası, Tekfen Filarmoni Orkestrası, Bilkent Gençlik Senfoni Orkestrası, Bilkent Senfoni Orkestrası ve Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası'yla solist olarak konserler verdi. 2016-2017 konser sezonunda TrioBa'yla Beethoven'ın piyanolu üçlü için tüm eserlerini seslendiren Kıvrak, yurt içi ve yurt dışında verdiği konserlerle kariyerini sürdürüyor.

Nadejda Tzanova'dan Chopin Resitali

İtalya, Belçika, Almanya, İspanya, Avusturya ve Polonya gibi Avrupa'nın belli başlı ülkelerinde resitaller veren Bulgar piyanist Nadejda Tzanova, 27 Ocak akşamı saat 20:00'de Podium Hall'un sıcak ortamında, Chopin eserlerinden oluşan bir programla Ankaralı müzikseverlerle buluşmaya hazırlanıyor.

Piyano eğitimine beş yaşında başlayan Nadejda Tzanova, 2005 yılında girdiği Ulusal Müzik Akademisi'nde Prof. Stela Dimitrova-Maystorova'yla çalıştı ve 2011 yılında yüksek lisans derecesini tamamlayarak mezun oldu. Sofya Filarmoni Orkestrası'nda solist olan sanatçı, 2013 yılında Paris'te düzenlenen FLAME yarışmasında birinci olarak müzik otoritelerinin dikkatlerini üzerine çekmeyi başardı.

Lied akşamında farklı bir sunum

Operanın yapısında tiyatro da olduğu için, opera yapıtlarında seyirci müzik ve tiyatroyu birlikte izler. Ama *lied* konserlerinde benzeri bir durumla nadiren karşılaşabilirsiniz. 9 Aralık akşamı İsviçreli soprano Maria Gessler ve piyanist Önder Cebeci'nin Kadıköy Belediyesi Yeldeğirmeni Sanat'ta verdiği resitalde tam da böyle bir durumla karşı karşıyaydık. Bu tiyatro ve müzik sunumunun üçüncü kişisi de psikiyatr rolündeki oyuncu Batur Belirdi idi.

Schumann, Brahms, Schubert, Wagner, Schönberg, E. Wolf, Ferrari ve R. Strauss'un seçme *lied*'lerinden oluşan program, psikiyatr rolündeki Belirdi'nin girişiyle başlıyor. Programın adının "Rüyalar ve Kabuslar" olmasından zaten sanatçının bir derdi olduğunu anlıyorsunuz. Doktorun *"Sıkıntılarınız nedir?"* diye sormasının ardından gelen her soruya Gessler'in birer *lied*'le cevap vermesiyle program ilerliyor.

Programın başındaki hayaller, rüyalar, üzüntüler, sıkıntılar ve belki de kabusların ardından, Gessler'in sevgilisinden gelen ve önce açmaya çekindiği zarfı yırtarak içinde yazanları okuması ve sevinçten en güzel *lied*'lernden birini söylemesiyle program sona eriyor.

Basel doğumlu Gessler'in opera dışında geniş bir *lied* ve oratoryo repertuvarının olduğuna da değinmek gerek. Gessler, Singapur'da Alman *lied*'leri üzerine verdiği bir master-class sırasında tanıştığı Ukraynalı piyanist Kseniia Vokhmianina'yla çeşitli ülkelerde master-class çalışmaları yürütüyor ve resitaller veriyor.

Eşlik yapmanın yanında, yurt içinde ve yurt dışında solo piyano resitalleri de veren Önder Cebeci, aynı zamanda diplomasını aldığı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Konservatuvarı'nda Piyano bölümünde ders veriyor. Cebeci'nin verdiği konser ve resitallere çok sayıda genç öğrencisinin gelmesi bu bakımdan kayda değer.

Bu arada, 119 yıllık manastır, okul ve kilise olan Notre Dame du Rosaire'yi atıl halinden kurtarıp onararak 2014 yılında sanat merkezi olarak sanatseverlerin ziyaretine açan Kadıköy Belediyesi'ni de kutlamak gerek. **DENİZ BANOĞLU**

Ahmed Adnan Saygun'u doğumunun 110. yılında üç büyük yapıtıyla andık

Müzik yolculuğumun dergimizin bu sayısının kapsama alanına giren bölümü 27 Kasım'da başlayıp 14 Aralık'ta sona eriyor ne yazık ki. Ne yazık ki diyorum, çünkü bu süre içinde ve sonrasında çok istediğim halde uğrayamadığım müzik durakları oldu, yakama yapışan nezle-soğuk algınlığı türü bir sevimsizlik nedeniyle. Ama gidebildiğim konserlerde dinlediğim müzik de yüksek nitelikliydi kesinlikle.

Mutluluk dorukta, mutluluk yarım yine de...

İlk durağım olan Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda 27 Kasım Pazartesi akşamı dinlediğim Ahmet Adnan Saygun konseri ise yüksek nitelikli olmanın yanında çok önemli ve anlamlı bir konserdi. Saygun'un, doğumunun 110. yılında üç önemli yapıtı seslendirilerek anılması çok güzeldi. Değerli müzik insanı, müzik bilimci, müzik eğitimcisi Gülper Refiğ'in konser öncesinde Saygun'u anlattığı konuşması; konserde ise salonun hemen hemen dolu olması bu güzelliği doruğa taşıdı. Bütün bunlar insanı mutlu etmez de ne yapar! Ben de mutluydum elbette, ama yarım bir mutluluktu bu. Neden mi? Saygun gibi büyük bir besteci, bir müzik insanı, bir müzik eğiticisi yetiştirmiş olan bir ülke onu böyle mi anar? Bu yıl daha pek çok salonda Saygun konserleri düzenlenmesi, televizyonlarda, radyolarda Saygun'un yapıtlarının çalınması gerekmez miydi? Ayrıca, yuvarlak yıl dönümlerini beklemek mi gerekiyor Saygun gibi değerli bestecilerimizi anımsamak için? İşte, bu tür düşünceler konserde Saygun'un yapıtlarını dinlerken değil ama konseri izleyen günlerde beni bırakmadı bir türlü ve o güzel akşamın verdiği mutluluğu kemirdi durdu.

Ahmet Adnan Saygun

Alkışlar Hakan Şensoy'a, Gülsin Onay'a, Emre Engin'e, CRR Senfoni Orkestrası'na...

Şimdi salona dönelim ve o akşam yaşadığımız güzellikleri anımsayalım. Cemal Reşit Rey Senfoni Orkestrası'nı yöneteceği önceden açıklanmış olan Gürer Aykal rahatsızlanınca, bu görevi konsere bir hafta kala hiç duraksamadan kabul eden şef Hakan Şensoy'dan başlayarak. Daha önce hiç çaldırmadığı üç yapıtı bu kadar kısa sürede hazırlayıp yöneten Şensoy'u bir kez daha alkışlayalım. Hem olağanüstü başarılı yönetimi, hem de bu güzel akşamı yaşamamızı sağladığı için.

Konser, Saygun'un Op.44 Keman Konçertosu'yla başladı. İlk kez 27 Aralık 1968'de Gotthold Lessing yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası eşliğinde büyük kemancımız Suna Kan'ın seslendirdiği konçertoda solist Emre Engin'i doğrusu çok beğendim. Genç yaşına karşın olgun ve ayrıntıcı bir çalışı vardı. Konser bilgiliğinde ilk konserini CAKA girişimi kapsamında CRR'de verdiğini

okuyunca 2014'deki Dünya Kemanları Festivali konusundaki yazıma baktım. Festivalin CRR'de 19 Şubat 2014'de yapılan kapanış konserinde dinlemişim Emre Engin'i ve başta Veriko Çumburidze olmak üzere başka genç kemancılarla birlikte *"Gelecekte kendilerinden çok söz ettirecekleri kesin."* diye yazmışım. Gerçekten de, başladılar bile. Kasım ayında BİFO'yla Veriko Çumburidze'yi dinlemiştik. Bu ay da Emre Engin'i dinledik. İşte bu, Adnan Saygun'un, öteki ilk kuşak bestecilerimizle birlikte, elbette Atamız'ın yönlendirmesi ve desteğiyle başlattıkları müzik devrimimizin, bütün engellemelere karşın ulaştığı noktanın fotoğrafıdır diyor ve o günün öteki genç kemancılarının da adlarını sayıyorum burada, onları da böyle önemli konserlerde dinleyeceğimiz günler yakındır diye düşünerek: Katre Bozoğlu, Alkım Berk Önoğlu, Azra Berfin Eren, Sanjar Sapaev, İdil Yünkuş ve Elvin Hoca Ganiev.

> Saygun gibi büyük bir besteci, bir müzik insanı, bir müzik eğiticisi yetiştirmiş olan bir ülke onu böyle mi anar? Bu yıl daha pek çok salonda Saygun konserleri düzenlenmesi, televizyonlarda, radyolarda Saygun'un yapıtlarının çalınması gerekmez miydi?

Neden az dinliyoruz Saygun'un yapıtlarını, dünya neden dinlemiyor?

Hakan Şensoy yönetimindeki orkestra ikinci olarak Saygun'un 1.Senfonisi'ni yoğun bir duyarlılıkla seslendirdi. İlk seslendirilişi Franz Litschauer yönetimindeki Viyana Tonkünstler Orkestrası'nca Viyana Radyosu'da yapılan bu yapıtı, Saygun'un öteki senfonileri, konçertoları, Oda Konçertosu gibi tıpkı, her dinleyişimde kendi kendime soruyorum, neden bütün bu büyük yapıtlar bütün dünyada tanınmıyor diye. Kanımca, bu soruyu herkesin kendine ve birbirine sorması gerek. Bu sorunun yanıtını vermeye çalışırsak belki de ülkemizin bugünkü durumunun nedenlerini de doğru anlayabiliriz gibi geliyor bana.

Konserin ikinci bölümünde Saygun'un en vefalı öğrencisi, hemen her konserinde onun bir yapıtını seslendiren değerli piyanistimiz Gülsin Onay'ı dinledik. Saygun'un ilk kez 1958'de Brüksel'de kendisinin yönettiği Orchestre des Concerts Colonnes eşliğinde o günün genç piyanisti İdil Biret'in seslendirdiği bu yapıtını Onay, her zaman olduğu gibi, yoğun bir duyarlılıkla seslendirdi. Bir duygusallık denizinde yüzüyordu sanki piyanonun başında. Aslında, salondaki tüm müzikseverler bir duygusallık denizi içindeydik konser boyunca ve sonunda. Hepimiz çok mutlu ve buruktuk aynı zamanda, sanırım öyle bir konser bir daha kim bilir ne zaman olur diye düşünerek.

Bu konuyu bitirirken konser bilgiliğinde yer alan "Kökleri Anadolu'dan Yükselen Çınar" başlığının yakışmadığını söylemeden geçemeyeceğim. Dünyanın hiçbir dilinde çınarın kökleri göğe yükselmez! "Çınar", "kökler" ve "Anadolu" sözcükleriyle kurulabilecek en doğru başlık belki şöyle olabilirdi: "Kökleri Anadolu'nun Derinliğindeki Çınar". Lütfen, biraz dikkat! Elimizde bir dilimiz kaldı.

Concerto Köln'le Barok günlere yolculuk...

İzlediğim başka bir önemli ve güzel konser yine Cemal Reşit Rey'deydi. Salonun adına yaraşan bir konserdi

Concerto Köln

kesinlikle 3 Aralık Pazar akşamı dinlediğimiz Concerto Köln konseri. Almanya'nın Barok dönem müziğinde uzmanlaşmış topluluklarından Concerto Köln, 25 yılı aşkın bir süredir tüm dünyada önemli festival ve salonlarda çalıyor ve ödüller kazanıyor. Grammy, Echo Classic, Diapason d'Or ve daha pek çok ödün yanı sıra bir de Avrupa Birliği Kültür Elçiliği'yle onurlandırılan topluluğun bir önemli özelliği de gölgede kalmış bestecileri ve yapıtları gün ışığına çıkarmakmış, konser bilgiliğinden öğrendiğimize göre. Gerçi bize dinlettikleri yapıtlar bu türden değildi ama olsun, önemli bestecilerden önemli yapıtlardı: Üç Bach'dan, iki Handel'den, bir de Telemann'dan. Bu güzel ve nitelikli müzik akşamının öyküsünü yapıtları sıralayarak tamamlayalım: J. S. Bach'ın BWV 1049 Sol majör 4. ve BWV 1050 Re majör 5. *Brandenburg* konçertolarıyla BWV 1041 La minör Keman Konçertosu; Handel'in HWV 325 Op.6 No.7 Si bemol majör Concerto Grosso'suyla HWV 339 Si bemol majör Sinfonia'sı ve Telemann'ın TWV 43:G7 Sol majör Concerto *polonais*'i.

Prokofyev'le iki akşam: Beş piyano konçertosu ve bir senfoni...

Lütfi Kırdar Konser Salonu'nda da üst üste iki müzik akşamı yaşadık. Hem çok iyi bir piyanist tanıdık, hem de 20. yüzyıla damgasını vurmuş bir bestecinin; Prokofyev'in altı yapıtını dinledik. 2003'de Zürih'de Geza Anda Yarışması'nı kazandıktan sonra yıldızı parlayan Rus piyanist Aleksey Volodin, Sascha Goetzel'in yönettiği Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası eşliğinde Prokofyev'in beş piyano konçertosunu seslendirdi. Ben böyle, bir besteciye ayrılmış konserleri seviyorum ve önemli buluyorum. Keşke daha çok düzenlense bir bestecinin yapıtlarının bir arada seslendirildiği bu tür konserler.

Aleksey Volodin, Sascha Goetzel ve BİFO

Volodin 13 Aralık Çarşamba akşamı Prokofyev'in Op.10 Re bemol majör 1., Op.53 Si bemol majör 4. ve Op.16 Sol minör 2. piyano konçertolarını seslendirdi. Aynı konserde orkestradan ayrıca yine Prokofyev'in Op.25 Re majör 1. Senfoni'siyle Şostakoviç'in Vals No. 2'sini dinledik. Perşembe akşamının izlencesi biraz dağınıktı sanki. Prokofyev'in Op.55 Sol majör 5. ve Op.26 Do majör 3. piyano konçertolarının yanında Fransız besteci Ravel'in *İspanyol Rapsodisi*'yle Avusturyalı besteci Krenek'in Op.54 Orkestra Potpurisi yer alıyordu. Prokofyev Maratonu adı altında düzenlenen bu iki konserde (Şostakoviç'i Rus olduğu için bir yana bırakıyorum.) Ravel ve Krenek'in yapıtlarının seçilme ölçütlerini bilmek isterdim doğrusu. Sonuçta, Prokofyev'in beş piyano konçertosunu aynı ülkeden çok iyi bir piyanistten dinlemek güzel ve ilginç bir deneyimdi. Borusan Filarmoni zaten her yıl böyle bir deneyim yaşama olanağı sunuyor biz müzikseverlere. Bunun için de tüm alkışları hak ediyor.

Güzel müziğin tadını çıkarmak...

Bu yazının kapsama alanına giren bir konser daha var: İş Sanat'ta 7 Aralık Perşembe akşamı dinlediğim Camerata Salzburg konseri. Beethoven'ın Op.40 No.1 Sol majör Keman ve Orkestra İçin Romans'ıyla başlayan konserin ikinci yapıtı Mozart'ın "Türk" adıyla anılan KV.219 La majör 5. Keman Konçertosu'ydu. Aynı zamanda orkestranın şefi de olan Pinchas Zukerman çok incelikli, ölçülü bir yorum sundu orkestrasıyla birlikte. İkinci bölümde ise Schubert'in D.485 Si bemol majör 5. Senfoni'sini dinledik tadını çıkararak güzel müziğin. Camerata Salzburg'un konserin sonundaki alkışlara karşılığı ise Haydn'ın "Tavuk" Senfonisi'nden bir bölüm oldu. Şef Zukerman'ın, konser sürerken bir kadın müziksever in fenalık geçirmesi sırasındaki sabırsız ve sinirli tavrıysa garipsendi doğrusu. Bu olayın dışında, güzel bir müzik akşamıydı dinlediğimiz yapıtlar ve müziğin niteliği açısından.

Özge Balkan

OCAK 2018

4 OCAK PERŞEMBE 20.30
YENİ YIL KONSERİ: STRAUSS GALA
JOHANN STRAUSS ORKESTRASI
JOHN RIGBY şef
CORINNE COWLING soprano
NICKY SPENCE tenor

9 OCAK SALI 20.30
ZÜRİH ODA ORKESTRASI
RICHARD GALLIANO akordeon
LETICIA MORENO keman

14 OCAK PAZAR 15.00
FANTASTİK HİKÂYELER MAKİNESİ

22 OCAK PAZARTESİ 20.30
KESTİM KARA SAÇLARIMI
Gülten Akın'ın Şiirleri...

29 OCAK PAZARTESİ 20.30
MİLLÎ REASÜRANS'TA PARLAYAN YILDIZLAR
NAZ İREM TÜRKMEN keman
GÜNEŞ HIZLILAR arp

31 OCAK ÇARŞAMBA 20.30
HÜSN'Ü DREAM
HÜSNÜ ŞENLENDİRİCİ ft. HALİL SEZAİ

12 OCAK-3 MART
BUBİ 6 DÖNEM

Üç klasik, yarım düzine çağdaşa değer ... mi?

Viyana'da *Adriana Lecouvreur, Aşk İksiri* ve *Madama Butterfly* izledik.

Tarihi Viyana Operası'nda opera izlemenin güzel yanı, önceden, müzikal açıdan tatmin olarak ayrılacağınızdan emin olmanızdır. Çoğunlukla da böyle olur. Sahnelenen eserlerin yapımı açısından da, sürprizle karşılaşmayacağınız kesindir. Zira Viyana Operası, gözlemlediğimiz üzere, izleyicisine tatsız sürprizler yaratmaktan kaçınan dev bir opera evi. "Yeni" yapımlara bile klasik konseptle yaklaşılıyor; seversiniz ya da sevmezsiniz ama en azından, rejisörün ne demek istediğini anlamaya çalışırken, müzikten kopma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıyorsunuz.

60 yıllık bir Madama Butterfly

Opera mabetleri arasında en görkemlilerinden biri olan Viyana Operası'nda son olarak izlediğimiz üç operanın ikisi olgun yaşı bile aşmış. Bunlardan Puccini'nin *Madama Butterfly* operasını 21 Kasım akşamı bizim için ilginç kılan, baş rollerden birini tenorumuz Murat Karahan'ın üstlenmiş olmasıydı.

Alman rejisör Josef Gielen'in 1957 yılında ilk kez sahnelenen yapımı, Viyana Operası'nda hâlâ ilgi görüyor. 50'li yılların izleyicisine fazlasıyla hitap eden bu yapımın dekorları, rejisörün de olduğu gibi, geçtiğimiz yüzyılın ilk yarısında yaşamış, çok ünlü Japon-Fransız ressam Tsuguharu Foujita'ya ait. Butterfly'ın düğünü için gelen ailesinin üzerinden geçtiği küçük köprüsü, bahar çiçekleriyle donanmış ağacı, puslu camlı geleneksel Japon eviyle, arka planda görünen Nagasaki limanıyla, bir kartpostalı

Madama Butterfly: Murat Karahan ve Maria José Siri

Wiener Staatsoper / Michael Poehn

Murat Karahan

andıran klasik bir dekor... İkinci perde ise Butterfly'ın evinin içinde geçiyor. Japon stilinde döşenmiş; Cio Cio San'ın Amerika'yla olan bağını göstermesi bakımından, Batı stilindeki bir koltuk dışında, mekân Japon tarzında. Yine, puslu camlı bir kapının ardında bir bahçe ve uzaklarda bir yerleşim merkezi görüyoruz. Kostümler de Puccini dönemindeki ilk seslendirmeyi çağrıştırıyor. Puccini bu tabloları görseydi, memnun olurdu. Onun da düşündüğü gibiydi herhalde...

Maria José Siri ve Murat Karahan; Madama Butterfly ve Amerikalı eşi, denizci Pinkerton rollerinde ses bakımından oldukça uyumlu bir çifti oluşturmuşlar. Uruguay doğumlu Maria José Siri geçtiğimiz yıl La Scala'nın sezon açılışında da aynı rolü üstlenmişti ve kanımızca bu temsile göre (21 Kasım) yorum bakımından daha sarsıcı, daha duygulu bir performans sergilemişti.

Siri, vokal tekniği bakımından hayli etkileyici; Pinkerton'la düetinde (1. perde) gerek tizlerde, gerek orta seslerde son derece düzgün, istikrarlı. Baştan sona sahnede olan Siri'nin sesi homojen; opera repertuvarının en güç partilerinden birini istikrarlı biçimde tamamlıyor, biraz olsun zayıflamıyor. Zarif, ince *piano*'ları var. Tam anlamıyla spinto olan soprano sesi hoş bir vibratoya sahip. Bununla beraber, yorumuna katacağı yumuşaklık (*Un bel di vedremo*) ve biraz sıcaklıkla çok daha dokunaklı olacağı açık.

Viyana Operası'nda ilk kez sahneye çıkan Murat Karahan bu rolü de ilk kez seslendiriyordu. Karahan, parlak, sıcak sesi, duygulu yorumu ve rahat oyunuyla başarılı bir Pinkerton sundu. İlk perdedeki düette (*Bimba agli occhi pieni di malia*) ve son perdenin ünlü romansında (*Addio, fiorito asil*) gerek sesinin gücü, gerekse bu gücün bastırmadığı duyarlı yorumuyla akıllarda yer etti. Karahan, vurdumduymaz bir Amerikalı denizci yerine, tutkun bir karakter olmayı seçmiş. Bunu gerek oyunu, gerekse yorumuyla hissettirdi. Orkestranın yer yer fazla *forte* çalmasına rağmen, sesi büyük salonda kaybolmadı. Işıldayan ses tınısı ve şaşırtıcı uzunluktaki nefesiyle, parlak tizlere rahatlıkla ulaşıyordu. Karahan'ı bu performansından sonra

> Karahan'ı bu performansından sonra dünyanın birçok sahnesinde, iyi bir Puccini yorumcusu olarak görmek mümkün olacaktır.

Zoryana Kushpler

dünyanın birçok sahnesinde, iyi bir Puccini yorumcusu olarak görmek mümkün olacaktır.

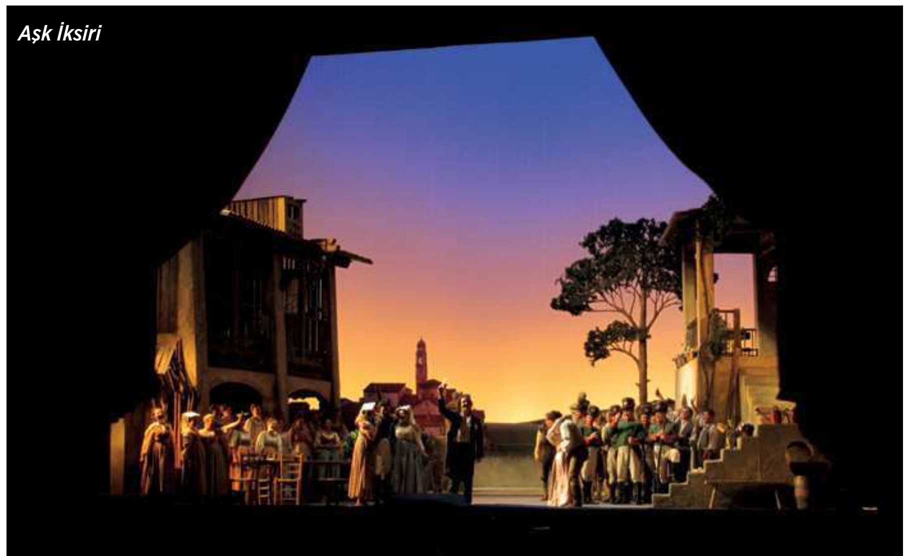
Mezzo-soprano Zoryana Kushpler koyu, sıcak, dolgun sesiyle başarılı bir Suzuki; sağlam üst tonlara sahip bir bariton olan Gabriel Bermúdez çok da olumlu olmayan bir karakter olması gerekirken sempatik bir Sharpless olarak karşımızdaydı. Yankılı, güçlü sesiyle Solin Coliban (amca Bonze) ve rolünü güzel tamamlayan çöpçatan Goro (Benedikt Kobel) da temsilin önemli karakterleriydi.

Orkestra şefi Jonathan Darlington'un yönetimi müzikaldi, buna karşın Viyana Opera Orkestrası zaman zaman *forte* çalarak, sesleri bastırdı. Nitekim son perdedeki muhteşem üçlü (Sharpless, Suzuki, Pinkerton) gereken etkiyi veremedi. Bununla beraber, Puccini'nin o içli, hüzünlü melodilerini, derin müzikalitesini güzel aktardılar.

***

Şancıları sayesinde eskimeyen bir yapım: *Aşk İksiri* operasının 40'ına dayanan prodüksiyonu

Viyana Operası'nın yıllardır çaptan düşmeyen, eskimeyen, hep sevilen yapımlarından biri de rejisör Otto Schenk'in Theater an der Wien'deki 1973 tarihli yapımdan esinle, 1980 yılında yarattığı *Aşk İksiri* prodüksiyonu. Dekorlar ve kostümler yine bir başka ünlü tasarımcı olan Jürgen Rose'un elinden çıkmış. *Bel canto* repertuvarının köşe taşlarından olan *Aşk İksiri* operasının bu klasik mi klasik yapımında dekorlar sabit: arka

Aşk İksiri

© Wiener Staatsoper / Michael Poehn

Vittorio Grigolo

Adriana Beczala

planda dev bir ağaç, tepelere tırmanan evleriyle bir köy ve bir çan kulesi; olayın geçtiği ön planda ise bir köy meydanı görünüyor. Kostümler de Donizetti dönemine uygun tasarlanmış.

Viyanalılar'ı veya Viyana'ya ziyarete gelen opera severleri bu yapımda hâlâ kendine çeken, operanın kastları oluyordur mutlaka. Yapım, yıllardır uzaktan da olsa izleyebildiğimiz kadarıyla yıldızları çeker, bünyesinde toplar. 20 Kasım akşamı da aynı şekilde, bir yıldız kümesi Donizetti'nin bu hoş, zarif melodilerle dolu, komik eserini seslendirdiler. Köyün saf, basit karakteri Nemorino'yu Vittorio Grigolo seslendirdi. Grigolo gerek vokal, gerekse dramatik olarak kolay unutulmayacak bir Nemorino idi: ideal bir belcanto ses; çok doğal bir komedyen; son derece rahat ve temiz tizler, Grigolo'dan akılda kalanların sadece bir kısmı... Işıldayan, çınlayan tizlerinin yanı sıra, kontrollü pesleriyle de izleyicilerin bütün dikkatini üstüne çekti. Biraz süslediği, operanın ünlü *Una furtiva lagrima* aryasında hüzünlü sesiyle, kasıtlı olan abartılı duygusallığıyla adeta zirveye ulaştı. Giriş aryası (*Quanto è bella*) ise daha yalındı. Sürekli hareket halinde, enerji dolu bu Nemorino karşısında sahne partnerlerinin de durağan olmaları imkânsızdı. Nitekim sevdiği kız Adina'da Andrea Carroll, önceleri bir uyum aşaması geçirir gibi olduysa da, opera ilerledikçe Nemorino'nun temposuna ayak uydurdu denebilir. Pırıl pırıl bir ses Andrea Carroll; her ne kadar orkestranın zaman zaman gerisinde kaldıysa da, aydınlık ve yumuşak, tatlı, tizlerde saf sesiyle (*Prendi per me sei libero*'da ve Nemorino'yla son perdedeki düette) dikkatimizi çekti.

Grigolo gerek vokal, gerekse dramatik olarak kolay unutulmayacak bir Nemorino idi: ideal bir belcanto ses; çok doğal bir komedyen; son derece rahat ve temiz tizler, Grigolo'dan akılda kalanların sadece bir kısmı... Işıldayan, çınlayan tizlerinin yanı sıra, kontrollü pesleriyle de izleyicilerin bütün dikkatini üstüne çekti.

Operanın taşıyıcı sütunlarından bir diğeri Dulcamara rolündeki Erwin Schrott idi. Köyler arasında dolaşarak, mucizevi ilaçlar "yutturan" bir şarlatan olan Dottor Dulcamara'yı seslendiren Erwin Schrott'u Don Giovanni, Leporello, Escamillo gibi çok değişik

Erwin Schrott

Andrea Carrol

Orhan Yıldız

Wiener Staatsoper / Michael Poehn

STEINWAY & SONS

160 yılı aşkın süredir, STEINWAY & SONS dünyanın en iyi kuyruklu ve duvar piyanolarını üretmektedir. STEINWAY & SONS, kuyruklu ve duvar piyanolarının ses, dokunuş, güzelliği ve değeri konusunda her zaman yeni standartlar belirlemeye devam etmiştir. Efsanevi STEINWAY Modeli D'den Boston Performance Edition serisi veya STEINWAY ailesine yeni gelen Essex Studio serisine kadar herkes, STEINWAY ile doğru piyanoyu bulacak.

MODEL O
living room grand

180 cm'lik STEINWAY MODEL O kuyruklu piyano, 1900'lerin başından bu yana piyanistlere ilham kaynağı olmuştur. Evinize sığacak boyutu ile son derece sıcak ve zengin seslere sahip olan MODEL O kuyruklu piyanoya hayran kalacaksınız.

ZUHAL
TÜRKİYE'NİN 1 NUMARALI MÜZİK MAĞAZASI

steinway.com.tr

yapıdaki rollerden tanıyoruz. Farklı yapısı olan bu komik operada gerek oyunu, gerekse sesiyle hayallerimizdeki Dulcamara'yla örtüşen sanatçılardandı. Yuvarlak, dolgun, renkli sesiyle, doğal oyunuyla (*Udite... udite; Come sen va contento* - Adina'yla düet) başarılıydı.

Ve dörtlünün diğer ayağı, Adina'nın talibi, asker Belcore rolünde Orhan Yıldız, sağlam tekniği ve oturmuş yorumuyla, partnerleriyle olan uyumuyla, rahat oyunuyla dikkat çekiciydi. Sahnede ilk kez izlediğimiz Orhan Yıldız 2016/2017 sezonundan beri Viyana Operası'nın kadrosunda yer alıyor. Daha başka eserlerdeki performanslarını izlemek ilginç olabilir.

Komik operanın en güzel "çiçeklerinden" biri olan operada Guillermo García Calvo yönetimindeki Viyana Opera Orkestrası Donizetti müziğinin tazeliğini, müziğe yansıyan şakacı havasını, yumuşak melodilerini güzel icra etti. Orkestranın bazı şancıları (Adina, Belcore) bastırdığı anlar da oldu ama yine de Donizetti'ye layık bir icraydı.

***

Ve son yıllara kadar hakkı yenen melodi hazinesi bir opera: *Adriana Lecouvreur*

Francesco Cilea'nın 1902 tarihli operası ne yazıktır ki çok az sahneye taşınır; oysa yıllardır dinlediğimiz, izlediğimiz, opera evlerinin neyi sahneye koyacaklarını sanki bilemediklerinde başvurdukları bir çok opera kadar, hatta onlardan bile güzel melodilerle, aryalarla, pasajlarla bezenmiş bir operadır. İlk sahnelenişinden yıllar yıllar sonra, Viyana Operası'nda ilk kez 2014 de sahnelendiğini öğrendiğimiz *Adriana Lecouvreur*, Covent Garden (Londra), Liceu (Barselona) ve Paris Operası ortak yapımı olarak, İngiliz rejisör David McVicar'ın rejisiyle karşımıza çıkıyor. Bu, diğerlerinden biraz daha stilize, farklı da olsa, klasik bir yapım. McVicar'la sahne ve dekor yapımcıları (Justin Way ve Charles Edwards), "sahne içinde sahne" konseptini seçmişler. Konu gerçek bir olaya dayanıyor: 18. yüzyılın ilk yarısında, Paris'te, Fransız kumpanyası Comédie Française'in çok ünlü aktrisi Adrienne Lecouvreur'ün kıskançlık neticesinde, rakibi tarafından zehirlenerek ölmesini anlatıyor. Esasen hayli karmaşık olan konuyu rejisör olabildiğince kolay anlaşılır bir şekilde anlatmayı başarmış. Dekorlar güzel, kostümler (Brigitte Reiffenstuel) ve mekânlar (Bir malikânenin içi ve Barok bir bale temsilinin izlendiği, muhtemelen bir soyluya ait bir başka malikânenin salonu) göz alıcı. Ve bu ortamda rastlanabilecek en etkileyici şancı kadrosu...

Adriana Netrebko

Adriana Lecouvreur rolünde Anna Netrebko'yu izlemek bir şans. Netrebko Lecouvreur rolünü ilk kez bu yıl, Haziran ayında Mariinsky'de üstlenmiş. Netrebko'nun sesi hayli koyulaşmış, daha da yuvarlak, derin olmuş ama bu onun tizlere büyük bir rahatlıkla, zorlamadan, zorlanmadan çıkmasına, üst perdelere berrak bir şekilde takılmasına engel teşkil etmiyor. Geçişler yumuşacık, koyu tonlara inişler ve pes tonlarda ses kaybolmaması, aynı rengi koruyarak gezinmeler gerçekten nefes kesici. Gerek ses bakımından, gerek oyun bakımından dramatik ifade çok yoğun. Sesin volümü harika. İlk perdenin ünlü aryası *Io son l'umile ancello,* 4. perde aryası *Poveri fiori* ve final tiradı *Ecco la luce,* Netrebko'nun sanatının zirvesinde olduğunun en güzel örnekleri olarak, zihinlerimize kazındı.

Adriana'nın sevgilisi Maurizio rolünde Piotr Beczala'nın yorumu için sıfat bulmakta zorlanmamak mümkün değil. Ses daha çok Germen ırkına öz bir ses, Akdeniz parlaklığı ya da Slav yoğunluğu yok. Fakat vokal projeksiyon mükemmel; müthiş nüanslara sahip, inceliklerle dolu; müzikalite zirvede; melodik çizgisi ve müzik cümleleri çok güzel; dramatik olarak çok rahat, doğal bir oyun; Netrebko'yla müthiş bir ikili oluşturmuşlar. Beczala'yı sahnede izlemek, canlı dinlemek müthiş bir deneyim ve keyif.

Adriana'nın rakibi, Bouillon Prensesi rolünde Elena Zhidkova da ayrı bir fenomen: harikulâde bir koyu ses, renkli, yuvarlak, sımsıcak, pesleri mükemmel; büyük bir ses aralığına sahip; alt tonlar belirgin ve istikrarlı. Özetle, vokal ve dramatik olarak (Kıskançlık duygusunun notalara dökülmüş halinin en güzel örneklerinden olan 2. perde'deki *Acerba voluttà... O vagabonda stella* aryası) ve aynı zamanda fiziksel olarak da, Adriana-Maurizio ikilisiyle mükemmel bir denge oluşturmuş. Geçtiğimiz yıl Paris Operası yapımı olarak izlediğim Santuzza'sına (*Cavalleria Rusticana*) hayran kalmıştım: çok farklı olan bu karakterde de düşüncelerim perçinleşti.

Adriana'ya gizlice aşık olan, tiyatro kumpanyasının rejisörü Michonnet'de bariton Roberto Frontali güçlü sesi, muntazam yorumuyla, güzel bir performans sergiledi. 3. perdede Adriana'ya nasihat verirken (*Noi siam povera gente*) duyguluydu.

Bouillon Prensi rolünde Alexandru Moisuc; Rahip rolünde Raul Giménez; Comédie Française oyuncuları Quinaut ve Poisson, bu yüksek kalitedeki yapımı en güzel şekilde tamamlayan sanatçılardı.

Yönetmen David McVicar 3. perdede, sahneye bale temsili için bir sahne yerleştirmiş; sahnede Andrew George'un koregrafisiyle, "gerçek" bir Barok bale izliyoruz; çok gerçekçi ve de güzel...

Evelino Pidò'yu bulunduğumuz yerden izlemek ayrı bir ayrıcalıktı; orkestrayla bir bütün olan, her bir orkestra üyesiyle adeta birebir ilgilenen, muhteşem melodilerin bütün nüanslarını öne çıkarabilen; *piano/pianissimo*'larda orkestradan inanılmaz sonuçlar elde edebilen, zarif aynı zamanda titiz bir şef olarak yapıtın başarılı olmasında katkısı büyüktü.

Operada estetik güzelliğin önemini biz izleyicilere bir kez daha hatırlatan bu yapım Viyana Operası'nda izleyebildiğim az sayıda temsil arasında kanımca en mükemmel olanlardan.

Adriana Zhidkova

Wiener Staatsoper / Michael Poehn

Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası
Oda Müziği Konserleri
2017-2018 sezonu
Ocak Programı

08 Ocak Pazartesi 18.00

CAN OKAN *Piyano Resitali*

Fuaye Konseri

"Bach-İyi Düzenlenmiş Klavye"

15 Ocak Pazartesi 20.00

GRNETA ENSEMBLE

"Arriaga Oda Müziği Yarışması (2010) Birincisi"

Ismail LUMANOVSKI *klarnet*
Vasko DUKOVSKI *klarnet*
Shunyin WANG *piyano*

22 Ocak Pazartesi 20.00

LEONORE PİYANOLU TRİO

"Rimsky-Korsakov ve Tanayev Triolarının En İyi Yorumcuları"

Benjamin NABARRO *keman*
Gemma ROSEFIELD *çello*
Tim HORTON *piyano*

29 Ocak Pazartesi 20.00

BOSPHORUS TRİO

Özgecan GÜNÖZ KIZILAY *keman*
Çağlayan ÇETİN *çello*
Özgür ÜNALDI *piyano*

** Ferit Tüzün-Piyanolu Trio "Dünya Prömiyeri"*

Biletler Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası gişesinden ve kkm.kadikoy.bel.tr internet sitesinden satılmaktadır.
www.sureyyaoperasi.kadikoy.bel.tr

Kadıköy Belediyesi'nin bir eğitim ve kültür hizmetidir.

Nürnberg'in *Sihirli Flüt*'ü

Alman opera eleştirmeni **Thomas Götz**, Almanya'nın köklü sanat kurumlarından Nürnberg Operası'nın 2009 yılından bu yana Bordeaux Operası'yla ortak yapım olarak sahnelediği *Sihirli Flüt*'ün 24 Kasım temsilini dergimiz okurları için yazdı.

Nürnberg Operası'nda Laura Scozzi tarafından ilk kez 2009 yılında sahnelenen *Sihirli Flüt (Die Zauberflöte)* şimdilerde yeniden seyirciyle buluşturuluyor. Aradan geçen onca zamana rağmen yapım pek de "eski" durmuyor; dekor, ekipman, solist, koro ve orkestra kalitesi oldukça yüksek.

24 Kasım temsilinde, Guido Johannes Rumstadt'ın yönetimindeki Nürnberg Devlet Filarmoni Orkestrası (Staatsphilharmonie Nürnberg) oldukça dikkatli ve akıcı çaldı. Çoğunlukla çok ağdalı çalınmasına alışık olduğumuz esere daha "sade" bir yorum getiren orkestranın bu ideal eşliği, renkli rejiyle de çok iyi bütünleşti.

Scozzi'nin rejisinde, arkaya yerleştirilen mükemmel kış manzarası, kayak asansörü, büyük pencereler ve kulübe, dekorun göze çarpan unsurları olarak öne çıkıyor. Eserdeki figüranlar kış sporcusu olarak resmedilmiş. Sarastro bir trenle sahneye çıkıyor, eserin orijinalindeki rahipler ise "VIP" kişiler olarak tasvir ediliyor. Sarastro ve Gece Kraliçesi, dondurucu soğuktan kürkleri sayesinde korunuyorlar. Pamina tüm ihtiyaçlarının karşılandığı lüks bir villaya kapatılmış olan hanım hanımcık bir kız, annesi Gece Kraliçesi ise barlarda gece hayatı yaşayan Marilyn Monroe olarak karşımıza çıkıyor.

Nürnberg'in *Sihirli Flüt*'ünde Papageno bir kuş avcısı değil, gece barlarda dolaşan deri kıyafetli bir maço. Pamina'nın aşığı Tamino ise bir turist. Kışın soğuğunda, dağlarda geçen konu, sembolizm ve psikolojik yorumlamalar olmaksızın, modern bir aşk hikâyesi olarak anlatılıyor; konu net bir şekilde ortaya konuyor yani.

Solistlere gelecek olursak... Tamino rolünde Martin Platz, her zamanki gibi hafif ve hoş sesinin yanında genç fiziği ve iyi oyunuyla göze çarpıyor. Ina Yoshikawa'nın hafif sesi ise lirik Pamina rolüne çok iyi uymuş. Yoshikawa, ayrıca şan ve diyaloglardaki metinlerin anlaşılabilirliği açısından mükemmel bir örnek olarak öne çıkıyor.

Sarastro'yu söyleyen Alexey Birkus rolünü rahatlıkla tırmandığı tizleriyle taçlandırdı. Gece Kraliçesi'ni söyleyen Pauline Rinvet'in büyük ve "açık" sesi de rolüne çok uygun. Rinvert, bu zor partinin en üst tizlerine çıkamayacak gibi bir his uyandırmıyor dinlerken. Bir siyahi olarak değil, sadece siyah takım elbiseli bir memur olarak sahnede yer alan Monostatos rolündeki Hans Kittelmann da mükemmel bir şarkıcılık ve oyunculuk sergiledi. Bu arada, yapımda Monostatos rolü, kadınlara sinsice yaklaşan değil, sadece kendi çıkarı için kullanmaya çalışan biri olarak düşünülmüş.

Bilindiği üzere, *Sihirli Flüt*'ün ilk temsillerinde Papageno'yu, eserin librettisti Emanuel Schikaneder seslendirmişti. Schikaneder, o zamanlarda bir şarkıcıdan ziyade bir tiyatrocuydu. Nürnberg Operası'nın Papageno'su Levent Bakırcı ise büyük sesi ve parlak müzikalitesiyle her zamankinden daha zengin bir seçenek olarak öne çıkıyor.

Eserin sonunda, yapılan tüm bu sınavların ardından herkes için mutlu bir sona gelindi; Sarastro ve Gece Kraliçesi uçakla sıcak güneye doğru giderken, kalanlar güzel dağların tadını çıkarmaya devam ettiler. Perde kapanırken, kanımca mükemmel geçen temsil seyirciden çok büyük alkış alarak sonlandı. **ALMANCADAN ÇEVİREN: ONUR AYDIN**

SAMDOB'dan üst düzey bir *Sevil Berberi*

Türkiye'nin en genç opera kurumu olan SAMDOB'un bu sezon başlarında ilk gösterimi yapılan *Sevil Berberi* yapımını beşinci temsilinde izledik.

Karadeniz Bölgesi'nin tek ve Türkiye'nin en genç opera ve bale kurumu olan Samsun Devlet Opera ve Balesi (SAMDOB), açılışının yapıldığı 2009 yılından bu yana, kısıtlı bir kadroyla Samsunlu sanatseveri opera ve bale sanatlarıyla buluşturuyor. Kurumu ilk ziyaretim, 27 Kasım akşamı Yiğit Günsoy'un rejisiyle sahneye taşınan *Sevil Berberi*'ni görmek üzere oldu. Peşinen söylemeliyim; solist kadrosu çoğunlukla Türkiye'nin diğer opera kurumlarından gelen üst düzey şarkıcılardan oluşan 27 Kasım temsili, beklentilerimin oldukça üzerinde bir düzeyde gerçekleşti.

Opera buffa'nın en iyi örneklerini veren Rossini'nin -muhtemelen- en sevilen operası olan *Sevil Berberi,* SAMDOB'da Yiğit Günsoy'un klasik reji anlayışıyla; mizahi yönü, incelikle düşünülmüş olduğu hemen anlaşılan öğelerle desteklenmiş bir çerçevede sahneleniyor. Don Bartolo'nun oyuncak ayısı ve çello çalması; Berta'nın oyun içinde defalarca peruk değiştirmesi ve aryasını, kıyafetlerini ve peruğunu çıkararak söyleyip sahnede pijamalarının içinde kel kalması; Rosina'nın Bartolo'nun portresini çizmesi; Don Basilio'nun aç gözlülüğü ve defalarca altın şamdanı çalmaya yeltenmesi gibi "yeni" unsurlar, rejisörlerin operalara kendi fikirlerini eklemiş olmak için ille de modernize etme veya konuyu bağlamından koparma gibi bir yol izlemelerinin gerekmediğinin güzel bir örneğini ortaya koyuyor. Gülden Sayıl imzalı dekor ve kostümlerin de yönetmenin yaklaşımını tamamlar nitelikte olduğunu belirtmeliyim.

Yazının başında 27 Kasım'da sahneye çıkan kadronun üst düzey şarkıcılardan oluştuğuna değinmiştim. Figaro'da İstanbul Operası'nın parlayan yıldızlarından Caner Akgün, sahne dinamizmiyle ve gür sesiyle, son derece enerjik ve keyifli bir karakter çizdi. Kont Almaviva'yı söyleyen Ahmet Baykara ise *bel canto* stilinden taviz vermeden, son derece yumuşak, dikkatli ve dinlemesi insanı rahatlatan bir Almaviva sundu. Rosina'yı söyleyen Zerrin Karslı'nın pırıl pırıl bir sesi var, rolüne de oldukça yakışmıştı. Karslı, son derece naif bir şarkıcılık ve oyunculuk sergiledi. Don Basilio'da bir Ankaralı olarak, özlediğim bir ses olan Tuncay Kurtoğlu'nun alıştığımız müzikalitesinin yanında, derin ve sert tınılı sesinin tekrar tadına varma fırsatı bulduğum için mutlu oldum. Don Bartolo'da Antalya solistlerinden Engin Suna ses ve yorum anlamında oldukça iyiydi. Ancak bana kalırsa sahnedeki hareketlerinde aşırıya kaçmamaya özen göstermeli. *Sevil Berberi*'nin kısa fakat en renkli rollerinden Berta'da ise Esra Arslantürk yapımın mizahi yönünü destekleyen bir performans gösterdi.

27 Kasım akşamının en akılda kalan yanlarından biri de Rus şef Mikhail Iskrov yönetimindeki orkestra ve koroydu. Orkestra kimi yerlerde sahne üstündeki ekiple iletişim kopukluğu yaşansa da, son zamanlarda denk geldiğim en pürüzsüz yorumlardan birini sundu. Kısıtlı sayıda üyesi bulunan koronun başarılı yorumu da takdiri hak ediyor.

Tüm bu olumlu yanlarıyla, SAMDOB'un *Sevil Berberi* yapımı, görülmeyi kesinlikle hak ediyor. Yolunuz düşerse kaçırmamanızı öneririm. **ONUR AYDIN**

DOB **T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI**
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

OCAK 2018

ANKARA

OPERA / OPERET

IV. MURAT (O. DEMİRİŞ)
6, 15, 22 Ocak 2018

LA BOHÈME (G. PUCCINI)
10,24,29 Ocak 2018

YARASA (J. STRAUSS II)
8, 17, 27 Ocak 2018

BALE

FINDIKKIRAN (P. İ. ÇAYKOVSKİ)
11,13, 18, 25 Ocak 2018

DANS TİYATROSU

TÖRE* (C. İDİZ)
23, 31 Ocak 2018

MODERN DANS

TANGO'S (A. PIAZZOLA)
13, 27 Ocak 2018

FRİDA (A. MARQUEZ - J. PABLO MONCAYO - C. AKSEL AKIN)
20 Ocak 2018

MÜZİKAL

BİR TENOR ARANIYOR* (K. LUDWIG)
7, 21, 30 Ocak 2018

ORATORYO / KONSER

YENİ YIL KONSERİ	3, 4 Ocak 2018
ŞAN KONSERİ TÜRKİYE - KUVEYT KÜLTÜR MEVSİMİ	16 Ocak 2018

ÇOCUK ETKİNLİĞİ

SİHİRLİ DÜNYA* (Düz: A. KAHYAOĞLU)
14, 28 Ocak 2018

* LEYLA GENCER SAHNESİ

ANTALYA

OPERA / OPERET

AIDA (G. VERDI)
6 Ocak 2018

DON PASQUALE (G. DONIZETTI)
27 (Prömiyer) Ocak 2018

BALE

KUĞU GÖLÜ (M. PETIPA - L. IVANOV)
11, 13 Ocak 2018

ORATORYO / KONSER

PİYANO RESİTALİ (AHMET SAİT KARABULUT)	16 Ocak 2018
ÇELLO KONSERİ	30 Ocak 2018

ÇOCUK ETKİNLİĞİ

KELOĞLAN İLE UZAYLILAR (A. S. KARABULUT)
9 Ocak 2018

İSTANBUL

OPERA / OPERET

ERNANI* (G. VERDI)
19, 20, 23, 24 Ocak 2018

NİNATTA* (E. DEMİREL)
26, 27 Ocak 2018

BALE

FINDIKKIRAN (P. İ. ÇAYKOVSKİ)
6*, 9*, 10*, 13** Ocak 2018

MODERN DANS

ŞEHİR ORMAN*** (B. MURPHY)
24, 28 Ocak 2018

ORATORYO / KONSER

YENİ YIL KONSERİ	4* Ocak 2018
ODA MÜZİĞİ KONSERİ	7 ***** Ocak 2018
NOPOLİTEN ŞARKILAR KONSERİ	5**** Ocak 2018
İTALYAN BESTECİLERİ KONSERİ	20****** Ocak 2018
MOZART KONSERİ	21***** Ocak 2018

ÇOCUK ETKİNLİĞİ

SİHİRLİ FLÜT* (Tamino'nun Rüyası) (C. AKIN)	14, 28 Ocak 2018

*SÜREYYA OPERA SAHNESİ
**ZORLU PSM
***FULYA SANAT MERKEZİ
****GRAND PERA / BEYOĞLU EMEK SAHNESİ
*****İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZESİ
****** KADIKÖY YELDEĞİRMENİ SANAT MERKEZİ

SAMSUN

OPERA / OPERET

SEVİL BERBERİ (G. ROSSINI)
20, 22, 29 Ocak 2018

TOSCA (G. PUCCINI)
6 Ocak 2018

BALE

DANSIN 4 RENGİ (J. S. BACH, V. MAGNET, W. A. MOZART, A. MARQUEZ)
13, 25 Ocak 2018

MODERN DANS

ARDA BOYLARI (A. ERDEM, İ. SEZEN)
27 Ocak 2018

ORATORYO / KONSER

3 TENOR	18 Ocak 2018

EĞİTİM ETKİNLİĞİ

KORO OPERA ATÖLYESİ
10, 16 Ocak 2018

ORKESTRA OPERA ATÖLYESİ
12 Ocak 2018

ÇOCUK ETKİNLİĞİ

KURBAĞA ÖYKÜLERİ (R. REALE)
15, 16, 17 Ocak 2018

İZMİR

OPERA / OPERET

SAMSON İLE DALİLA (C. Saint- Saëns)
18, 20 Ocak 2018

HEKİMOĞLU (T. TAVİŞ)
11, 13 Ocak 2018

BALE

KAMELYALI KADIN* (G. VERDI - P. MASCAGNI)
4, 6, 8 Ocak 2018

İLKBAHAR AYİNİ* (I. STRAVINSKI)
23, 25, 27 Ocak 2018

EĞİTİM ETKİNLİĞİ

EĞİTİM KONSERİ	12, 17, 22, 26 Ocak 2018

ÇOCUK ETKİNLİĞİ

SİHİRLİ DÜNYA (Düz: A. KAHYAOĞLU)	*5, *9, 19 Ocak 2018

*D.E.Ü. SABANCI KÜLTÜR SARAYI

MERSİN

OPERA / OPERET

MİDAS'IN KULAKLARI (F. TÜZÜN)
23 Ocak 2018

MASKELİ BALO (G. VERDI)
13 (Prömiyer), 16 Ocak 2018

HANIM OLAN HİZMETÇİ / RİTA (G. B. PERGOLESI-G. DONIZETTI)
27 Ocak 2018

BALE

BAHÇESARAY ÇEŞMESİ (B. ASAFIEV)
20 Ocak 2018

DÜĞÜN (E. ARDAL)
25 Ocak 2018

MÜZİKAL

LÜKÜS HAYAT (C. R. REY)
4 Ocak 2018

ORATORYO / KONSER

ATATÜRK EVİ KONSERİ	8 Ocak 2018
KONSER	17 Ocak 2018
AYIN KONSERİ	26 Ocak 2018
SENFONİK KONSER	30 Ocak 2018

ÇOCUK ETKİNLİĞİ

OPERA OKULDA	4, 9, 10, 15, 18 Ocak 2018
SİHİRLİ DÜNYA (Düz: A. KAHYAOĞLU)	15 Ocak 2018

Genel Müdürlük gerektiğinde programda değişiklik yapabilir.

www.dobgm.gov.tr
www.biletiva.com

2017'den 2018'e iki portre: Fazıl Say ve Selman Ada

Rüzgar gibi geçiverdi 2017… İrili ufaklı, yığınla müzik olayı yaşandı. Resitaller, konserler, festivaller birbirini kovaladı. Seçim hesapları nedeniyle siyasetin de yaklaşım değiştirdiğini gördüğümüz 2017'de klasik müzik ve sahne sanatları bağlamında kimin yıldızı nasıl daha da parladı? Kimin fersiz yıldızı niye hepten söndü? Örnekler çok ama bu değerlendirmeyi birer kişiye indirgeyerek yapmayı tercih ettim.

2017'den 2018'e Fazıl Say

Yıllardır uluslararası ve ulusal alanda gündemin üst sıralarında kendine yer bulan Fazıl Say (d. 1970), Warner Classics'le yaptığı anlaşmanın meyvelerini yoğun biçimde 2017'de toplamaya başladı. Üç albüm birden uluslar arası raflara çıktı. Seçkin Alman çellist Nicolas Altstaedt'le kaydettiği Çello Sonatları CD'si, kendi bestesi *Dört Şehir / 4 Cities*'in başlığı altında, Debussy, Janacek ve Şostakoviç'in de birer sonatını kapsıyor. Yükselişteki Fransız mezzo-soprano Marianne Crebassa'yla kaydettikleri *Sırlar / Secrets* başlıklı albüm, Fransız şarkılarını kapsıyor. Tek istisna, Fazıl Say'ın *Gezi Park 3*'ü.

Frederik Chopin'in, her piyanist için birer mücevher olan *noktürn*'lerini de icracı olarak kaydeden Say'ın bu albümü *Nocturnes* başlığıyla rafa çıktı. Yurt içinde ise yıllardır dinleyici talebinin devam ettiği zamanın Kültür Bakanlığı'nca sipariş edilmiş Nazım Orotaryosu'nun, Fazıl Say Festival Orkestrası ve Nazım Hikmet Korosu'yla yapılan İstanbul konseri, yurt içinde Ada etiketiyle CD ve DVD olarak yayımlandı. DVD'de konsere ek olarak sahne arkası belgeseli de yer alıyor.

Kayıtlar bağlamında Fazıl Say, 2017'nin son ayında sürprizini de gene Ada etiketiyle dinleyiciye sundu. *Eski Şarkılar* ve *Yeni Şarkılar*'dan sonra *Güz Şarkıları,* profesyonel bir firma tarafından hazırlanmış tanıtım kampanyasıyla dinleyiciye sunuldu. Türk şiirinin kült isimleri Nazım Hikmet, Can Yücel, Cemal Süreya, Ece Ayhan, Behçet Aysan, Ahmed Arif ve Atilla İlhan'dan şiirlere yazdığı şarkıları bu kez Serenad Bağcan değil, bir erkek ses, bariton Güvenç Dağüstün seslendirmiş. Piyanoda Fazıl'ın sevgilisi Ece Dağıstan yer alıyor. Küçük orkestrayı kayıta şef İbrahim Yazıcı hazırlamış. Fazıl bu albüm için *"Dünya işi oldu."* diyor. Kayıtlarda Batı sazları yanında kullanılan Türk sazları: kanun, armudî kemençe ve duduk. Fazıl'a bugüne kadar yurt dışında, çoğu Almanya'da olmak üzere pek çok ödül verildi. Bu anlamda, 2017 de boş geçmedi.

Fazıl Say, müzikteki üstün başarıları, katkısı ve toplumsal sorumluluk almasından dolayı Almanya Duisburg Şehri 2017 Müzik Ödülü'nün sahibi oldu. Ödülün Fazıl'a veriliş gerekçesi "olağanüstü sanatsal performansı ve yurttaşlık bilinci"… Ödül töreninde Prof. Dr. Jürgen Schläder'in *"Fazıl Say gibi muhteşem bir piyanisti ve son derece ilginç bir besteciyi onurlandırmak için bugün buradayız. Say, tüm*

Marco Borggreve

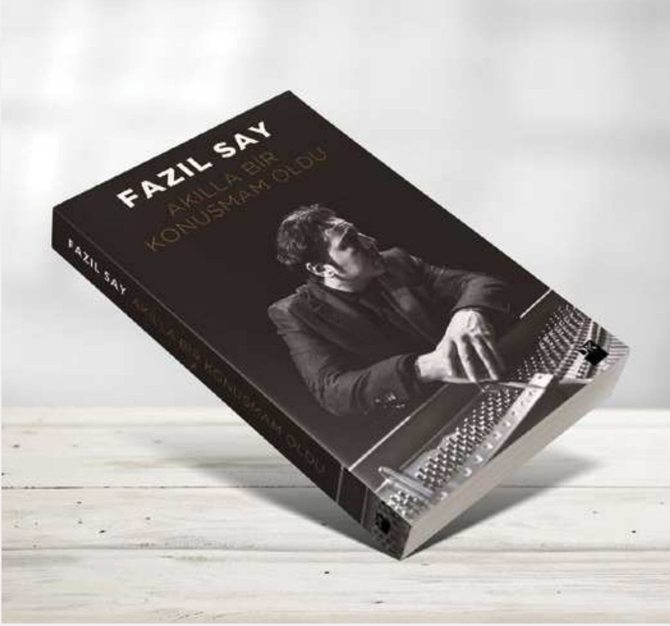

eserlerinde iki kültürü bir araya getiren ve net bir tavır ve duruş sergilemekten asla korkmayan bir sanatçıdır." sözleri, Batı'nın onu tüm yönleriyle değerlendirdiğini gösteriyor. 27 yıllık prestijli Duisburg kenti 2017 Müzik Ödülü'nün önceki sahipleri arasında Yehudi Menuhin, Toshio Hosokawa ve Krzysztof Penderecki gibi önemli isimler yer alıyor.

2017'in öteki ödülleri ise kayıtlarla ilgili olarak geldi. Avrupa'da bu alandaki ödüller arasında seçkin bir yeri olan ECHO Klassik, dördüncü kez Fazıl Say'a verildi. Say; Salzburg'un ünlü konser salonu Mozarteum'da yaptığı altı CD'den oluşan, dünyada Warner Music, Türkiye'de ise Ada Müzik etiketiyle yayınlayan *Mozart Complete Piano Sonatas* adlı albüm kaydıyla, ECHO Ödülleri Solo Albüm piyano kaydı kategorisinde ödül aldı. Ayrıca, trompet sanatçısı Gábor Boldoczki de son albümünde Say'ın yazdığı trompet konçertosunu seslendirerek ECHO'da en iyi enstrümancı (trompet) kategorisinde ödüle layık görüldü.

Fazıl Say'ın çellist Nicolas Altstaedt'le kaydettiği *4 Şehir* albümüne de ödül Hollanda'dan geldi. Edison Klassiek 2017, Oda Müziği kategorisinde bu albüme verildi. Jürinin değerlendirmeyi yaparken "Say'ın besteciliğinde kullandığı yapı, müzik fikirlerinin buluşması, yaratıcılık ve mizaç üzerine yoğunlaştıkları" belirtildi. Peki, bu yoğun çalışmanın ardında nasıl bir kişilik var? Tüm bunlar hangi ruh hâli içinde yapılıyor? İşte bu soruların yanıtını da Fazıl Say'ın Doğan Kitap etiketiyle yayımlanan 270 sayfalık son kitabında bulabilirsiniz.

Eğer sosyal medya izleyicisi iseniz, kitaptaki bazı notları hemen anımsarsınız, içinizde *"Ben bunu daha önce okumuştum."* duygusu uyanır. Doğrudur. Çünkü Fazıl, özellikle 2017 içinde yoğunlaştırdığı paylaşımlarını yeniden gözden geçirip bazılarını dört bölümün içinde değerlendirerek bu kitabı oluşturmuş: Dünyam / Yüzler / Şairlerim / Çocuklarım.

Çocuklarım bölümünde, bugüne kadar yaptığı besteleri anlatıyor. Kimileri birkaç cümlelik küçük notlar, kimileri koca birer program notu. Kompozisyon dalındaki bazı akademisyenlerin, besteleriyle ilgili dile getirdikleri eleştirilere de, ayağı yere basan bir yanıt oluşturuyor.

Bir solukta okunabilen, yalın, sıcak bir üslupla kaleme alınmış bu kitap, aslında Fazıl'ın geçmişteki kimi hatalarının, yakışıksız söylemlerin düzeltilmesini de içeriyor. Örneğin, annesi, sevgili dostum, şimdi çağımızın belalarından alzheimer rahatsızlığıyla yaşayan Gürgûn Say Özsoyeller, anıtsal piyanistimiz İdil Biret, ve şef İbrahim Yazıcı...

Bazı ara başlıklar, *"Ben artık 47 yaşında, bazı dersleri yeterince almış, olgunlaşmış bir Fazıl'ım."* mesajını veriyor. Kendi eserlerine uygulanan gizli ambargo ve KHK'lerle uzaklaştırılan iki müzisyenle ilgili tepki göstermedikleri gerekçesiyle, "kurumlar" genellemesi altında eleştirdiği devlet orkestralarımız ve opera-bale mensuplarıyla ilgili söylemini de, özünde ısrar etmekle birlikte yumuşatmış, daha dikkatli hâle getirmiş. Bundan sonra da birlikte çalacağını sanmadığını belirttiği şef Gürer Aykal'la ilgili bölüm de, dikkatle yazılmış.

Babası, kadim dostum sevgili Ahmet Say'la arada konuştuğumuz, "bülbülün çektiği dili belası" yakıştırmasına yol açan, Fazıl'a beraat edeceği "hakaret davaları" açılmasına gerekçe oluşturabilecek bir söylem yok bu kitapta... Zaten bir bölümde bakın ne diyor Fazıl: *"Tekrar uyarmak isterim. Burada onarılmaz kırgınlıklar yaratmak isteyenleri ben anlayamıyorum. Bunda bir felsefe de bulamıyorum. Bu haksızlıkları yapanları, durduk yerde ego savaşı içinde hepimizi boğmak isteyenleri sevmiyor, artık onlara değer de vermiyorum."*

Alıntılarla yazıyı uzatmanın anlamı yok. Ama çok sevdiği Ömer Hayyam'dan alarak başlık yaptığı *Akılla Bir Konuşmam Oldu* adlı kitabı, Fazıl'ı da bağlayan önemli bir belge.

Fazıl, 2017'den 2018'e *Umut Senfonisi*'ni tamamlamış, "100 saatlik beste, 100 saatlik kayıt" hedefinin yarısını aşmış, çağın profesyonel olanaklarını iyi kullanmaya çalışan, "dik" duruşundan vazgeçmeden söylemini kontrol edebilen bir olgun müzisyen, hükümet hoşlanmasa da Türkiye'nin "dünya çapında" bir kültür-sanat temsilcisi olarak giriyor.

2017'den 2018'e Selman Ada

Son söyleyeceğimizi en başta söyleyelim. Besteci ve orkestra şefi Selman Ada (d. 1953) Devlet Opera ve Balesi Genel Müdür Vekilliği'nden alınarak, ardından memuriyetten men edilerek, 2018'e deyim yerindeyse "çakılarak" girdi.

Ada'nın gönlünde her zaman bu görev yatıyordu. Mersin'deki akşam sohbetlerinin yığınla tanığı var. Bunun için kulisler yaptı, hayaller kurdu. Bakın, 17 Aralık 2014'te Sabah gazetesinde yayımlanan söyleşisinde *"Genel Müdürlük teklifini bekliyor muydunuz?"* sorusuna ne cevap veriyordu: *"Son zamanlardaki konularla ilgili bir kaç küçük görüş bildirmiştim bakanlığımıza yalnız. Sadece Selman Ada olarak çağrıldım. Bu kurumu 41 senedir tanıyan, herkesi tek tek, isim isim ne yaptıklarıyla bilen biri olarak, kurumun ne durumda olduğunu, sorunların ne olduğunu bilerek ve bunların nasıl çözüleceğine dair projeler hazırlayarak çözümlerle geldim."*

Herhalde en önemli projesi "Türk bestecileri" adı altında, herkesi göz ardı edip sadece kendi bestelerini altı müdürlüğün yıllık programına yerleştirerek para kazanmaktı! Sonuçta, ne olduğunu bildiğini söylediği sorunları daha da karmaşık hâle getirerek, kimi müdürlüklerin kadrolarını iyice zayıflatarak, kurumun iskeletini bozarak, müfettiş raporlarına göre kurumu maddi olarak da zarara uğratarak gitti. Genel Müdürlük Vekilliği görevinden nicedir alınacaktı aslında, iktidar partisinin kendi içindeki istikrarsızlığı ve sık bakan değişiklikleri olmasa... Ama sonunda görevden alınma yazısının Bakan imzasına sunulduğunu duyunca, herhalde "kahraman" olarak ayrılmak istedi ve Facebook'taki grubuna hükümet aleyhtarı bir mail attı. Rencide edici kelimeler kullanarak yazdığı bu metin, 24 Şubat 2017'de yaş haddinden dolacak olan emekliliğinin de yanmasına yol açtı. Gece vakti Bakanlık'tan Külliye'ye pek çok hükümet yetkilisi ve bürokratın eline ulaşan metinden sonra, Bakanlık "memuriyetten men" kararı aldı. Gazeteler bilgisizlikten bunu "meslekten men" diye yazdılar. Oysa Ada'nın beste yapma ve orkestra yönetme hakkı elinden alınmıyor, memuriyetten çıkarılıyordu. Bu kararın sonuçlarından belki de en ağırı, emekliliğinin yanması, elde ettiği hakları kullanamayacak olmasıydı.

Kurumun kuruluş kanunun kendine verdiği yetkileri kullanmak yerine, Bakanlık'tan gelen her isteği "emir telakki edip" yerine getiren, şoförden müdür yaratan Ada, kurşunu ayağına değil, adeta çifte by-pass'lı kalbine sıktı. Kurumdan sonra, kendine de yazık etti.

Dünyanın en iyi konser salonları

Klasik müziğin ve operanın doğduğu Avrupa coğrafyası, geçmişten bugüne sayısız akustik konser ve opera salonuna ev sahipliği yapıyor. Klasik müziğin mabedi diyebileceğimiz Viyana ve Berlin gibi şehirler mimarisi, akustiği ve ev sahipliği yaptığı köklü orkestralarla aklımızda yer eden birden fazla tarihi ve modern konser salonunu barındırıyor. Son yıllarda Avrupa'nın ve dünyanın pek çok şehrinde var olan konser salonlarının yanına, Jean Nouvel ve Frank Gehry gibi yenilikçi mimarların tasarladığı göz alıcı yeni salonlar Russell Johnson, Yasuhisa Toyota gibi dünyaca ünlü akustik uzmanlarının danışmanlığında inşa ediliyor. Çoğunlukla devasa kültür komplekslerinin birer parçası olarak inşa edilen bu salonlar görsel açıdan, teknik olanaklar açısından ve akustik açıdan birbirleriyle yarışıyor. Tüm bu eski ve yeni konser salonlarının içinden öne çıkan 27 tanesini tanıttığımız bu yazı için liste oluştururken en önemli kriterlerimizden birinin salonların akustik nitelikleri olduğunu belirtmekte fayda var. Örneğin, Sydney Opera Evi'ndeki ünlü konser salonunu bu nedenle listeye dahil edemedik. Elbette unuttuklarımız, atladıklarımız, yer bulamadıklarımız olmuştur. Keyifli okumalar!

Onur Aydın
onur.aydin@andante.com.tr

Musikverein
(Viyana, Avusturya)

Viyana'nın ayakkabı kutusu şeklindeki (dikdörtgen) 1,744 koltuklu konser salonu Musikverein, 1870 yılında açıldı. Dünyaca ünlü şef Bruno Walter'ın "dünyanın en iyi konser salonu" olarak nitelediği Musikverein'in olağanüstü akustiğini Leo Baranek, *Konser Salonları ve Opera Binaları* kitabında salonun dikdörtgen şekline, nispeten küçük boyutuna, uzun yankılanma süresine imkân tanıyan yüksek tavanına, girintili-çıkıntılı iç yüzeyine ve sıva kaplamasına bağlar. Viyana Filarmoni Orkestrası'na ev sahipliği yapan salon, Viyana Senfoni Orkestrası da dahil olmak üzere, dünyanın pek çok topluluğunun konser vermek için tercih ettiği bir mekân olarak öne çıkıyor.

Symphony Hall
(Boston, ABD)

Boston Senfoni Orkestrası'na ev sahipliği yapan dikdörtgen formdaki 2,625 koltuklu Symphony Hall, 1900 yılında açıldı. Projesi ABD'nin önde gelen mimarlık firması McKim Mead & White tarafından hazırlanan ve Harvard'dan Prof. Wallaca Clement Sabine'ın, yankılanma süresini ölçme ve uzatma konusunda yeni teknikler geliştirerek tasarımına yardımcı olduğu Symphony Hall, Bruno Walter tarafından "Amerikan konser salonlarının en asili" olarak nitelenmiş.

K

Konzerthaus Berlin

(Berlin, Almanya)

Berlin’de 1821 yılında Schauspielhaus Berlin adıyla bir tiyatro salonu olarak açılan, II. Dünya Savaşı’nda hasar görmesinin ardından, 1984 yılında bu kez 1,600 kişilik dikdörtgen bir konser salonu olarak yeniden hizmete giren Konzerthaus Berlin, Konzerthausorchester Berlin’e ev sahipliği yapıyor. Salon, akustik olarak dünyanın en iyi beş konser salonundan biri olarak gösteriliyor.

Carnegie Hall

(New York, ABD)

William Tuthill tarafından tasarlanan ve yapımı hayırsever Andrew Carnegie tarafından finanse edilen Carnegie Hall, 1891 yılında Pyotr Ilyich Tchaikovsky'nin yönettiği konserle açıldı. New York'un kalbinde, Manhattan'da bulunan Carnegie Hall'un barındırdığı en büyük konser salonu olan dört balkonlu Stern Salonu'nun kişi kapasitesi 2,804. Manhattan'da taş işçiliğiyle yapılmış, ayakta kalan son yapılardan biri olan Carnegie Hall'un kendi orkestrası bulunmuyor. Yapının barındırdığı konser ve resital salonlarında dünyanın dört bir yanından topluluklar sahne alıyor.

Philharmonie de Paris

(Paris, Fransa)

Fransız mimar Jean Nouvel'in "büyük metal dağ" olarak tasvir edilen projesi Philharmonie de Paris, 2014 yılında açıldı. Dışarıdan bakıldığında karanlık bir metal yığınını andıran yapının 2,400 kişilik büyük salonunun (Grande salle Pierre Boulez) tasarımı son derece aydınlık ve estetik. Paris'in 19. bölgesinde bulunan ve şehirde bulunan çok sayıda konser salonu içinde en öne çıkanı olan Philharmonie de Paris her sezon Avrupa'nın ve dünyanın önde gelen orkestralarının konserlerine ev sahipliği yapıyor.

Walt Disney Concert Hall

(Los Angeles, ABD)

Kanada doğumlu Amerikalı mimar Frank Gehry'nin imzasını taşıyan kıvrımlı paslanmaz çelik dış tasarımıyla ünlü Walt Disney Concert Hall, 2003 yılında açıldı. Walt Disney'in eşi Lillian Disney'in Los Angeles sakinlerine ve kocasına adadığı projenin akustik tasarım ise Yasuhisa Toyota'ya ait. 2,265 kişilik salon, Los Angeles Filarmoni Orkestrası ve Los Angeles Master Chorale adlı koronun yanı sıra dünyanın dört bir yanından gelen sanatçı ve topluluklara da ev sahipliği yapıyor.

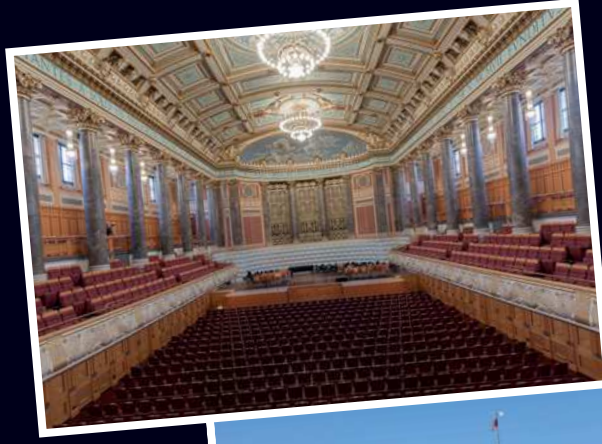

K

Kurhaus
(Wiesbaden, Almanya)

Wiesbaden'daki Kurhaus kompleksinin içinde bulunan dikdörtgen yapıdaki Thiersch Saal'ın kişi kapasitesi 1,350. Almanya'nın konser salonları içinde akustik açıdan en iyilerden biri olarak kabul edilen Thiersch Saal, içinde bulunduğu Kurhaus'un Alman mimarı Friedrich von Thiersch tarafından tasarlanmış ve 1905 - 1907 tarihleri arasında inşa edilmiş. Kendi orkestrası bulunmayan salonda her sezon birkaç konser veren Wiesbaden Johan Strauss Orkestrası'nın yanı sıra çeşitli topluluklar etkinlik düzenliyor.

T

Tonhalle
(Zürih, İsviçre)

Avrupa'da pek çok tiyatro ve konser salonu inşa etmiş ve özellikle akustik konusunda oldukça deneyimli olan Venedikli mimarlar Ferdinand Fellner ve Hermann Helmer'in tasarladığı Tonhalle, 1985 yılında Johannes Brahms'ın kendi eseri olan *Triumphlied*'i yönettiği konserle açıldı. Akustik açıdan dünyanın en iyi konser salonlarından biri olarak gösterilen Tonhalle'nin kişi kapasitesi ise 1,455. İsviçre'nin en eski ve dünyanın en iyi orkestralarından biri olan Zürih Tonhalle Orkestrası'na ev sahipliği yapan Tonhalle, 2017 ve 2020 yılları arasında yenilenecek ve orkestra üç yıllığına Maag-Areal adlı mekânda konser verecek.

E

Elbphilharmonie

(Hamburg, Almanya)

İsviçreli Herzog & de Meuron'un tasarladığı Elbphilharmonie, yapımında yaşanan tüm gecikmelerin ardından, 2017 yılı başında açıldı. 798 milyon avroya mal olan 2,150 kişi kapasiteli salonun iç yüzeyini kaplayan 10,000 akustik panel, Elbphilharmonie'nin mükemmel akustiğini açıklamaya yetiyor. Hamburg Limanı kıyısında, gökyüzüne 100 metre uzanan devasa yapının içinde barındırdığı çarpıcı güzellikteki salon 1,000 adet el yapımı ampulle aydınlatılıyor. Salonda Hamburg Devlet Filarmoni Orkestrası'nın yanı sıra çeşitli topluluklar da konserler veriyor.

Meyerson Symphony Center

(Dallas, ABD)

Çinli-Amerikalı mimar Ieoh Ming Pei tarafından tasarlanan Meyerson Symphony Center'ın merkezi konumunda bulunan dikdörtgen formdaki McDermott Concert Hall, 2,062 koltuk kapasitesine sahip. Akustik uzmanı Russell Johnson'ın akustik danışmanlığını yaptığı salon 1989 yılında açıldı. Amerikan Artec şirketinin tasarladığı ayarlanabilir akustik ekipmanlarla donatılmış salon, Dallas Senfoni Orkestrası'na ev sahipliği yapıyor.

Luzern KKL

(Luzern, İsviçre)

Fransız mimar Jean Nouvel tarafından tasarlanan ve 1998 yılında açılan Luzern KKL'nin (Kültür ve Kongre Merkezi) içinde barındırdığı dikdörtgen formdaki konser salonunun maksimum kişi kapasitesi 1,898. Akustik uzmanı Russell Johnson'ın akustik danışmanlığını yaptığı dört balkonlu salonda Luzern Senfoni Orkestrası düzenli olarak konserler veriyor.

Concertgebouw
(Amsterdam, Hollanda)

1974 koltuk kapasiteli dikdörtgen bir salon olan Concertgebouw, 1888 yılında açıldı. Amsterdam Krallık Concertgebouw Orkestrası'na ev sahipliği yapan salonun mimarı Adolf Leonard van Gendt'in, Concertgebouw'un tasarımını yaparken Leipzig'deki, II. Dünya Savaşı'nda yıkılan eski Gewandhaus'un mimarı olan Martin Gropius'tan ipuçları aldığı biliniyor. 1960'larda Led Zeppelin, The Who ve Pink Floyd gibi bazı rock grupları da Concertgebouw'un eşsiz akustiğinde konser verme şansına sahip olmuşlardı.

Symphony Hall
(Birmingham, England)

İngiliz Percy Thomas Partnership ve Renton Howard Levin firmaları tarafından tasarlanan dikdörtgen formdaki 2,262 kişilik Symphony Hall, 1991 yılında açıldı. Amerikan Artec şirketinin akustik danışmanlığını yaptığı salon dünyanın akustik açıdan en iyi salonlarından biri olarak değerlendiriliyor. Birmingham kent yaşamında önemli bir yere sahip olan Symphony Hall, City of Birmingham Senfoni Orkestrası'nın konserlerinin yanı sıra caz, folk, rock gibi farklı müzik türlerine ve mezuniyet töreni, konferanslar gibi etkinliklere de ev sahipliği yapıyor.

Berlin Philharmonic
(Berlin, Almanya)

Berlin'in II. Dünya Savaşı'nda yıkılan kamu binalarının yerine yenilerini tasarlayan Alman mimar Hans Scharoun'un en güzide eseri olarak gösterilen Berlin Philharmonic, 1963 yılında açıldı. Zamanının ilerisinde bir iç ve dış tasarıma sahip olan salonun maksimum kişi kapasitesi 2,250. Scharoun'un, müziği (sahneyi) salonun tam ortasına yerleştirerek sesin tüm salona daha güçlü bir şekilde yayılmasını sağlamayı hedeflediği başyapıtı Berlin Philharmonic, Avrupa'nın en iyi birkaç orkestrasından biri olarak gösterilen Berlin Filarmoni Orkestrası'na ev sahipliği yapıyor.

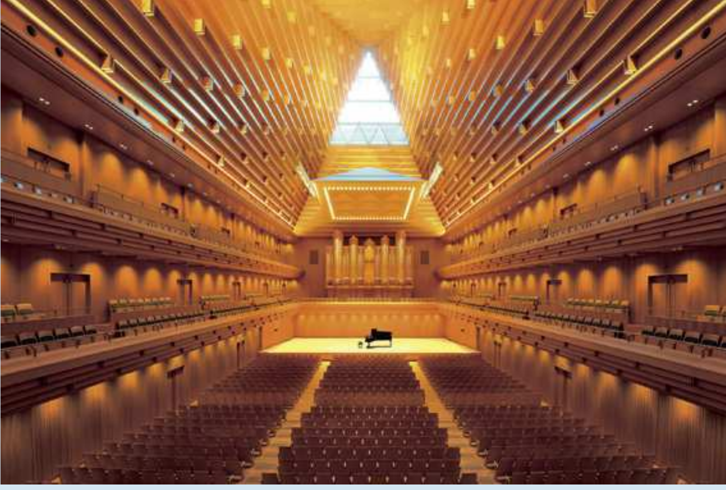

Sala São Paulo

(São Paulo, Brezilya)

Sala São Paulo, São Paulo'nun 1926 ve 1938 yılları arasında inşa edilen Júlio Prestes Tren İstasyonu'nun büyük bekleme salonunun, 1997 yılında başlayan bir yenileme çalışmasının ardından, 1,498 kişilik dikdörtgen formda bir konser salonuna dönüştürülmesiyle 1999 yılında kapılarını açtı. İstasyondan geçen trenlerin yarattığı gürültü ve titreşimi absorbe eden "yüzen" bir zemin üzerinde kurulu olan salon, Amerikan Artec şirketi tarafından tasarlanmış 15 büyük akustik panelden oluşan ayarlanabilir bir tavana sahip. Brezilyalı mimar Cristiano Stockler das Neves tarafından tasarlanan Júlio Prestes Tren İstasyonu, yine bir Brezilyalı mimar olan Nelson Dupré tarafından yenilendi. São Paulo Eyalet Senfoni Orkestrası'na kalıcı bir salon bulunması ihtiyacıyla ortaya çıkan Sala São Paulo, 1999 yılından bu yana söz konusu orkestraya ev sahipliği yapıyor.

1997 yılında açılan, dikdörtgen formlu konser salonu Tokyo Opera City Concert Hall, 1,632 kişi kapasitesine sahip. Tasarım aşamasında, *Konser Salonları ve Opera Binaları* kitabının yazarı olan Leo Baranek'in akustik danışmanlığını yaptığı salonda Tokyo Filarmoni Orkestrası'nın yanı sıra dünyanın dört bir yanından gelen pek çok topluluk konser veriyor.

Tokyo Opera City Concert Hall

(Tokyo, Japonya)

Tchaikovsky Concert Hall

(Moskova, Rusya)

1938 ve 1940 yılları arasında Rus mimarlar Dmitry Chechulin ve K. Orlov tarafından inşa edilen Tchaikovsky Concert Hall 1,505 kişiyi barındırabiliyor. Moskova Filarmoni Cemiyeti'nin kullanımındaki başlıca konser salonu olma özelliğini taşıyan Tchaikovsky Concert Hall, her sezon Rusya'nın önde gelen orkestralarını ağırlıyor. Öte yandan, akustik uzmanı Lokki Tapio, Baranek'in *Konser Salonları ve Opera Binaları* kitabında Rusya'dan tek bir salona yer vermediğini, oysa Moskova ve St. Petersburg şehirlerinde dikkate değer pek çok salonun bulunduğuna dikkat çekiyor.

Musiikkitalo

(Helsinki, Finlandiya)

Finlandiyalı LPR Architects şirketinden, 30 yaşındaki Marko Kivistö'nün başını çektiği bir grup mimar tarafından tasarlanan Musiikkitalo, 1,704 kişilik bir ana konser salonunun yanında, beş de küçük salon barındırıyor. Finlandiya Parlamentosu'nun hemen karşısına inşa edilen yapı, 2011 yılında tamamlanarak hizmete girdi. Japon akustik uzmanı Yasuhisa Toyota'nın akustik danışmanlığını yaptığı Musiikkitalo, Sibelius Akademisi, Finlandiya Radyo Senfoni Orkestrası ve Helsinki Filarmoni Orkestrası'na ev sahipliği yapıyor.

Severance Hall

(Cleveland, ABD)

Frank Ray Walker ve Harry E. Weeks tarafından Cleveland'da kurulan Walker and Weeks şirketi tarafından tasarlanan 2,000 koltuklu ve Severance Hall, 1931'de açıldı. İnşa edildiği ilk haliyle bazı akustik problemleri olan salonda, 1958 yılında akustik açıdan güçlendirici bazı çalışmalar yapıldı. 1998 yılında salon Amerikalı mimar David M. Schwarz'ın tarafından 38 milyon dolarlık bir bütçeyle baştan ayağa yenilendi ve 2000 yılında yeniden açıldı. Severance Hall, açıldığı 1931 yılından bu yana Cleveland Orkestrası'na ev sahipliği yapıyor.

Rudolfinum
(Prag, Çekya)

Çek mimarlar Josef Zítek ve Josef Schulz tarafından tasarlanan Rudolfinum'un içinde bulunan 1,104 koltuklu Dvořák Hall, 1885 yılında açıldı. 4 Ocak 1896'daki adını aldığı Antonín Dvořák'ın yönetimindeki ilk konserinden bu yana Çek Filarmoni Orkestrası'na ev sahipliği yapan Dvořák Hall'u 1918 yılında Çek Parlamentosu kullanmaya başladı. Çek mimarlar Antonín Engel ve Bohumír Kozák'ın 1940 ve 1942 yılları arasında salonu tekrar dönüştürmesiyle yeniden yapılış amacına uygun olarak kullanılmaya başlayan Dvořák Hall, bugün klasik müzik konserlerinin yanı sıra konferanslar, şirket sunumları ve eğitim etkinliklerine de ev sahipliği yapıyor.

Müpa
(Budapeşte, Macaristan)

2005'te açılan ve Tasarımı Zoboki, Demeter and Partners tarafından yapılan Müpa Budapest kompleksinin içinde bulunan üç balkonlu, dikdörtgen formdaki Béla Bartók National Concert Hall'un maksimum kişi kapasitesi 1,656. Akustik uzmanı Russell Johnson'ın akustik danışmanlığını yaptığı salon her yıl Macar toplulukların yanı sıra Avrupa'nın dört bir yanından gelen topluluklara da ev sahipliği yapıyor. Boyutları Gotik bir katedralin boyutlarına yakın olan salon, Avrupa'nın en büyük orglarından birini barındırıyor.

The Bridgewater Hall

(Manchester, İngiltere)

Mimari tasarımı İngiliz Renton Howard Wood Levin Architects şirketine ait olan The Bridgewater Hall, Manchester kent merkezinde yer alıyor. 1996 yılında açılışı yapılan salonun maksimum kişi kapasitesi 2,341. 280 yaydan oluşan bir gürültü azaltıcı “yatak” üzerine kurulu olan salonun akustik danışmanlığını İngiliz Arup şirtketi üstlenmiş. The Hallé orkestrasına ev sahipliği yapan salon, BBC Filarmoni Orkestrası’nın da birincil konser salonu olma özelliğini taşıyor.

Pierre Boulez Saal

(Berlin, Almanya)

Daniel Barenboim'in Berlin'deki Staatsoper Unter den Linden'in eski dekor deposunda açtığı Barenboim-Said Akademisi'ne ek olarak inşa edilen Pierre Boulez Saal, Mart 2017'te açıldı. Frank Gehry'nin tasarladığı 682 kişilik salonun akustik tasarımı Yasuhisa Toyota'ya ait. Fransız besteci, şef ve teorisyen Pierre Boulez'in de düşüncelerine başvurularak inşa edilen ve Boulez Ensemble'a ev sahipliği yapan salonda dünyanın her yanından toplulukların katılımıyla, bir sezonda yaklaşık 100 oda müziği konseri verilmesi planlanıyor.

Gewandhaus

(Leipzig, Almanya)

1981'de tamamlanan ve Almanya'nın köklü Leipzig Gewandhaus Orkestrası'na ev sahipliği yapan üçüncü Gewandhaus'un tasarımında Rudolf Skoda, Winfried Sziegoleit, Volker Sieg ve Eberhard Göschel'in imzası bulunuyor. Barındırdığı 1,900 kişilik büyük konser salonunun muhteşem akustiğiyle bilinen Gewandhaus, Leipzig'in şehir yaşamında önemli bir yere sahip. 1,900 koltuğun her birinden sahnenin optimum bir şekilde gözlenebildiği salon, Leipzig Gewandhaus Orkestrası'nın yanı sıra Almanya'nın diğer köklü orkestralarına da sık sık ev sahipliği yapıyor.

H

Harpa
(Reykjavík, İzlanda)

Danimarkalı Henning Larsen Architects şirketi tarafından tasarlanan Harpa kompleksinin ana konser salonu olan Eldborg, 2011 yılında açıldı. Maksimum kişi kapasitesi 1,800 olan ve göz alıcı kırmızı iç dizaynıyla göz kamaştıran salonun akustik tasarımı Amerikan Artec şirketine ait. Dış kaplaması İzlanda'nın volkanik yeryüzü şekillerinin görünümünden esinlenilerek tasarlanan Harpa'nın ana konser Salonu Eldborg, İzlanda Senfoni Orkestrası'na ev sahipliği yapıyor.

M

Maison Symphonique
(Montréal, Kanada)

Kanadalı Diamond Schmitt Architect firmasının Güney Afrikalı mimarı Jack Diamond tarafından tasarlanan Maison Symphonique, Montréal'in kültür ve sanat kompleksi Place des Arts'ta bulunuyor. 2011 yılında tamamlanan 2,100 koltuklu salonun akustik danışmanlığını ünlü akustik uzmanı Russell Johnson üstlenmiş. İç cephesinin yüzde 70'i kayın ağacından yapılmış kaplamalarla çevrili olan Maison Symphonique, yılın yaklaşık 240 gününde Montréal Senfoni Orkestrası'na ev sahipliği yapıyor.

P

Parco Della Musica

(Roma, İtalya)

İtalyan mimar Renzo Piano'nun tasarladığı, dünyanın en çok ziyaret edilen kültürel müzik mekânlarından Auditorium Parco della Musica kompleksinde bulunan en büyük salon olan Santa Cecilia Hall, 2003 yılında açıldı. (Kompleks 2002 yılında açıldı.) 2,742 koltuklu salonun akustik tasarımı ise Alman Jürgen Reinhold of Müller-BBM şirketine ait. Ulusal Santa Cecilia Akademisi'nin orkestrasına ev sahipliği yapan salon, Roma Film Festivali gibi yüksek profilli organizasyonlar tarafından da sıklıkla tercih ediliyor.

AYIN YORUMCUSU

Toros Can

Piyanist
(d. 1971)

Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'ndaki lisans eğitiminin ardından, Londra RCM'de lisansüstü, Texas-SMU Meadows Sanat Okulu'nda solistlik, Yale Üniversitesi'nde lisansüstü ve Arizona Üniversitesi'nde doktora çalışmaları yapan Toros Can, Marguerite Long Piyano Yarışması'nda jüri üyeliğinin ardından, Paris Valiliği tarafından madalya ile onurlandırıldı. Yurtdışında gerçekleştirdiği performanslarla, uluslararası müzik eleştirmenlerinden tam not alan, ülkemizi uluslararası klasik müzik arenasında başarıyla temsil eden Toros Can, gerçekleştirdiği kayıtlarıyla bugüne kadar iki defa Diapason d'Or, Diapason 5 ve daha birçok ödülün sahibi bir virtüöz. *Le Figaro* gazetesinin "Kontrollü bir tutku, orantılı bir şiirsellik, hatasız bir ustalık. Ama her şeyden önce bir müzisyen..." sözleriyle övdüğü sanatçı, bugüne kadar Türkiye, Fransa, ABD, İngiltere, Hollanda, İtalya, Almanya ve daha birçok ülkede saygın festival ve etkinliklere davet aldı. Özellikle 20. yüzyıl bestecilerinin piyano için yazdığı yapıtlardaki ustalığıyla öne çıkan sanatçının kayıtları Ocak ayı boyunca "Ayın Yorumcusu" köşesinde.

BORUSAN KLASİK

OCAK

Bir **Karnaval** radyosudur

AYIN BESTECİSİ
Leonard Bernstein
(1918–1990)

Müzik dünyasının efsane ismi piyanist, besteci, orkestra şefi, yazar Leonard Bernstein 100. doğum yılında tüm dünyada konser ve kutlamalarla anılıyor. Ünlü Batı Yakası Hikâyesi (West Side Story) müzikalinin de bestecisi olan ve uzun süre New York Filarmoni Orkestrası'nın yöneticiliğini yapan Bernstein, ardında üç senfoni, On The Waterfront adlı bir film müziği ve pek çok sahne yapıtı bıraktı. 1970'lerden sonra şeflik çalışmalarını ikinci plana iten Leonard Bernstein, kendini daha çok besteciliğe vermiş, Tanglewood'daki Berkshire Müzik Merkezi'nde öğretmen olarak sayısız genç yetiştirmiş, "Genç İnsanlar" başlıklı konser serisi ile ABD'deki televizyon izleyicilerini klasik müzik ile tanıştırmıştı. 1990 yılında hayata veda eden Leonard Bernstein'i doğumunun 100. yılında Borusan Klasik arşivinden seçtiğimiz kayıtları ile Ocak ayı boyunca "Ayın Bestecisi" köşesinde ağırlıyoruz.

OCAK AYINDA
HAFTA SONLARI
Cumartesi 12.00-14.00 ve 18.00-20.00 arası
Pazar 12.00-13.00 ve 18.00-20.00 arası

Yeni Yıla Merhaba
6-7 OCAK
BİFO'nun geleneksel yeni yıl konseri öncesinde yılbaşı klasikleri, valsler, polkalar, müzikal şakalar ve sürpriz yapıtlar radyonuz Borusan Klasik'te.

Nefesliler
13-14 OCAK
Flütten obuaya, klarnetten kornoya, kornodan fagota, fagottan trompete klasik müziğin tahta ve bakır nefeslileri, bu hafta sonu sizi nefesinizi kesecek bir maceraya davet ediyor.

Kış Düşleri
20-21 OCAK
Vivaldi'den Çaykovski'ye uzanan "Kışlık" öyküler, soğuk kış günlerinde içinizi ısıtacak... Hafta sonunda Kış Düşleri, Borusan Klasik'te.

İyi ki Doğdun Mozart!
27-28 OCAK
27 Ocak 1756'da dünyaya gözlerini açan müzik tarihinin en büyük dehalarından Mozart'ın 262. Doğum Günü için devasa bir müzik pastası hazırladık.

BORUSAN KLASİK'TE
GENÇ KLASİK

Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'ni neden gençlere emanet ettiğini kanıtlayan pırıl pırıl gençler, Borusan Klasik'te "radyoculuk bayrağını" devralmak üzere çalışıyorlar. Genç nefeslerini, gecenin geç saatlerinde radyomuza taşıyan Genç Klasik programları ve yapımcıları şöyle:

Begüm Aslan ile "Bestecinin Elinden"
Dünden bugüne bestecilerin dünyasında olup bitenler, besteciliğe dair bilinmeyenler, usta bestecilerin yanı sıra günümüz bestecilerinin elinden çıkmış yeni besteler... "Genç Klasik"lerden Begüm Aslan'ın hazırlayıp, sunduğu "Bestecinin Elinden", Çarşamba geceleri saat 24.00-01.00 arasında, Borusan Klasik'te...

Beste Su Bayramoğlu ile "Perdedeki Notalar"
İzlediğimiz film hikâyelerine eşlik eden, onları bir de notalarla anlatan yapıtlar... "Genç Klasik"lerden Beste Su Bayramoğlu'nun hazırlayıp sunduğu "Perdedeki Notalar", dinamik atmosferiyle Perşembe geceleri saat 24.00'te Borusan Klasik'te...

Zeynep Beklim ile "Uykusuz Melodi"
Gecenin bir yarısında radyoda "Uykusuz Melodi"yi arıyoruz! Günümüz şarkıcılarından, eskimeyen bestecilere kadar rengârenk isimler; alternatif müziklerden, müzikallere kadar birbirinden farklı türlerde duyduklarınız ve duymadıklarınız, Cuma geceleri saat 24.00'te, Zeynep Beklim ile "Uykusuz Melodi"de...

CUMA RAPSODİSİ
Rapsodi formunun özgürlüğünden esinlenerek Cuma gününün ritmine eşlik eden "Cuma Rapsodisi" devam ediyor. Saat 12.00'den itibaren, Tantanalı Huşu ve arkadaşlarının kılavuzluğunda rengârenk notalar ve özgürleştirici rotalarda dünyaya yelken açıyoruz.

RADYONUN KLASİK USTALARI
Her hafta 12.00 ve 22.00'de.

Pazartesi **Zerhan Gökpınar** "Notaların Dili"
Salı **Serhan Bali** "Müzik Takvimi"
Çarşamba **Halit Süha Çelikkıran** "Scaramouche ile Barok Çılgınlıklar Rehberi"
Perşembe **Aydın Büke** "Gölgede Kalanlar"
Cuma **Ayşe Yavaş** "Pizzicato" (13.00 ve tekrarı Cumartesi 22.00)
Cumartesi **Ahmet Makal** "Müzikçe" (11.00 ve 23.00)
Pazar **Serla Balkarlı** "Müzik Masası" (15.00)

KONUK PROGRAMCILARLA
KLASİK TATLAR
Her Pazar 10.00-12.00 ve 22.00-24.00

Nejat Yavaşoğulları 7 OCAK
Ali Pınar 14 OCAK
Maya ve Ömer Muz 21 OCAK
Dilek İçinsel 24 OCAK

BORUSAN KLASİK'TE
PROGRAMLARDAN SEÇMELER

Ekrem Ataer ile "Kapriçyo"
Usta radyocu, müzisyen ve Ekrem Ataer ile her hafta, notaların kaprisli sahiplenmelerle ördüğü melodileri, saklandıkları yerden çekip çıkarıyoruz. Her ulustan, her dilden, her telden, her sazdan... Hikâyeleri ve sırtlarındaki yükü duyduğunuzda o melodilerin kolay erişilmez ve kaprisli olmalarına hak vereceksiniz. Her Cuma saat 23.00'te; tekrarı Pazartesi 24.00'te.

Hakan A. Toker ve Hakan Çetinkaya ile "Ters-Düz"
Farklı köklerden gelip aynı adreste buluşmuş iki kardeşin, müzikle didişip müzikle anlaşması... Hakan A. Toker ile Hakan Çetinkaya, "Ters-Düz" isimli programda, ortak olan ve olmayan zevklerini, dinleyicilerinin huzurunda düelloya davet ediyor! Her Pazar 20.00'de.

"Serla Balkarlı'nın Müzik Masası"
Dinlerken öğrenmek, öğrenirken eğlenmek isteyen müzikseverler, piyanist "Serla Balkarlı'nın Müzik Masası"na davetlisiniz! Müziğin akıl almaz çeşitliliğindeki dönemlere, tarzlara ve hikâyelere ortak olurken, zaman zaman konuklarla sohbet ediyoruz. Her Pazar saat 15.00'te.

KADANS
Kültür ve sanat dünyasında iz bırakan değerli müzik insanlarımızı saygıyla anıyoruz...

Ahmet Adnan Saygun 6 OCAK 1991
Erol Pekcan 11 OCAK 1994
Gülden Turalı 19 OCAK 2002

Nereden? Nasıl?
Borusan Klasik'i internette
www.karnaval.com/borusanklasikdinle
adresinden, mobil ortamda iPhone (App Store), Blackberry (Blackberry App World), Nokia Symbian (Ovi Store) ve Android (Google Play Store) cihazlarınıza indireceğiniz "Karnaval" uygulamasıyla,
iPad kullanıyor iseniz yine App Store'dan indireceginiz "Karnaval Radyo" uygulamasıyla dinleyebilirsiniz.

Dinleyici yaşlanıyor...
Peki çözüm nedir?

Senfoni/filarmoni orkestralarının konserlerini bizzat yerinde yani konser salonunda izlemeyi alışkanlık edinmiş kitlenin yaş ortalaması, on yıllardır gözlemlenen eğilimin doğal bir sonucu olarak, günümüzde bir hayli yükselmiş bulunuyor. Orkestraların ömrüne kast eden bu vahim gelişme karşısında dünyanın önde gelen orkestraları ve bazı eleştirmenler boş durmayıp çeşitli çözüm önerileri geliştiriyorlar.

Serhan Bali
serhanbali@andante.com.tr

Joel Chester Fildes

Hallé, The Bridgewater Hall

Günümüzde 'Klasik Batı Müziği', 'Klasik Müzik', 'Uluslararası Sanat Müziği' gibi terimlerle anılan Batı Avrupa kaynaklı çoksesli sanat müziği türü, köken itibariyle erken ortaçağ dönemine kadar uzanır. Bu makalede, günümüzde dünya üzerinde genel kabul görmüş olması bakımından 'klasik müzik' tabirini kullanmayı tercih edeceğiz. Klasik müziğin tarihini Kilise'den başlatmak kaçınılmazdır zira sadece Kilise ve Batı Hıristiyanlığının yönetsel merkezi konumundaki Papalık kurumu bu müzik türünün ilk örneklerinin belgelenmesini ve dolayısıyla günümüze kadar ulaşabilmesini sağlamıştır.[1]

Papalık kurumunun kol kanat germesinin ardından, Rönesans ve Barok dönem saraylarında dönemin monarkları ve toprak soylularının zevk alması için icra edilen müzik burjuva sınıfının palazlanmasıyla birlikte gitgide bağımsızlaşarak inşa edilen konser salonlarında belirli bir ücret karşılığında icra edilen bir sanat olma kimliği kazanmıştır. 20'inci yüzyıl başına kadar bu tip konser salonlarında icra edilegelen müzik, icra bağlamında rakipsiz olma konumunu korurken, 1900'lü yılların başından itibaren gelişen ve müziğin sadece konser salonunda değil ev ortamında da yeniden üretilebilmesini sağlayan kayıt teknolojisi yüzünden ilk ciddi darbeyi yemiştir. Hatta öyle ki gramofondan müzik dinlemenin konser salonunda müzik dinlemeye kıyasla daha sağlıklı, daha rahat ve kişiye daha çok haz veren bir deneyim olduğu, 20'inci yüzyıl başındaki kimi müzik yazarları tarafından ifade edilir olmuştur.[2]

Konser salonu ve senfoni orkestrası ortamlarının içine düştüğü sıkıntı, 20'inci yüzyılın ikinci yarısına doğru gelindiğinde mikro düzeyden çıkarak, genel anlamda klasik müzik sanatının varlığını ve devamlılığını olumsuz yönde etkileme potansiyeli taşıyan makro ölçekli sorunların kaçınılmaz biçimde bir parçası haline gelmiştir. 1950'li yılların ortalarından itibaren müzik piyasasına ve insanların yaşantısıyla beğeni tercihlerine hâkim olmaya başlayan popüler müzikler klasik müziğin eskisi kadar ilgi görmesinin önüne geçmiş ve klasik müziği gitgide marjinal bir müzik olma konumuna doğru itmiştir.

1980'li yılların başından itibaren piyasaya çıkan CD teknolojisi ve 2000'li yılların başından itibaren devreye giren internet üzerinden müzik indirme/dinleme/izleme teknolojilerinin geleneksel yapıdaki konser salonlarına ve senfoni orkestralarına son darbeyi vurduğunu söylememiz mümkündür. Bu yeni nesil teknolojilere sahip olmaları sayesinde müzikseverler, oturdukları koltuktan kalkmadan, dinlemek/izlemek istedikleri ne varsa, onu hem de dünyanın her köşesinden birkaç hamleyle dinleyebilir/izleyebilir duruma erişmişlerdir.

Özellikle internet üzerinden dinleme/izleme eyleminin ya bedel ödenmeden ya da görece düşük bedeller ödenmesi karşılığında yerine getirilebiliyor olması da, günümüzde konser salonlarında verilen konserlerin ve özellikle de senfoni orkestrası konserlerinin yüksek bilet fiyatlarının yalnızca toplumun içinde küçük bir kitle tarafından karşılanabilmesi sonucunu doğurmuştur. Bunun doğal sonuçlarından bir tanesi de, klasik müzik sanatının günümüz konser salonlarında yalnızca 'elit zümre' olarak görülen bir kitle tarafından takip edilebiliyor olması, bilet fiyatlarını karşılayamayan, başta gençler olmak üzere, toplumdaki diğer zümrelerin konser salonlarından ve doğal olarak senfoni orkestrası izleyiciliğinden uzaklaşmaları olmuştur.

Klasik müzik sanatının ve konser salonunda icra edilen senfoni orkestrası konserlerinin günümüzde yaşamsal biçimde karşı karşıya geldiği 'dinleyici yaşlanması' sorunsalının temelinde de işte yukarıda özetlediğimiz süreç yatmaktadır. Dünya üzerindeki senfoni orkestraları bu sorunsal karşısında kafa yormakta ve her biri kendine özgü ama kimi noktalarda çakışan çözüm önerileri getirmektedirler. Bu makalede getirilen çözüm önerileri konu edinilecektir.

Senfoni orkestrası/konser izleyicisi olgusunun ortaya çıkışı ve tarih içindeki gelişimi

Müzik tarihi kitaplarında Batıda çoksesli müzik geleneğinin başlangıcı, Papa Büyük Gregorius'a kadar götürülmektedir. M.S. 590-604 yılları arasında görev yapan Papa Gregorius teksesli dinsel müziğin o çağda öğretildiği başlıca kurum olan Schola Cantorum'u ve sonraki çağlarda kendi ismiyle anılacak olan teksesli ilahileri nihai şekline kavuşturmuştur. Schola Cantorum'da eğitilen şancıların görev yaptığı Papalık Korosu ise Batı müziği tarihinde ortaya çıkmış ilk icra kurumu olarak değerlendirilmektedir.[3]

Batı Avrupa kiliselerinde 600 yıl kadar hükmünü sürdüren teksesli ilahiler, 12'inci yüzyılın sonlarından itibaren Paris'teki Notre Dame Kilisesi'nde Leonin ve Perotin adındaki besteciler öncülüğünde girişilen çoksesli müzik denemeleriyle yeni bir çehreye kavuşmuş ve bu hamle, Ortaçağ müziğinde çoksesliliğin gitgide benimsenip yaygınlaşması sonucunu doğurmuştur. Kilise'nin müzik sanatı üzerindeki hükümranlığı, Ortaçağın sonlarına doğru ağırlığını hissettiren burjuva sınıfının da müzik sanatını kendi çıkarları uğruna kullanma arzusu sergilemesi sonucunda, Kilise'nin dar sınırlarından dışarı taşmaya, çeşitlilik sergilemeye başlamıştır. Gezgin şarkıcılar, şehir müzisyenleri ve Rönesans döneminden itibaren monarklar ve toprak soyluların saraylarında istihdam edilen saray müzisyenleri, Kilise'nin gözetiminde sadece insan sesine bağımlı olarak gelişen müziğin o güne kadar öne

Konzertsaal Altes Gewandhaus

Senfoni orkestralarının gelişimi 19'uncu yüzyıl boyunca sürmüştür. Leipzig Gewandhaus'u takip eden örnekleri 19'uncu yüzyılın başından itibaren Avrupa kıtasının önde gelen diğer şehirlerinde de görmekteyiz.

çıkamamış çalgı boyutunu işleyen bir anlayış geliştirdiler. Böylece çalgı müziği de insan sesi için yazılan müzik kadar öne çıkmaya başladı.

Rönesans ve Barok çağlarda, kiliselerin yanı sıra monarkların ve toprak soylularının saraylarında icra edilen müzik sanatının profesyonel bir düzleme oturması, müziği icra eden müzisyenlerin hamilik zincirini kırmak suretiyle, icra ettikleri müzikten para kazanmaya ve böylece ayakları üstünde durmaya başlamaları, 18'inci yüzyılın başından itibaren görülmeye başlanmıştır. 1712 yılında Frankfurt'ta faaliyet gösteren Collegium Musicum adlı sanat kurumunun başlattığı ücretli (abonmanlı) konserler dizisi uygulaması 1721 yılından itibaren Hamburg'da da uygulanmaya başlanmıştı. Bu tip halk konserlerinin başlaması iki toplumsal olgunun ortaya çıkmasına dayanıyordu:

1-Müzik icra etmenin dışında müzik dinlemenin zevkine varmak isteyen ve bunun için gerekli maddi bedeli ödemeye hazır bir kitle.

2-Bu kitlenin bedelini ödemek karşılığında müzik icrası dinlemesini gerekli ve yararlı görüp bu dinleme eylemi için uygun ortamı oluşturan şehir yönetimleri.[4]

Günümüze kadar kesintisiz biçimde yaşamını sürdürebilen düzenli senfoni orkestrası konserleri geleneğinin ise tarihte ilk kez, bir ticaret kenti olarak öne çıkan Leipzig'de 1743 yılında ortaya çıktığını görmekteyiz. O yıl bir araya gelen, kentte yaşayıp iş yapan 16 tüccar iş adamı topladıkları müzisyenlerden oluşturdukları ve konserlerin kumaş tüccarlarına ait binada verilmesinden dolayı, sonradan Gewandhaus adını alan bir senfoni orkestrası kurarak, bu topluluğa düzenli konserler verdirmeye başlamışlardır.[5]

Senfoni orkestralarının gelişimi 19'uncu yüzyıl boyunca sürmüştür. Leipzig Gewandhaus'u takip eden örnekleri 19'uncu yüzyılın başından itibaren Avrupa kıtasının önde gelen diğer şehirlerinde de görmekteyiz. Paris Konservatuvarı (1800), Londra Filarmoni Derneği (1813), New York Filarmoni Derneği (1842) tarafından kurulan orkestralar, Avrupa kıtasında doğarak zamanla tüm dünyaya yayılacak olan senfoni orkestralarının günümüze kadar gelebilmiş ilk örnekleridir.[6]

Avrupa'da senfoni orkestrası/orkestra konseri türünün ortaya çıkmasını, müzikte Romantizm akımıyla ve özellikle de bu akıma kapı açan besteci olarak değerlendirilen Ludwig van Beethoven ile ilişkilendirmek gibi bir eğilim de vardır.[7] Bu, Beethoven'ın dokuz senfonisinin pek çok bakımdan anıtsal karakterde olması, çağının en ileri müzik diliyle yaratılmış olmakla birlikte aynı zamanda çağının çok ilerisinde olması gibi sebeplerden dolayı anlaşılabilir bir eğilimdir. Beethoven, bestelediği solo piyano sonatlarıyla bu çalgıyı teknik yönden geliştirdiği gibi, senfonileriyle de, o yıllarda emekleme dönemini yaşayan senfoni orkestrası türünün gelişimine büyük katkı sağlamıştır.

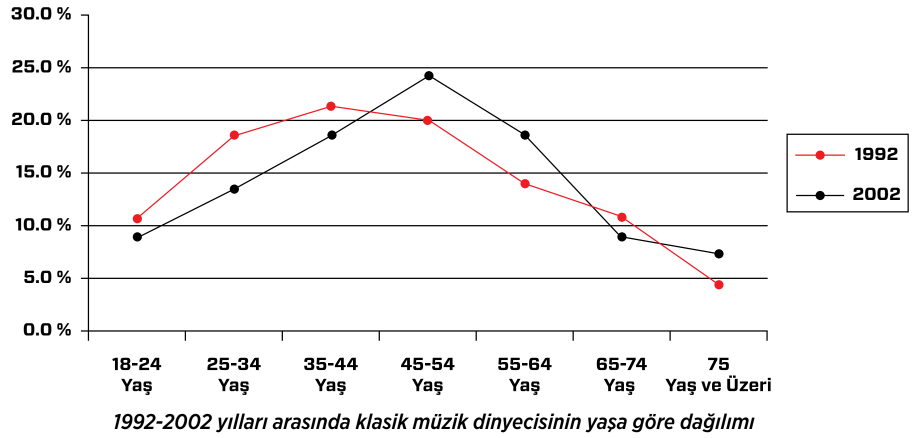
Senfoni orkestrası/ konser izleyicisinin yaşlanması sorunsalı

19'uncu ve 20'inci yüzyıllar boyunca Batı müziğinin en temel ve en saygın icra platformu olarak işlev görmesinin ardından 20'inci yüzyılın ikinci yarısında özellikle popüler müziklerin ortaya çıkması ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler sonucunda başat olma niteliğini kaybeden senfoni orkestrası ve konser salonu platformu dünyanın tüm gelişmiş ülkelerinde kan kaybetmiştir kaybetmesine ama en büyük darbeyi aldığı ülkelerin başında ABD ve daha sonra İngiltere gelmektedir. Özellikle ABD'de 20'inci yüzyılın ortasından itibaren yükselen pop, rock, rock'roll tarzı müziklerin geniş kitleler tarafından benimsenmesi karşısında bu ülkedeki klasik müzik endüstrisi saygınlığı ve sanatsal düzeyini korumak adına gitgide tutuculaşmış ve bu muhafazakar tavır sonucunda kendi kabuğuna çekilerek izleyici kaybetme sürecine girmiştir.[8]

İşte belki de bu nedenledir ki, küresel klasik müzik endüstrisinin bu en can alıcı sorunlarından biri üzerine son yıllarda en fazla düşünce ve çözüm önerisi üreten müzik otoritesinin bir ABD yurttaşı olması şaşırtıcı olmasa gerektir. Söz konusu kişi; besteci, eleştirmen, yazar Greg Sandow'dur.

Greg Sandow

Sandow'un, internet üzerinde *www. artsjournal.com* adresinden yayın yapan Arts Journal ismindeki kültür portalı altında faaliyet gösteren şahsi bloğu[9] bu ve buna benzer pek çok klasik müzik sorunsalının sıklıkla gündeme getirildiği ve Sandow'la takipçileri arasında hararetli biçimde tartışıldığı önemli bir platform olarak ün kazanmıştır. Görüşlerinden alıntı yapacağımız Greg Sandow, 'klasik müziğin geleceği' teması üzerine, söz konusu bloğunda 2000'li yılların ilk 10 yılı süresince çok sayıda görüş ve anket paylaşmıştır.

1992-2002 yılları arasında klasik müzik dinyecisinin yaşa göre dağılımı

ABD'de bulunan senfoni orkestrası/ konser izleyicisi kitlenin yaşlanması sorunu

Sandow'un bloğunda paylaştığı anket çalışmalarından biri olan, ABD'nin Michigan eyaletindeki Grand Rapids ve Los Angeles Filarmoni orkestralarını izleyenlere yönelik yapılan 1937 tarihli araştırmada bu kitlenin yaş ortalamasının 30 olduğu sonucuna varılmıştır. Grand Rapids'de 27 olan yaş ortalaması Los Angeles'ta 33 çıkmıştır. Bu araştırmada abonman kartı sahibi izleyicilerle münferit konser izleyicileri arasında yaş farkı bulunması da anlaşılabilir bir durumdur. Yapılan araştırmada Los Angeles'taki abonman kartı sahiplerinin yaş ortalaması 38 çıkmıştır.[10] (Bu rakam, günümüzdeki abonman sahiplerinin yaş ortalamasıyla kıyaslandığında hâlâ çok düşük olmasıyla dikkat çekmektedir). 1963-65 yılları arasında, yine ABD'de, Twentieth Century Fund tarafından William J. Baumol ve William G. Bowen'a hazırlatılan ve 20 şehirden toplanan 30,000 geçerli yanıtın değerlendirmeye alındığı bir başka araştırmada ise[11], orkestra izleyici kitlesinin yaş ortalamasının 38'e çıktığı görülmektedir.

Günümüze doğru yaklaştığımızda, 1982'den 2002'ye kadar bu alanda yine ABD'de yapılan ama sadece orkestra konseri izleyenleri değil genel klasik müzik konseri izleyicisini kapsayan araştırmalardan çıkan sonuçlar, izleyici yaş ortalamasının daha da yükseldiği gerçeğini önümüze koymaktadır. Örneğin ABD'nin sanat etkinliklerine fon sağlayan ulusal nitelikteki kurumu National Endowment for the Arts'ın yürüttüğü alan araştırması sonucunda hazırlanan raporda klasik müzik dinleyicilerinin yaş ortalamasının 1982'de 40'a, 1992'de 45'e ve 2002'de 49'a yükseldiği bilgisine yer verilmiştir. 1982'de yapılan araştırmada 30 yaş altı kitlenin tüm klasik müzik dinleyici kitlesinin yüzde 26.9'unu oluştururken 1997'de bu yüzdenin 13.2'ye, 2002'de ise 8.8'e düştüğünü; yine 1982-2002 yılları arasında, altmış yaş üzeri kitlenin tüm klasik müzik dinleyici kitlesinin içindeki oranının 15.6'dan 30.3'e yükseldiğini görmekteyiz.

ABD dışındaki diğer gelişmiş ülkelerde senfoni orkestrası/ konser izleyicisi kitlenin yaşlanması sorunu

Konser dinleyicisinin yaşlanmasının, sadece ABD'de değil, Batı yarımküresinin diğer gelişmiş ülkelerinde ve Avustralya'da da rastlanan bir olgu olduğu rahatlıkla görülmektedir. Avustralya İstatistik Bürosu'nun (Australian Bureau of Statistics) verilerine göre, ülkedeki 65-74 yaş aralığındaki kitlenin klasik müzik konserlerine katılımı düzenli bir ivmeyle yükselmektedir. 2005-2006 yıllarında bu yaş grubundakilerin yüzde 11.8'i klasik müzik konserlerine dinleyici olarak katılırken 2009-2010 yıllarında bu kitlenin oranı yüzde 13.6'ya yükselmiştir. Buna mukabil, 25-34 yaş aralığındaki kitlenin 2005-2006 yıllarında yüzde 7'si klasik müzik konserlerine dinleyici olarak katılırken, 2009-2010 yıllarında bu kitlenin katılım oranının yüzde 6.1'e düştüğü gözlemlenmiştir.[12]

Birleşik Krallık'ta 55 yaş ve üzerindeki kitlenin ülkenin genel nüfusuna oranı 31.9 iken, bu kitlenin klasik müzik konserlerini takip eden genel kitlenin içindeki payı yüzde 38.4'e çıkmaktadır. Öte yandan, Fransa'daki veriler bu ülkedeki durumun daha da vahim olduğunu gösterir niteliktedir. Fransa Kültür Bakanlığı'nın 2008 yılında yaptığı bir araştırmanın sonuçlarına göre bu ülkede klasik müzik konserlerine düzenli olarak giden kitlenin yüzde 50'sinin yaşı 55 ve üzerindedir.[13] Yine Fransa'daki konser izleyicilerinin demografisi üzerine, bu kez Limoges Üniversitesi'nde görevli bir sosyolog tarafından 2014 yılında yapılan ve 19 orkestranın 110 konserine katılan 5,000 konser izleyicisini temel alan bir başka araştırmadan çıkan yaş ortalaması, Fransa Kültür Bakanlığı'nın yaptırdığı ve yukarıda değinilen araştırmadan çıkan yaş ortalamasından da yüksektir. Limoges Üniversitesi sosyoloğu yaptığı çalışmada 61 rakamına varmıştır ki bu, gelişmiş ülkeler arasında en yüksek yaş ortalamalarından biri olmasıyla dikkat çekmektedir. Şurası daha da ilginçtir ki, Fransa'da 1981 yılında yapılan benzer bir araştırmanın sonucunda çıkan rakam ise 36'dır. İki rakam arasındaki uçurum, Fransa'daki konser izleyicisinin dünya ortalamasından çok daha hızlı biçimde yaşlanmakta olduğu gerçeğini çarpıcı biçimde gözler önüne sermektedir.[14]

Klasik müzik kültürünün geçmiş yüzyıllarda olduğu gibi çağımızda da en canlı ve en yoğun katılımlı biçimde yaşandığı ülke olarak nitelendirilebilecek olan Almanya'da

Birleşik Krallık'ta 55 yaş ve üzerindeki kitlenin ülkenin genel nüfusuna oranı 31.9 iken, bu kitlenin klasik müzik konserlerini takip eden genel kitlenin içindeki payı yüzde 38.4'e çıkmaktadır. Öte yandan, Fransa'daki veriler bu ülkedeki durumun daha da vahim olduğunu gösterir niteliktedir.

yapılan konuyla ilgili araştırmalardan da düşündürücü sonuçlar çıktığı görülebilmektedir. IfD Allensbach tarafından sağlanan verilere göre, Almanya'da 20-29 yaş aralığındaki kitle içindeki klasik müzik dinleyicilerinin oranı 1994 yılında yüzde 8.7 iken bu oran 2002 yılında yüzde 4.9'a düşmüştür. Öte yandan 60-69 yaş aralığındaki kitle içinde klasik müzik dinleyicilerinin oranı 1994 yılında 15.4 iken bu oran 2002 yılında 20.5'e çıkmıştır. 70 yaş ve üzeri kitlenin oranı ise 1994'te 15.2 iken 2002'de 21.6'ya yükselmiştir.[15]

Kanada halkının klasik müzik etkinliklerine yönelik ilgisi ve katılımının sorgulandığı, Orchestras Canada Conference tarafından Hill Strategies Research adlı kuruma 2009 yılında yaptırılan bir araştırmada ise, 15-24 yaş arası kitlenin yüzde 7'sinin, 55-64 yaş arası kitlenin ise yüzde 14'ünün klasik müzik konserlerine katıldığı sonucu çıkmıştır.[16]

İzleyici yaşlanması sorunu karşısında küresel ölçekte getirilen çözüm önerileri

Global klasik müzik endüstrisinde yaşamsal bir sorun olarak ağırlığını gün geçtikçe daha çok hissettiren 'izleyici yaşlanması' olgusu karşısında, bu sorunu 1990'lı yılların başından itibaren gitgide daha vurucu biçimde yaşayan gelişmiş ülkelerde birtakım iyileştirici uygulamaların yaşama geçirilmesi yoluna gidilmektedir. Söz konusu iyileştirici uygulamaları genel anlamda 3 gruba ayırmak mümkündür:

1- Klasik müziğin icra edildiği konser salonlarına, senfoni/filarmoni orkestralarının konserlerine çocuk ve genç yaştakileri daha fazla çekebilmek amacıyla 'eğitim konseri', 'aile konseri', 'gece konseri', 'iş çıkışı konseri' başlıkları altında, belirlenmiş özel bir işleve sahip, tematik konserler düzenlenmesi.

Senfoni orkestralarının, sezon içinde konser salonlarında düzenli olarak verdikleri abonman konserlerini takip eden izleyici kitlesinin yaş ortalamasını düşürmek, gençleri konserlerine daha fazla çekebilmek amacıyla günümüzde en sık başvurdukları yöntemin, 'uzun vadeli' bir yöntem olduğu söylenebilecek 'izleyici yetiştirme programları' oluşturmak olduğu görülebilmektedir. Orkestraların bu türden eğitim konserleriyle daha çok 7-14 yaş kitlesini hedeflediğini söyleyebilmek mümkün olmakla birlikte 14 yaşın üzerindeki kitle için de, bu kitlenin daha çok benimseyeceği türden bir içeriğe sahip eğitim konserleri hazırlanıp uygulamaya konulduğunu vurgulamak mümkündür.

1A- Londra Senfoni Orkestrası'nın 'Aile Konserleri'

Klasik müzik izleyicisinin yaşlanması sorununu en ciddi biçimde yaşayan ülkelerden biri olan İngiltere'nin en prestijli senfonik topluluğu olarak kabul edilen Londra Senfoni Orkestrası (LSO) eksiksiz bir kadroyla yıl içinde 3 defa 'aile konseri' adı altında 7-12 yaş arası çocukları hedeflediği eğitim konserleri vermektedir. Eğlendirici ve bilgilendirici yönleri bulunan bu konserler her defasında bir tema çerçevesinde planlanmaktadır. LSO'nun ana mekanı olan Barbican Center'da düzenlenen bu konserlerden önce, genç kitleyi konserlere hazırlamak amacıyla eğitici atölye çalışmaları da yapılmaktadır. Konsere izleyici olarak katılmak isteyen ve bir enstrüman çalan gençlerden söz konusu konsere enstrümanlarını da getirmeleri konser duyurularında ayrıca salık verilmektedir.[17] LSO yöneticileri sadece 7-14 yaş arası genç kitle için değil, 5 yaşından küçükler için de 'Concerts for Under 5s' başlığı altında eğitici konserler düzenlemekte ve bu konserlerde bu yaş kitlesinin hoşuna gideceği düşünülen hayvan kuklalarının da yoğun biçimde kullanıldığı müzikli oyunlara yer vermektedir.[18]

> Kanada halkının klasik müzik etkinliklerine yönelik ilgisi ve katılımının sorgulandığı, Orchestras Canada Conference tarafından Hill Strategies Research adlı kuruma 2009 yılında yaptırılan bir araştırmada ise, 15-24 yaş arası kitlenin yüzde 7'sinin, 55-64 yaş arası kitlenin ise yüzde 14'ünün klasik müzik konserlerine katıldığı sonucu çıkmıştır.

1B- Manchester Hallé Orkestrası'nın 'Hallé for Youth' konserleri

İngiltere'nin en eski senfonik topluluklarının başında gelen, Manchester kentinde yerleşik bulunan Hallé Orkestrası ana konser mekanı olan The Bridgewater Hall'da her sezon 'Hallé for Youth' (Gençlik için Hallé) adı altında eğitim konserleri düzenlemektedir. Her sezon genellikle bahar aylarında verilen 4 konserlik bu özel seri kapsamında Hallé Orkestrası ülkenin kuzeybatı bölgesinde yaşayan binlerce çocuğa yönelik eğitim konserleri vermektedir. Bu konserlerin izleyici kitlesini oluşturan çocukların

Londra Senfoni Orkestrası'nın 'Aile Konserleri'

Manchester Hallé Orkestrası'nın 'Hallé for Youth' konserleri

hemen hiçbirinin daha önce bir senfoni orkestrasının konserine gitmemiş olmalarına özel bir önem verilmekte oluşu da dikkat çekicidir. Bu konserler sırasında sahne arkasına büyük bir ekran yerleştirilmesi ve çocuklara tanıtılan enstrümanların görsellerinin o ekrana yansıtılması yoluna gidilmektedir. Konserlerin programları incelendiğinde, seçilen eserlerin, ya popüler filmlerin müziklerinden ya da büyükler kadar çocuk yaştakilerin de ezgilerine aşina oldukları veya o güne kadar duymamış olsalar bile o ortamda dinlediklerinde hemen benimseyecekleri türden popüler eserler oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca konserlerin repertuvarında popüler orkestra eserlerinin yanı sıra tüm çocukların hep bir ağızdan söyleyebilecekleri popüler bir şarkıya mutlaka yer verildiği de görülmektedir.

Konserin seslendiği kitlenin yaş ortalaması 7-11 olarak duyurulmakla birlikte katılımcı öğretmenlerin yorumlarından da açıkça anlaşılabileceği üzere, Hallé Orkestrası'nın aslında her yaştan çocuğun eğlenirken öğrenebilecekleri bir program uyguladığı anlaşılmaktadır. Hallé Orkestrası'nın verdiği eğitim konserlerine katılan çocuk yaştakiler öncelikle orkestradaki dört ana çalgı grubunu yakından tanımakta, enstrümanların nasıl sesler çıkardıklarını duymakta, sahnede nereye konumlandıklarını öğrenmektedirler. Çocuklar ayrıca müziğin perde, dinamik ve tempo gibi temel niteliklerini sahnedeki müzisyenlerden teorik değil pratik biçimde öğrenebilmenin avantajını yaşamaktalar. Hallé for Youth programının İngiliz ilkokullarındaki müzik dersi müfredatıyla birebir örtüşmemekle birlikte, müfredatta konu edinilen pek çok konuyu işlediği görülmektedir.

Hallé Orkestrası The Bridgewater Hall'da verdiği eğitim konserlerinin yanı sıra bölgedeki ilkokullar arasından seçtiği dört tanesini sezon içinde ziyaret ederek buralarda müzisyenler ve çocukların katılımıyla yaratıcı sanat projeleri yapmaktadır. İkişer Halle müzisyeniyle birlikte çalışan çocuklar imzalarını taşıyan birer müzik eseri yaratmak yolunda teşvik edilmekte ve bu süreçte ayrıca Northern Ballet School'da okuyan öğrencilerle ortaklaşa çalışarak bir dans parçası ortaya çıkarmaktadırlar. Çocukların imzasını taşıyan bu eserler sadece rafa konmayıp gün yüzü görmesi de sağlanmakta, The Bridgewater Hall'da verilen aile ve gençlik konserlerinde seslendirilmektedir.

Hallé Orkestrası'nın Hallé for Youth programını gerçeğe dönüştürmek amacıyla çok sayıda destekçi özel firmayla birlikte çalıştığı, orkestranın internet sayfasındaki konuyla ilgili açıklama metninden anlaşılmaktadır.[19]

1C- Virginia Senfoni Orkestrası'nın 'Young People's Concerts' serisi

ABD'nin Virginia Senfoni Orkestrası (VSO) bu ülkede her sezon gençlik konserleri düzenlemek ve yine gençlere yönelik konser dışı özel eğitim çalışmaları yapmak konusunda en aktif senfonik topluluklardan biri olarak öne çıkmaktadır. VSO'nun gençliğe dönük programının adı The Young People's Concert Series (Gençlere Yönelik/Gençlik Konserleri Serisi)'dir.

Virginia Senfoni Orkestrası'nın 'Young People's Concerts' serisi

VSO eğitim konserlerini okulların bulundukları bölgelerdeki konser salonlarında vermesi yani okulların ayağına gitmesiyle, Manchester Halle Orkestrası'ndan farklılaşmaktadır. Her sezon bu yolla 25.000 öğrenciye ulaşıldığı bilgisi internet sitesinde yer alan metinde özellikle vurgulanan VSO bu eğitim programıyla amacının senfonik müziği gençlere tanıtmak ve sevdirmek, enstrümanlar hakkında gençlerin bilgi sahibi olmalarını sağlamak şeklinde açıklamaktadır.

VSO'nun eğitim konserlerine katılan gençlerden koltuklarında oturdukları sırada sahnede çalınan müziklere enstrümanları ve sesleriyle eşlik etmeleri talep edilmektedir. Çocukların konserlere gelmeden önce orkestranın internet sitesinden indirebilecekleri, New York'taki Carnegie Hall yönetimi tarafından hazırlanan eğitici yayından konserde seslendirilecek eserleri çalışmaları da, talep edilenler arasında yer almaktadır.[20]

İzleyici kitlesi gittikçe yaşlanan senfoni orkestraları geleceğin konser izleyicilerini yaratmaya yönelik uyguladıkları eğitim konserlerinin yanı sıra, günümüzün çalışan genç ve orta yaş kitlesine hitap edebilmek için de çeşitli projeler uygulamaya koymaktadırlar. Bunların arasında en fazla öne çıkanlardan biri de, 'gece konserleri' uygulamasıdır. Senfoni orkestralarının sezon içinde verdikleri konserlerin başlangıç saatleri genellikle 19 veya 20 olmaktadır. Orkestralar genellikle 22 veya 23 saatlerinde başlattıkları gece konserleri sayesinde özellikle işinden geç saatlerde çıkan ve dolayısıyla akşam yemeğini de geç saatlerde yiyen sanatseverleri hedef alan bir düzenlemeye gitmektedirler.

Bu tip konserler için seçilen repertuvarın çoğunlukla, orkestraların abonman konserleri için seçtikleri geleneksel repertuvardan müzik dili bakımından çok daha cesur, atonal veya klasik müzik dışı müziklerle bezeli olmasıyla dikkati çekmektedir. Klasik müzik dünyasında bu ilginç geleneği başlatan isimlerin arasında belki de en önemlisi, ABD'li orkestra şefi David Zinman olmuştur. 1868 yılında kurulan, dünyanın en eski senfoni orkestralarından biri olarak bilinen Zürih Tonhalle Orkestrası'nı 1995-2014 yılları arasında yöneten Zinman, her yıl 3 kez yaptığı 'Tonhalle Late' ismi verilen gece konserlerinde bu orkestranın kendisi kadar ünlü salonunu bir diskoya çevirtmiştir. Orkestranın orta yaşın hayli üzerinde bulunan abonmanları dışındaki genç ve orta yaştaki potansiyel izleyicilerin hedeflendiği bu konserlere saat 22'de gelen müzikseverler Zürih Tonhalle'den bir konser dinledikten sonra o geceye özel olarak koltukları kaldırılmış salonda çalınan tempolu müzikler eşliğinde sabahın erken saatlerine kadar dans etmişlerdir.[21]

İçeriği Zürih Tonhalle Orkestrası'nınki kadar 'sıradışı' olmamakla birlikte, aynı izleyici kitlesini hedeflemesi açısından benzer bir etkinlik sayılabilecek olan Berlin Filarmoni Orkestrası'nın 'Late Night' konserleri de bu bağlamda örnek olarak gösterilmelidir. Berlin Filarmoni'nin bu konserleri, şehrin orkestraya ev sahipliği yapan ünlü konser salonu Philharmonie'yi disko, kulüp vb. gibi bir mekana çevirmeksizin, yine normalde abonman konseri izleyicisinin görece az talep ettiği atonal eserlerin ön plana alındığı, genç ve orta yaş kitlenin hedeflendiği konserler olmaktadır.[22]

Matthai Movitz

2- Klasik müzik konserlerine, konser salonlarına gelmekten çeşitli sebeplerden dolayı kaçındığı gözlemlenen, ne aile ne de okul ortamında böyle bir alışkanlık kazanmış genç ve orta yaşlardaki kitleye yönelik olarak, klasik müzikle ilişkilendirilemeyecek bar, kulüp, disko gibi 'farklı' mekanlarda klasik müzik konserleri düzenlenmesi.

Senfoni orkestrası/konser izleyicisinin yaşlanması sorunsalına çözüm amacıyla geliştirilen yöntemlerden bir başkasının da, alışılmadık mekanlarda klasik müzik konseri düzenlemek yoluyla, konser salonlarına gelmekten kaçındığı düşünülen genç ve orta yaştaki kitlenin ayağına bu müziği götürmek olarak görülmektedir. ABD ve İngiltere'de eşzamanlı biçimde 1990'lı yılların sonlarında ortaya çıktığı düşünülen 'kulüpte klasik müzik icrası' akımını başlatan isimlerden biri Amerikalı başarılı viyolonselci Matt Haimovitz (d.1970) olmuştur. Haimovitz 2002 yılında çıktığı Kuzey Amerika turnesi boyunca gece kulüpleri, barlar, diskolar gibi klasik müzik sanatı ve icrasıyla bağdaştırılamayacak mekanlarda J.S. Bach'ın solo viyolonsel süitlerini çalarak 'kulüpte klasik müzik' akımını dünya üzerinde gündeme taşımış isimdir.[23]

Klasik müziğin kulüp/bar/restoran/disko ortamına taşınmasının yolunu açanlardan bir diğeri de, global klasik müzik endüstrisinin en eski ve saygın kayıt firmalarının başında gelen Deutsche Grammophon olmuştur. İlk planda Berlin'in en 'trendy' tekno bar ve kulüplerinde firmanın özel anlaşmalı sanatçılarını sahneye çıkartarak bu ilginç projesine başlayan DG firması klasik müziği 'yeni izleyiciler' ile tanıştırma gayesi güttüğünü vurgulamaktadır. Sadece klasik müzik sanatçılarını değil, DJ'leri ve ışıklandırma uzmanlarını da içeren Yellow Lounge konserleri Berlin sınırlarını da aşıp geçtiğimiz yıllar içinde Londra ve New York gibi diğer büyük şehirlere de yayılmıştır.[24]

3- Klasik müziğin icra edildiği konser salonlarında 20'inci yüzyılın ilk yarısından beri uygulanan ve 'konser etiketi' ismiyle zamanla bir çatı altında toplanan davranışlar bileşkesinin gözden geçirilip kimi davranış kalıplarının uygulanmasından vazgeçilmesi ve bu sayede konser salonlarının özellikle genç yaştakiler için 'cazip' mekanlar arasına sokulması.

Sonuç

Senfoni orkestrası/konser izleyicisi kitlenin küresel düzlemde yaşlanması sorunsalı ve buna karşılık genç nüfusun konser salonlarına çekilmesi konusunda çözümler geliştirilmesi, günümüzde tüm gelişmiş ülkelerin sanat gündemlerindeki yerini korumaktadır. Çözüm önerileri arasında en çok tercih edilenlerden

biri olan 'eğitim konserleri'nin 'konser izleyicisi yetiştirme' bakımından orta ve uzun vadede yararlı sonuçlar verip vermediği konusu tartışmaya açık ve dünyada üzerinde çok fazla araştırmanın bulunmadığı bir alan olmakla birlikte, ulaşabildiğimiz bir araştırmanın sonuçlarına makalemizin bu bölümünde yer vermek istiyoruz. Measuredoutcome.org adlı platformun 2014 yılında Kanada'da dokuz orkestrayla işbirliği içinde yaptığı bu kamuoyu araştırması, dokuz orkestranın yıl içinde düzenledikleri eğitim konserleri ve öğrenci konserlerinin katılımcı öğrenci ve öğretmenler üzerindeki etkisini göstermesi bakımından önemlidir. Araştırmadan çıkan sonuçlara göre:

*Öğretmenlerin yüzde 85'i eğitim konserlerinin öğrencilerinin müziği öğrenmeleri için iyi bir yol olduğunu söylemiştir.

*Öğrencilerin yüzde 82'si konser salonunda konser izleme deneyimini CD kaydından dinlemeye tercih ettiklerini söylemişlerdir.

*Öğretmenlerin yüzde 74'ü müzik müfredatını uygulamaları konusunda konserlerin kendilerine yardımcı olduğunu söylemişlerdir.

*Sahnedeki müzisyenlerin yüzde 57'si gençlik yıllarında katıldıkları eğitim konserlerinin müzisyen olmaya karar vermelerinde etkili olduğunu söylemişlerdir.

*Öğrencilerin yüzde 57'si katıldıkları eğitim konserlerinin canlı konser dinleme bağlamında tek deneyimleri olduğunu söylemişlerdir.[25]

DİPNOTLAR

1- Henry Raynor, A Social History of Music, s. 16
2- Nicholas Cook, Beyond the Score: Music as Performance, Oxford University Press, New York, 2013, s. 345
3- Henry Raynor, A Social History of Music, s. 19
4- Ibid, s. 19
5- Ibid, s. 314
6- Don Michael Randel, The Harvard Dictionary of Music (Fourth Edition), The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, 2003, s. 596
7- Henry Raynor, Music and Society Since 1815, Schocken Books, New York, 1976, s. 100
8- Robert Freeman, The Crisis of Classical Music in America: Lessons from a Life in Educating Musicians, Rowman and Littlefield, Maryland, ABD, 2014, s. XXI
9- http://www.artsjournal.com/sandow
10- Margaret Grant, Herman S. Hettinger: America's Symphony Orchestras and How They Are Supported, W.W. Norton & Company, New York, 1940.
11- William J. Baumol ve William G. Bowen, The Performing Arts: The Economic Dilemma, 1966.
12- http://www.limelightmagazine.com.au/Article/319863%2Cmusical-briefing-ageing-audiences.aspx (14.05.2017)
13- Ibid.
14- https://www.letemps.ch/culture/2014/11/13/public-toujours-plus-age-classique-france
15- https://www.researchgate.net/publication/295662907_Analyzing_the_Classical_Music_Audience_Separating_the_AgingLife_Course_Effect_from_the_Cohort_Effect
16- http://hillstrategies.com/sites/default/files/Orchestras_Canada_final.pdf
17- https://lso.co.uk/lso-discovery/discovery-families/family-concerts.html
18- https://lso.co.uk/lso-discovery/discovery-families/concerts-for-under-5s.html
19- http://www.halle.co.uk/education/core-programme/halle-for-youth/
20- http://www.virginiasymphony.org/educationprograms.php
21- http://www.nytimes.com/2004/05/07/movies/carnegie-program-shows-the-conservative-side-of-a-new-music-man.html?sec=&spon=&pagewanted=all
22- http://seenandheard-international.com/2017/03/a-pair-of-philharmonie-concerts-subtly-challenge-ideas-of-musical-drama/
23- http://www.cello.org/Newsletter/Articles/haimovitz/haimovitz.htm
24- http://www.deutschegrammophon.com/us/gpp/index/yellow-lounge-konzerthaus
25- http://measuredoutcome.org/wp-content/uploads/2014/02/Symphony-Education-Report_WEB_FINAL.pdf

KAYNAKLAR

Dergiler:
1- Limelight Magazine (Australia) Internet Edition

Kitaplar:
1- Cook, Nicholas, Beyond the Score: Music as Performance, Oxford University Press, New York, 2013
2- Freeman, Robert, The Crisis of Classical Music in America: Lessons from a Life in Educating Musicians, Rowman and Littlefield, Maryland, ABD, 2014
3- Randel, Don Michael, The Harvard Dictionary of Music (Fourth Edition), The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, 2003, s. 596
4- Raynor, Henry, A Social History of Music, Schocken Books, New York, 1972
5- Raynor, Henry, Music and Society Since 1815, Schocken Books, New York, 1976, s. 100
6- Seltzer, George, The Professional Symphony Orchestra in the United States. Metuchen, The Scarecrow Press, New Jersey, 1975

İnternet siteleri:
1- http://measuredoutcome.org/wp-content/uploads/2014/02/Symphony-Education-Report_WEB_FINAL.pdf
2- http://www.artsjournal.com/sandow
3- http://www.limelightmagazine.com.au/Article/319863%2Cmusical-briefing-ageing-audiences.aspx (14.05.2017)
4- https://www.letemps.ch/culture/2014/11/13/public-toujours-plus-age-classique-france
5- https://www.researchgate.net/publication/295662907_Analyzing_the_Classical_Music_Audience_Separating_the_AgingLife_Course_Effect_from_the_Cohort_Effect
6- http://hillstrategies.com/sites/default/files/Orchestras_Canada_final.pdf
7- https://lso.co.uk/lso-discovery/discovery-families/family-concerts.html
8- https://lso.co.uk/lso-discovery/discovery-families/concerts-for-under-5s.html
9- http://www.halle.co.uk/education/core-programme/halle-for-youth/
10- http://www.virginiasymphony.org/educationprograms.php
11- http://www.nytimes.com/2004/05/07/movies/carnegie-program-shows-the-conservative-side-of-a-new-music-man.html?sec=&spon=&pagewanted=all
12- http://seenandheard-international.com/2017/03/a-pair-of-philharmonie-concerts-subtly-challenge-ideas-of-musical-drama/
13- http://www.cello.org/Newsletter/Articles/haimovitz/haimovitz.htm
14- http://www.deutschegrammophon.com/us/gpp/index/yellow-lounge-konzerthaus
15- http://measuredoutcome.org/wp-content/uploads/2014/02/Symphony-Education-Report_WEB_FINAL.pdf

Operatik

Özlem Ertan
ozlem.ertan@andante.com.tr

Polisiye roman yazarlığından librettistliğe

Ahmet Ümit

Yazdığı polisiye romanlarla tanınan Ahmet Ümit, librettosunu kaleme aldığı *Ninatta*'nın kalıcı bir Türk operası olduğunu söylüyor.*"Romanlarımı yazarken hep müzik dinlerim, en çok da Beethoven'ın senfonilerini."* diyen usta yazarla 26 ve 27 Kasım'da buluşup izleyicilerle buluşmaya hazırlanan *Ninatta* operası, müzik ve Hititler hakkında sohbet ettik.

Milattan 1650 yıl önce Anadolu'da ilk kez bir krallık kuruldu. Kızılırmak Nehri'nin çizdiği yay içinde doğan bu krallık, kısa sürede Suriye'den Batı Anadolu kıyılarına kadar uzanan bir imparatorluğa, süper bir güce dönüştü. Bu devletin kurucusu Hititler'di. Fethettikleri ülkelerin tanrılarını benimseyerek "1000 tanrılı halk" unvanını kazanan, günümüzde Çorum sınırları içinde bulunan başkentleri Hattuşa'yı tapınaklarla dolduran, kanunlarında kadınlara ve kölelere de haklar tanıyan, bilinen en eski Hint-Avrupa dillerinden birini konuşan, krallarının öldükten sonra tanrı olduğuna inanan Hititler.

Yazıları, mitolojileri, mimarileri, kaya anıtları, müzikleri ve kabartmalı seramikleriyle kültür tarihinde özel bir yeri olan Hititler artık opera sahnesinde! Librettosunu Ahmet Ümit'in, kendi romanı *Ninatta'nın Bileziği*'nden yola çıkarak yazdığı *Ninatta* operası, 2 Aralık'tan bu yana İstanbul Devlet Opera ve Balesi tarafından sahneleniyor. Genç besteci Evrim Demirel'in müziklerini yazdığı, Mehmet Ergüven'in sahneye koyduğu eserde Ninatta rolünü sopranolar Gülbin Günay ve Özgecan Gençer; Nuvanza'yı tenorlar Erdem Erdoğan ve Ali Murat Erengül; Muvatalli'yi baritonlar Caner Akgün ve Alper Göçeri; İnara'yı tenorlar Cenk Bıyık ve Serkan Bodur; Manni'yi mezzo-sopranolar Aylin Ateş, Nesrin Gönüldağ ve Deniz Erdoğan Likos; Arinna'yı ise mezzo-sopranolar Jaklin Çarkçı ve Ayşe Özkan dönüşümlü olarak söylüyorlar.

Ninatta, dramatik aksiyonun neredeyse hiç yer almadığı, öykünün aryalarla anlatıldığı, müziğin ön planda olduğu bir opera. Türk edebiyatının en önemli yazarlarından Ahmet Ümit'le 26 Kasım Cuma akşamı 20:00'de ve 27 Kasım Cumartesi günü 16.00'da, izleyicilerle buluşacak olan *Ninatta* operası, müzik ve Hititler hakkında sohbet ettik.

Muhsin Akgün

***Ninatta'nın Bileziği* romanı nasıl ortaya çıkmıştı?**

Bir belgesel projesi bu romanın yazılmasına vesile oldu. Gazeteci Coşkun Aral, Hititler'le ilgili çekmeyi düşündüğü belgeselin metnini benim hazırlamamı önerdi. Ben de bunu kabul ettim, ancak belgeselin dramatik bir yapısı olmasını istedim. Coşkun bizim önceden seçtiğimiz 12 Hitit kentini gezip anlatacaktı, ama kurguya göre önce Hattuşa'da kazı yapan arkeolog arkadaşını ziyaret ediyor ve burada *Ninatta* adlı Hititli kadının hayaletiyle karşılaşıyor. Kadın yaşadığı yasak aşktan ötürü tanrılar tarafından lanetlendiğini söyleyip ondan yardım istiyor. Kadeş Savaşı'na katılan sevgilisi Nuvanza'dan bir daha haber alınamamış. Nuvanza, Kadeş'e gitmeden önce tanrıların isteğine uyarak yaptırdığı bilezikleri 12 kente dağıtmış. Ninatta'nın hayaleti, bunlar bulunup toplandığı takdirde üzerindeki lanetin kalkacağını ve sevgilisi Nuvanza'ya kavuşabileceğini söylüyor. Belgesel çekilemeyince bu öyküyü roman olarak yazmak istedim, böylece *Ninatta'nın Bileziği* ortaya çıktı.

Kitabın operaya dönüşme süreci de ilginç.

Evet. İmza günü için Antalya'ya gittiğimde tenor Devrim Demirel'le karşılaştım. Bana *Ninatta'nın Bileziği* romanından çok iyi bir opera çıkabileceğini söyledi. Devrim Demirel daha sonra besteci Evrim Demirel'in bu eseri besteleyebileceğini düşünmüş. Bu arada ikisi arasında akrabalık yok, sadece isim benzerliği. Sonrasında da çalışmalar başladı. *Ninatta* operası beş yıllık çalışma sonucunda ortaya çıktı.

***Ninatta'nın Bileziği* esas itibariyle bir aşk romanı. *Ninatta* operasında da aşk önemli, fakat librettoda adalet ve barış kavramlarına kitapta olduğundan daha çok vurgu yapmışsınız. Neden?**

Günümüzde eksikliğini hissettiğimiz şeyler bunlar. Hem Türkiye'de hem de dünyada barışı, adaleti arıyoruz. Eserin güncele de değinmesini istediğimiz için barış ve adalete vurgu yaptık. Uyarlamalarda illaki bir şeyler değişiyor. *Ninatta* operası benim romanımdan esinlenerek yapılmış ayrı bir eser ancak tek söz sahibi ben değilim. Besteci ve yönetmenin de sürece dahil olduğu kolektif bir iş bu. Her şeyi birlikte yaptık. Mesela kısa süre önce besteci operaya bir arya eklemek gerektiğini düşündü ve benden metin istedi. Ben yazdım, o da besteledi. Çok canlı, interaktif bir çalışma yaptık. Müziklerden çok memnunum, metne çok uygun oldu. Beş yıllık çok ciddi bir çalışma var bu eserin arkasında. Arkeologlarla görüşüldü, Hititler'in başkenti Hattuşa'ya gidildi.

Ninatta operası benim romanımdan esinlenerek yapılmış ayrı bir eser ancak tek söz sahibi ben değilim. Besteci ve yönetmenin de sürece dahil olduğu kolektif bir iş bu. Her şeyi birlikte yaptık.

Libretto yazmayı sevdiniz mi?

Benim ilk kitabım şiir kitabıydı. Uzun süredir yoğun biçimde roman yazdığım için şiire dönemedim. Libretto yazmak, bu dönüşü gerçekleştirmek gibi bir şeydi, güzeldi benim için. İleride şiir kitapları yazmak, bu konuya yoğunlaşmak var aklımda. Yetmiş yaşlarıma geldiğimde sadece şiirle uğraşabilirim.

***Ninatta* operasında dramatik aksiyonun neredeyse hiç olmadığını, konunun salt aryalar yoluyla anlatıldığını görüyoruz. Neden böyle bir yol seçildi?**

Bu, yönetmen Mehmet Ergüven'in tasarrufu ve yorumu. Yenilikçi bir eser olsun istedi ve bu dilin *Ninatta*'ya daha uygun olacağını düşündü. Kim bilir, belki de ileride başka biri bu eseri farklı bir anlayışla sahneleyebilir.

Kostüm ve dekor da moderndi. *Ninatta*'nın dizüstü bilgisayarda çalışması, Hitit kralının asker kıyafeti giymesi gibi. Bunlarla vurgulanmak istenen neydi?

Ninatta'nın temaları çağdaş, evrensel temalar. Yaklaşık 3500 yıl önce çıkan Kadeş Savaşı'nın temelinde Suriye'ye egemen olma mücadelesi vardı. Şimdi de Suriye'de savaş var. İnsanın yok etme, savaşma dürtüsü yok olmadı maalesef. Buna vurgu yapmak için post modern bir anlatım seçildi diyebiliriz.

Bu operanın Hititler'in başkenti Hattuşa'da yani Çorum'da da sahnelenmesini ister misiniz?

Tabii, çok isterim. Prömiyer gecesi Çorum milletvekili, Çorum'dan kültür müdürü ve Boğazkale Kaymakamı da İstanbul'daydı. Onlara operanın Hattuşa'da sahnelenmesi talebimi ilettim. Onlar da olumlu baktılar. Olursa oraya da gideceğiz. Bursa'da sahnelenmesi için de teklif geldi. Belki Aspendos'ta ve Antep Kalesi'nde sahnelenebilir. *Ninatta*'nın kalıcı bir Türk operası olduğunu düşünüyorum. Esere ilgi gelen tepkiler de yoğun ve olumlu. Eserin Türkçe ve müziğin bize yakın olması da insanları etkiliyor.

***Ninatta*'dan önce operaya ilginiz var mıydı?**

Doğrusu fazla yoktu. *La Boheme, Carmen, Don Giovanni, Saraydan Kız Kaçırma* gibi popüler eserleri izledim, ama tabii ki Wagner'in uzun operalarını dinleyecek durumda değilim. *Ninatta*'nın sahnelenme sürecinde operayı biraz daha tanımaya, sevmeye başladım. Opera ve klasik müzik dinlemek bir kültür meselesi ve çocuklukta edinilmesi gereken bir alışkanlık. Puccini, Verdi dinliyorum seviyorum, ancak bir opera tutkunu olduğum söylenemez.

İleride şiir kitapları yazmak, bu konuya yoğunlaşmak var aklımda. Yetmiş yaşlarıma geldiğimde sadece şiirle uğraşabilirim.

Genel anlamda müzikle aranız nasıl? Çalışırken müzik dinler misiniz?

Evet dinlerim. Müzik benim için önemlidir ve her zaman hayatımda olmuştur. Çalışırken üç tür müzik dinlerim: klasik müzik, caz ve mistik müzik. Beethoven ve Chopin yazarken bana çok iyi geliyor, özellikle de Beethoven'ın senfonileri. Ancak Mozart dinleyemiyorum, çok hareketli olduğu için beni dağıtıyor. Çalışırken bunları severim, ama günlük hayatımda hemen hemen her tür müziği dinlerim: Orhan Gencebay ve Müslüm Gürses'in klasikleşmiş arabesk şarkıları, türküler, Türk Sanat Müziği, iyi pop müzik... Müzik olmazsa hayatın bir yanı eksik kalır.

***Ninatta'nın Bileziği*'ni yazarken ne dinlemiştiniz, hatırlıyor musunuz?**

Yok, hatırlamıyorum. *Ninatta'nın Bileziği*'ni bir ay gibi kısa bir sürede bitirdim. Yoğun duyguların olduğu, ara vererek yazılamayacak bir metindi çünkü. Yazarken yoğun bir şekilde Hitit metinlerini, dualarını, mektuplarını, büyülerini okudum. Savaş öncesinde ve sonrasında Mısır Firavunu II. Ramses'le Hitit kralları birbirlerine mektuplar yazmışlar. *Ninatta'nın Bileziği*'nde çok fazla tekrar var, çünkü orijinal Hitit metinlerinde, mektuplarında da çok tekrar var. Dil çok arkaik, soyutlama henüz çok zayıf, o yüzden doğadan örneklerle anlatıyorlar her şeyi. Güçlü bir adamdan söz ederken boğa gibi, kartal gibi diyorlar. Güzel kadından bahsederken ceylan gibi diyorlar. Nehri, gökyüzünü, doğayı metafor olarak kullanıyorlar. Ben de *Ninatta'nın Bileziği*'ni yazarken tüm bunları dikkate aldım.

Mühendislikten opera sahnelerine ÖNAY KAĞAN KÖSE

Bugün Komische Oper Berlin'in kadrosunda kariyerine devam eden genç ve başarılı bas Önay Kağan Köse'yle misafir sanatçı olarak bulunduğu Frankfurt'ta ODTÜ Metalurji Mühendisliği'nden Juilliard School of Music'e uzanan ve ilginç hikâyelerle dolu yolculuğu üzerine söyleştik.

Serhan Bali
serhanbali@andante.com.tr

Bugüne kadarki hikâyeni anlatır mısın bize?

Ben klasik müziğe Devlet Çoksesli Çocuk Korosu'ndayken alışmaya başladım. Şansıma, Saadettin Ünal Koro'nun başındaydı o zamanlar. O dönem Koro'nun Devlet Operası'yla beraber projeleri vardı. Bu vasıtayla operaya da aşina olmaya başladım. Zaten biliyordum aslında ama sahne tozunu ilk böyle yuttum diyebilirim. Çok müziksever bir ailede yetiştim ama ailemde operacı ya da müzisyen yoktu. Çocukken annemin yönlendirmesiyle aldığım piyano derslerinden bile ağlayarak kaçardım. Beni koroya da annem yönlendirmişti. Liseden sonra ODTÜ Metalurji Mühendisliği'ni kazandım ve başladım. ODTÜ'deki ikinci senemden itibaren şan dersleri almaya başladım. Okulun sonlarına doğru ciddi anlamda gelecekte ne yapacağımı düşünmeye başladım. Kendimi mühendis olarak hissetmiyordum. Daha sonra sırayla Merih Kazbek ve Eralp Kıyıcı'dan şan dersleri almaya başladım.

Dur bir dakika! Nasıl gelişti bunlar? Bu fikir değişikliği nasıl oldu?

Metalurji'yi bitirdim elbette. Ancak okuldaki ikinci senemde Merih Kazbek'ten şan dersi almaya başladığımda obsesif bir şekilde operaya bağlanmaya başladım; işin içine girdikçe ciddi anlamda bağımlı olmaya başladım. Materyalimin olduğunun her zaman farkındaydım, çocukken de herkes beni şarkı söylemem için sıkıştırırdı. Herkes şarkıcı olmam gerektiğini söylerdi, çok da iyi taklit ederdim şarkıcıları. Ben mühendisliği, yeteneğim olmasına rağmen gerçekten sevemedim. ODTÜ'de okurken bir klasik müzik topluluğu kurmuştum. Kısa süre sonra mezun oldum, şimdi devam edip etmediğini bilmiyorum.

Peki, sonra?

Sonra şan dersleriyle işler güzel bir yere gitmeye başladı. Merih Kazbek'le 10 ay kadar çalışıp Eralp Kıyıcı'ya geçerken dört-beş ay kadar ara verdim. Eralp hocayla yaklaşık üç ay çalışıp direk Salzburg'a gittim.

Salzburg macerası nasıl başladı?

2011 yılıydı ve son seneme giriyordum. Babamla bir iddiaya girdim. Ben belirli bir ortalamayı tutturursam beni

Salzburg'a yollayacaktı. Nihayetinde iddiayı kazandım. Babam benim operacı olmam fikrine çoğu zaman karşı çıkmıştır. Mühendis olduğunuzda hayatınız garanti oluyor, önünüzü görebiliyorsunuz. Ama operacı olunca kurulu bir düzeniniz olmuyor. Bu zorlukları tahmin etmişti babam.

Eralp'le nasıl tanıştın peki?

Eralp hocayı Ankara Operası'ndan tanıyordum. İnanılmaz bir ses... Ben telefonunu bir şekilde bulup ulaştım ve ders almak istediğimi söyledim. Beni sesimi dinlemek için davet etti ders vermeyi kabul etti. Eralp hocayla yaklaşık üç ay çalıştıktan sonra Salzburg'a gittim ve Raimondi'yle masterclass yapabilmek için seçmelere katıldım. Aslında ben seçme yapılacağını bilmiyordum. Meğer 50-60 kişi gelmiş ve yalnızca 11 kişi seçilecekmiş. Ve benim daha sahnede söyleme deneyimim bile yoktu. Eğer

Frankfurt Rigoletto

beni seçmezse bırakacaktım operayı tamamen. (Hayatım boyunca hep böyle kumar oynadım opera üzerine ve hep opera kazandı.) Nitekim 11 kişi içine girdim, seçildim. Böylece Salzburg Mozarteum'da Raimondi'yle iki hafta boyunca çalışma fırsatı yakalamış oldum.

Salzburg'dan dönünce de Ankara'da Fügen Yiğitgil'le çalıştım. Kendisi inanılmaz yetenekli bir piyanist, çok iyi bir korrepetitör ve müthiş bir insandır. Daha sonra ben 2012 Şubat'ında Bulgaristan'a Nicola Ghiuselev'e gittim.

Orayı kim tavsiye etti sana?

İnternette kendim araştırıp bulmuştum. Kızı ilgileniyordu bu işlerle. İnternetten iletişime geçtim ve gidip çalıştım. Fakat benim için çok özel bir deneyim olmadı açıkçası. Güzelev zaten çok yaşlanmıştı. Hemen geri dönüp Eralp hocayla çalışmaya devam ettim. Daha sonra Juilliard'a master için seçmelere girmeye gittim. Yine opera üzerine kumar oynadım ve seçilmezsem operadan vazgeçmeye kadar verdim. Nitekim tekrar opera kazandı ve seçildim. Burs çıkmazsa gitmeyecektim, burs da çıktı.

Fakat yine de emin değildim. Büyük bir şirkette kalite kontrol mühendisi olarak işe girmiştim. Ailem de halen olayın içinde değildi. Benim delirdiğimi filan düşünüyorlardı sanırım. Hevesim geçince operayı bırakacağımı düşünüyorlardı.

Raimondi'yle çalıştıktan sonra bile mi?

Evet. Çok önemsemediler, hevesimin geçeceğini düşündüler. O firmada iki ay çalıştım. İşe girerken de Siemens Opera Yarışması için izin isteyerek anlaşma yapmıştım.

Juilliard beni kabul etmişti ama ben emin değildim. O sırada Siemens'e girdim. Eğer Siemens'ten de derece alırsam bu işi kesinlikle yapmam gerekir diye düşünmüştüm. Ve yarışmada ikinci oldum ve yine Salzburg Mozarteum'da Raimondi gibi üç ayrı kişiyle ikişer haftalık masterclass yapma hakkı kazandım. Bu isimler Tom Krause, Siegfried Jerusalem ve Edda Moser'di. Daha sonra Amerika'ya gitme kararı aldım Juilliard'daki master programına başladım.

Büyük bir şirkette kalite kontrol mühendisi olarak işe girmiştim. Ailem de halen olayın içinde değildi. Benim delirdiğimi filan düşünüyorlardı sanırım. Hevesim geçince operayı bırakacağımı düşünüyorlardı.

Ailene ne dedin?

Konuştum... Zor da olsa ikna edebildim. *"Yolun açık olsun!"* dediler. Babam aslında başlardaki ısrarında haklıydı. Yerleşik bir hayatım ve bir düzenim yok benim. Mühendis olarak yetişen bir insanın konservatuvar ve müzik ortamına adapte olması çok zor. Nitekim 2012'nin Sonbahar döneminden itibaren Juilliard'a başladım.

Seni az kalsın yol müteahhitliğine kaptırıyorduk yani...

Evet... Juilliard'a girdikten sonraki iki yıl çok zordu benim için. Çünkü nota bilgim bile çok kısıtlıydı. İnanılmaz fazla çalışmam gerekti iki yıl boyunca.

Hikâyen gerçekten çok ilham verici. Juilliard'a seni nota bilmemene rağmen aldılar yani?

Evet, çünkü gerçekten özel bir durum olduğuna inanmışlardı. Çok zor bir yola girmiştim. İlk iki sene beni ciddi anlamda bedensel olarak yordu. İki senede 52 tane ders geçtim ve altı-yedi tane prodüksiyonda yer aldım.

Aradaki boşluğu kapatmak için mi?

Evet, ben daha notaların yerlerini bilmiyordum ama adamlar bana teori ve armoni öğretmeye çalışıyorlardı.

Kimlerle çalıştın orada?

Robert White'la şan çalıştım. İki yıllık master programını bitirince de Artist Diploma in Opera Studies adında, her yıl yalnızca dört kişinin alındığı çok ayrıcalıklı bir programa başladım. Programında başında çok ünlü bir direktör var: Stephen Wadsworth. Metropolitan ve Viyana Devlet Operası'nda onlarca prodüksiyona imza atmış... Biz kendisiyle haftanın dört-beş günü sınıf olarak çalışıyoruz ve oyunculuk

Carnegie Hall Beethoven

Türkiye'de stil, sahne, diksiyon konularında sorun var belki ama şan deyince durmak lazım. Bence Türkiye'den 15-20 şancının eline kimse su dökemez.

öğreniyoruz. Operada sanatçılar genelde oyunculuğu tiyatrocular gibi herhangi bir teknikle yapmıyorlar; tamamen içgüdüsel olarak yapıyorlar. Bu programa girme sebeplerimden biri buydu. Wadsworth 61 yaşında ama üç-dört yaşlarından bu yana Metropolitan'a gittiği ve 30 yıldan fazla orada çeşitli şekillerde çalıştığı için herkesin ne zaman ne yaptığını biliyor ve hikâyelerini anlatıyor. Çok enteresan bir adam...

Başka kimlerle çalıştın?

Juilliard'ın verdiği dil burslarıyla bir kez Milano'ya ve bir kez de Salzburg'a gittim. İtalyan bas Bonaldo Giaiotti'yle çalıştım. Metropolitan'da 500'e yakın temsil yapmış birisi kendisi. Çok yaşlı bir isim...

Bu arada bana kalırsa Türkiye'deki teknik ciddi anlamda çok iyi. Mussolini zamanında İtalya'dan kaçan bazı sanatçılar Türkiye'ye yerleşip 1940 ve 1950'lerde ders vermişler. Türkiye'de bundan kaynaklanan enteresan bir teknik geleneği var. Eralp hoca da bu geleneğin bir "ürünü" bence.

Senin Eralp Kıyıcı'yla çalışmış olman büyük şans. Ben senin gibi pek çok kişiyle konuştuğumda konservatuvarlarla ilgili çok şikayet de duydum. Acaba konservatuvarda olsan daha farklı konuşur muydun?

Belki konservatuvarda olsam farklı düşünürdüm. Ha evet, Türkiye'de stil, sahne, diksiyon konularında sorun var belki ama şan deyince durmak lazım. Bence Türkiye'den 15-20 şancının eline kimse su dökemez.

Eğitimci olarak diyorum...

Eğitimci olarak da var. Eğer bir hocanın birden fazla başarılı öğrencisi varsa, bir şeyler var demektir. Şan anlamında ben o malum görüşü paylaşmıyorum. Özellikle Ankara'da böyle bir gelenek var.

Ben o zamanlar Amerika'da olduğum için Türkiye'ye gelip gitmem çok kolay olmuyordu; Eralp hocayla Skype'tan ders yapıyorduk ama Amerika'da da bana uygun bir hocaya ihtiyacım vardı. Eralp hoca bana ve bir arkadaşıma Rockwell Blake'i önerdi. Sonra arkadaşımla Blake'e ulaştık ve bizi davet etti. Her seferinde altı-yedi saatlik bir yola çıkıp çalışıyorduk Blake'le. Arkadaşım iki kez gelip bıraktı ama ben devam ettim. Blake'ten çok ilginç şeyler öğrendim.

Sonra?...

Artist Diploma programının ikinci yılındaydım... 2016'nın başında dinletiler için bütün opera kurumları New York'a geliyordu. 2015'te Columbia Artist Management'la sözleşme imzaladım ve daha sonra Komische Oper Berlin'in kadrosuna dahil oldum. Yaklaşık üç yıl evvel Juilliard'dayken katıldığım bir dinletide de Frankfurt Operası'nda misafir sanatçı olma hakkını kazanmıştım. 2016'daki dinletilerin ardından Deutsche Oper Berlin, Wien Staatsoper ve Komische Oper Berlin'den kadro teklifi aldım. Diğer iki kurumun sunduğu roller çok küçüktü ve özellikle Viyana'nın çok stresli bir ortamı olduğunu biliyordum. Bu yüzden Komische Oper Berlin'den gelen teklifi kabul ettim. Berlin'de *Die Meistersinger von Nürnberg*'de Nachtwächter ve *Eugene Onegin*'de Gremin rollerini seslendirdim. Yakın zamanda da Pekin'e gidip Sarastro söyleyeceğim.

Frankfurt'ta ne söylüyorsun?

Frankfurt'ta *Rigoletto*'da Sparafucile rolünü söylüyorum bu sezon. Eğer Komische Oper Berlin'den izin alabilirsem, önümüzdeki sezonlarda değerlendirebileceğim farklı teklifler de var.

Türkiye'yle bir bağlantın var mı?

Şuan hiç yok. Sadece Eralp hocayla bağlantım var.

Önay Kağan Köse ve Serhan Bali

HOLLYWOOD'UN TÜRK BESTECİSİ BATU ŞENER

Dünya film sektörünün kalbinin attığı yer olan Hollywood'da, bir Türk bestecinin, dünyaca ünlü filmlerin müziklerini bestelediğinden haberiniz var mıydı?

Serkan Kalfa
serkankalfa@gmail.com

Müzikle ilişkiniz nasıl gelişti? Müziğe dair hatırladığınız ilk anınız nedir?

Bu soruyu ben de kendime hep sorarım. Hatırladıklarımı ve bana küçüklüğümde anlatılan ve kendi anımmış gibi benimsediklerimi birbirinden ayırmakta güçlük çekiyorum bazen. Çocukluğumda televizyonda duyduklarıma ıslıkla eşlik ettiğimi, sonra da evimizdeki piyanoda çaldığımı hatırlıyorum. Ama hepsinden önce hafızama yazılmış çok değerli bir an var. Bir televizyon programında Ella Fitzgerald, *Body and Soul* şarkısını söylüyordu. İşte o anı çok iyi anımsıyorum. Müziğin ne olduğunu o zaman anladım sanırım. Ayrıca yine televizyonda izlediğim müzikaller beni çok etkiliyordu: *Victor Victoria, The Music Man, West Side Story* ve daha niceleri... Piyano dersleri almaya başladığımda klasik müziğe duyduğum ilgi arttı. Bir yandan müzik eğitimine devam ederken diğer yandan TV'de izlediğim çizgi filmlerin büyüsüne kapılıyordum. Neredeyse her hafta katıldığımız klasik müzik konserleriyle orkestraları gözlemleyerek büyüdüm. Eve alınan ilk kaset çaları ve ilk CD çaları da çok iyi hatırlıyorum. Her cumartesi bir müzik marketine gidip yeni albümler alırdık. Maria Rita Epik Müzik Okulu'ndan bugün Hollywood'a kadar, kendimi bildim bileli müzikle ilgiliyim.

Dan Goldwasser

Nasıl oluyor da bu denli büyük filmlerde çalışmış olmanıza rağmen Türkiye'de çok iyi tanınmıyorsunuz?

Bunun en önemli sebeplerinden biri, yaptığım işin perde arkasında olması. Tüm dünyada sinema salonları, filmlerin kredileri akmaya başladığında boşalır. Seyircinin birkaç dakika boyunca filmde çalışanları izlemeye vakitleri olmuyor tabii, belki de tercih edilmiyor. Yine de bir çok genç müzisyenden e-postalar alıyorum. Bana filmin sonunda adımı gördüklerini söyleyerek başlıyorlar. Neticede, başarılı bir film müziği, kendine dikkat çektiren değil, filmle bütünleşmeyi başarabilmiş olanıdır. Bu nedenle, tıpkı diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'deki sinema izleyicisinin de film müziğine olan aşikârlığının seyrek olmasını olağan buluyorum.

Sahnelerden kamera arkasına geçiş sürecinizden bahseder misiniz?

16 yıl klasik müzik eğitimi aldım. Bu süre zarfında Türkiye'nin en önemli müzisyenleriyle çalıştım; Kamuran Gündemir'den İstemihan Taviloğlu'na; Gülsin Onay, Hüseyin Sermet, Muhiddin Dürrüoğlu ve Ersin Onay'a kadar... Yine bu zaman zarfında besteciliğe olan ilgim yıllar geçtikçe arttı. Film müziğine doğrudan yönelmem benim için çok özel bir film sayesinde oldu. Bir akşam *Wall-e* filmini izlemeye gitmiştim. O güne kadar müzikal açıdan biriktirdiklerimin bu film sayesinde yeni bir boyut kazandığını söyleyebilirim. Her yönden büyüleyici bir film... Thomas Newman'ın müzikleri ise bambaşkaydı. Kendisi, hala hayranlığımı gizleyemediğim, dinleyince küçük çocuklar gibi sevinmeme sebep olan yegane bestecidir.

Kısacası, yazdığım müziklerin, anlatmak istediğim hikâyeleri daha kolay dile getirmeme yardımcı olduğunu kavradığım an kariyerimi besteciliğe yönlendirdim. Elbette ki Türkiye'de de bir bestecilik bölümü okuyabilirdim. Konservatuvardaki bölümümü değiştirebilirdim. Ancak film müziklerine olan ilgim ve Türkiye'deki bu alandaki eksiklik beni yurt dışına taşıdı. Amerika'da film müziği üzerine lisans ve yüksek lisans okudum. Bu sektöre sonradan dahil olan, hatta bazen müzik eğitimi almamış besteciler bile var Los Angeles'ta. Bu yüzden, mesleğimi icra etme arzusunda olan genç müzisyenlere *"Mutlaka şu okula gidip bu işin eğitimini almalısınız."* diyemiyorum.

İşin özünde, bestecilik alanı hikâyeler anlatma fırsatıdır benim için. İster bir filme eşlik ediyor olsun ister hayal gücünüze. Her ne kadar kendi yazdığım eserleri ya da başka bestecilerin eserlerini icra etmekten keyif alsam da, perde arkasındaki bestecilik alanı sayesinde daha fazla müziksevere ulaşmayı ve filmler yardımıyla da hayal gücümün ötesindeki hikâyelere dahil olmayı tercih ediyorum.

Ne tür hikâyelere dahil oldunuz bugüne kadar?

Her türüne. Peter Pan'ı herkes bilir; Hollywood'daki ilk büyük projelerimden biridir. Yüksek lisanstan sonra Hollywood'un en seçkin bestecilerinden John Powell'in yanında çalışmaya başladım. Yıllarca filmlerini izledim, müziğini oldukça üst düzey buluyordum. Tanınırlığı az olsa da, eminim herkes onun müziklerini duymuştur. Pan filmine dahil olmam John sayesinde oldu. Bazı istisnalar haricinde, film müzikleri bir ekip tarafından yapılıyor aslında, tek bir kişi tarafından değil. Hollywood'daki zaman yetersizliği,

Raphaël Brochard

filmlerin bütçelerini aşmış olmaları ya da aşacak olmaları, stüdyoların gişe telaşları, bir besteciye verilen besteleme sürecini zaman zaman iki haftaya kadar düşürebiliyor. Böyle durumlarda bir kişinin tek başına iki saat müzik bestelemesi çok gerçek dışı bir beklenti. İşte bu yüzden en ünlü ve en yetenekli müzisyenlerin bile yardıma ihtiyaçları oluyor. Hemen ardından Jason Bourne geldi. Yine John sayesinde dahil oldum bu projeye de. Bu denli ünlü bir aksiyon serisinin yeni filmine besteci olarak yardımcı olmak çok büyük bir onurdu benim için.

Şu sıralar Ferdinand isimli bir animasyonu bitirmek üzereyiz. 1936 yılında Münro Leaf tarafından yazılmış aynı isimli çocuk kitabından uyarlanan film, dövüşmek yerine çiçekleri koklamayı tercih eden bir boğanın hikâyesini anlatıyor. Animasyon ve komedi filmleri diğer tüm türlerden daha zor. Müziğin filmin genel hissiyatına olan etkisini göz önüne aldığınızda Ferdinand gibi bir filme nasıl bir müziğin daha uygun olacağını düşünmek zorunda kalıyorsunuz. Şansıma, John bu konuda uzman. Onun yanında çalışmak inanılmaz keyifli ve eğitici.

İşler iyice zorlaşıyor bugünlerde. Sırada Solo: A Star Wars Story filmi var. Star Wars filmlerinin dünyasıyla ve bu filmlerin efsanevi bestecisi John Williams'ın müzikal diliyle aynı projede yer alıyor olmaktan çok mutluyum.

Klasik müzikle olan bağınız tamamen koptu mu? Film projeleri dışında da besteciliğe zaman ayırıyor musunuz?

Elbette ayırıyorum. Klasik müziğe olan ilgim asla azalmadı. Fırsat buldukça konserlere gidiyorum. İşin özünde, film müziği de 19. ve 20. yüzyılın klasiklerinden esinleniyor çoğunlukla. John Williams'ın Star Wars müziklerine bakın mesela... Prokofiev, Rimski-Korsakov, Elgar ve nicelerinin esintilerini duyabilirsiniz. Ne zaman yeni bir projeye başlasam hemen bir iki partitür alıyorum çalışmak için. Mesela şu sıralar Elgar'ın 2. Senfoni'sini ve Sostakoviç'in 2. Piyano Konçertosu'nu çalışıyorum. Klasik müzik eğitimim süresince öğrendiğim bazı eserleri de canlı tutmaya çalışıyorum. Stüdyomuzda bir Steinway & Sons var. En büyük keyiflerimden biri, akşamları herkes evine döndükten sonra stüdyoda kalmak ve karanlıkta piyanonun başında saatlerce çalmak.

Bir film için çalışmadığım dönemlerde başka besteler yapmaya devam ediyorum. Yakın geçmişte bir yaylı dörtlüsü yazdım. Türkiye'yle olan

Eğer iki saatlik müziği bestelemeniz için size iki hafta verilmişse, birlikte vakit geçirdiğiniz insanların ve bestecilerin aklınıza denk olmasına ve yetenekli olmalarına dikkat ediyorsunuz.

ilişkim sebebiyle birçok eser yazdım ve düzenledim. Çocuk şarkılarından İzmir Marşı'na kadar. İzmir Marşı, bir İzmirli olarak her zaman gerçekleştirmek istediğim bir projeydi. Umuyorum yakında seslendirilecektir. Muammer Sun'un düzenlemesinin yüceliği yanında bana söz düşmez, ancak bu denli değerli bir eserin birden fazla anlatılma yolu olduğunu düşündüğümden bu işe kalkıştım. Şiirini okursanız ne demek istediğimi anlarsınız. Film müziği alanındaki deneyimlerimle İzmir Marşı'nın hikâyesini anlatmayı denedim.

Neden Hollywood? Orada nasıl kalıcı oldunuz?

Hollywood'ta yılda 200'e yakın film ve yüzlerce televizyon dizisi yapılıyor. Yani sektörün kalbi bu şehirde. Eğer bu sektörün kalbi başka bir yerde olsaydı hepimiz orada olurduk. Aynı zamanda önüne çıkan fırsatları değerlendirebilme meselesi bu.

Aynı zamanda burada bestecilik dışında yapabileceğiniz birçok şey var; orkestrasyon, aranjörlük ve hatta yapımcılık... Bestecilik alanındaki gelişimimden önce daha çok orkestrasyon yaptım. The Book of Life gibi projelerde yer aldım.

Hollywood'da kalıcı olma konusuna gelince... Çok emek isteyen bir konu. Yanında çalıştığınız bestecilerin sizi sevmesi ve hayatlarına dahil etmesi gerekiyor. Daha önce bahsettiğim gibi, eğer iki saatlik müziği bestelemeniz için size iki hafta verilmişse, birlikte vakit geçirdiğiniz insanların ve bestecilerin aklınıza denk olmasına ve yetenekli olmalarına dikkat ediyorsunuz. Her geçen projede kendinizi ve kabiliyetinizi daha çok kanıtlamış ve herkesin güvenini kazanmış oluyorsunuz. Sonuçta, çok stresli bir meslek bu. Herkesin altından kalkabileceği bir şey değil.

Türkiye'deki film ve televizyon sektörü hakkındaki görüşleriniz neler?

Yorum yapmaktan kaçındığım bir konu aslında bu. Türkiye çok yetenekli film yapımcılarını ve bestecilerini barındırıyor aslında. Çok başarılı filmler çıktı Türkiye'den geçtiğimiz yıllarda.

Az sonra diyeceklerimin bir çok istisnası var elbette fakat ben film ve televizyon yapımcılarının Türk izleyicisini alttan aldıklarını düşünüyorum. Televizyon Türkiye'de vakit öldürmek için ya da yalnızca "evde ses olması için" kullanılıyor. İşte bu anlayış, televizyonu bugünkü haline getirdi Türkiye'de: üç saat süren televizyon dizilerine. Bir besteci olarak asla altından kalkamayacağınız bir süre bu. Bu yüzden, Türkiye'deki televizyon dizilerinin müzikleri sadece bir kez yapılıyor ve yüzlerce bölüm tekrar tekrar kullanılıyor.

Dan Goldwasser

BORUSAN KLASİK

Bir **Karnaval** radyosudur

SESLERİ VE RENKLERİ HİÇ BİTMEYEN RADYO BEŞ YAŞINDA!

BORUSAN KLASİK'TE OCAK

AYIN BESTECİSİ
Leonard Bernstein

AYIN YORUMCUSU
Toros Can

HAFTA SONU TEMALARI Cumartesi 12.00-14.00 ve 18.00-20.00; Pazar 12.00-13.00 ve 18.00-20.00
6-7 OCAK Yeni Yıla Merhaba
13-14 OCAK Nefesliler
20-21 OCAK Kış Düşleri
27-28 OCAK İyi ki Doğdun Mozart!

KONUK PROGRAMCILARLA "KLASİK TATLAR" Her pazar 10.00-12.00 ve 22.00-24.00
7 OCAK Nejat Yavaşoğulları
14 OCAK Ali Pınar
21 OCAK Maya ve Ömer Muz
24 OCAK Dilek İçinsel

"RADYONUN KLASİK USTALARI" Pazartesiden perşembeye 12.00 ve 22.00'de
Pazartesi: Zerhan Gökpınar "Notaların Dili"
Salı: Serhan Bali "Müzik Takvimi"
Çarşamba: Halit Süha Çelikkıran "Scaramouche ile Barok Çılgınlıklar Rehberi"
Perşembe: Aydın Büke "Gölgede Kalanlar"
Cuma: Ayşe Yavaş Dirik "Pizzicato" 13.00 ve tekrarı Cumartesi 22.00
Cumartesi: Ahmet Makal "Müzikçe" 11.00 ve 23.00
Pazar: Serla Balkarlı "Müzik Masası" 15.00

CUMA RAPSODİSİ HER CUMA 12.00'den itibaren
12.00 Halit Süha Çelikkıran'ın sıradışı müzikleri ile "Dekroşe"
13.00 Ayşe Yavaş Dirik'in müzikli öyküleri ile "Pizzicato"
14.00 Füsun Özgüç'ün rapsodik doğaçlamaları ile "Kuğunun Şarkısı: Rapsodi"
16.00 Gürcan Elbek ile "Gezgin Gürcan'ın Sesli Hikâyeleri"
17.00 Levent Öget'in caz portreleri ile "Caz Fotoğrafları"
18.00 Tantanalı Huşu'nun ses resimleri ile "Fanfar Reverans: Panzehir"
20.00 Ekin Kopkiman'ın dünya denizlerindeki müzikli rotası: "Echo ile Bodoslama"
22.00 Ekrem Ataer'in kaprisli melodileriyle "Kapriçyo" (Tekrarı: Pazartesi 24.00)
23.00 Murat Beşer'in arşivinden seçimleri ile "Yoldan Çıkmış Şarkılar"
24.00 Zeynep Beklim'den duyduklarınız ve duymadıklarınız ile "Uykusuz Melodi"
ve tabii programcılarımız

GAYE ÇAĞLAYAN, FÜSUN ÖZGÜÇ, TANTANALI HUŞU, SERHAN BALİ

Borusan Klasik, sesleri ve renkleri bitmeyen radyo...

karnaval.com

www.karnaval.com/borusanklasik
facebook.com/borusanklasik
twitter.com/borusanklasik

Sherlock Holmes'un kemanını dinlerken

Emre Aracı, suç hikâyelerinde çığır açan İskoçya doğumlu yazar Sir Arthur Conan Doyle'un yarattığı hayali dedektif karakter Sherlock Holmes'un müzikli serüvenlerinde yolculuğa çıkıyor.

19. yüzyıl İngiliz ressamı John Atkinson Grimshaw'un, genellikle loş ışıklı gaz fenerlerinin sisli ve mehtaplı Londra sokaklarını aydınlattığı, melon şapkalı ve pelerinli sürücüleriyle, taksilerin öncüsü olan ve *"hansom cab"* olarak bilinen, tek atlı ve çift tekerlekli at arabalarının şehrin bir ucundan diğerine mekik dokuyarak donuk bir manzarayı bir anda gözlerimizin önünde hareketlendirdiği tablolarına bakarken ve o manzaraya gün gelip de zamana meydan okurcasına adım atabilmeyi hayal ederken, Patrick Gowers'ın 1980'lerde ITV Granada televizyonunun 41 bölümden oluşan *The Adventures of Sherlock Holmes* uyarlaması için müziğini bestelediği partisyonunun solo kemana ağırlık veren açılış ölçülerini kulaklarınızda duyarsanız Jeremy Brett'in canlandırdığı o meşhur dedektifin o tabloların içinden yavaş yavaş size doğru geldiğini hissedersiniz. Sir Arthur Conan Doyle'un hayalinde ilk olarak filizlenen ve birbirinden akıllıca kurgulanmış maceralarıyla beraberinde sürüklediği okurlarının hayallerinde asırlar, kültürler, jenerasyonlar ve sınırlar değişse de her defasında yeniden hayat bulabilen bu kişilikli dedektif, okurlarıyla ilk olarak 1887'de buluşmuştu. Ama Sherlock Holmes esasta 6 Ocak 1854'te doğmuştu. Hele yolunuz bugünün Londrası'nda Baker Street'teki müze evine düşerse ve kapıda içeri girmek üzere sıraya girmiş turistleri görürseniz Holmes'un bir roman kahramanından çok öte, artık neredeyse gerçek bir şahsiyete dönüşmüş olduğuna da tanık olursunuz.

Efsanevi dedektif Sherlock Holmes

John Atkinson Grimshaw'un fırçasından St. James's Street, Londra

Holmes'un odasına girildiğinde kapının hemen yanında, duvardaki çerçevesi içerisinde göze çarpan fesli, madalyalı ve sırma süslü üniformalı bir Osmanlı paşasının resmini her gördüğümde ise bunun neden orada asılı durduğunu ve kim olduğunu merak ederdim.

Ortaokul yıllarımda Sherlock Holmes'u ilk olarak yukarıda bahsettiğim televizyon dizisinden tanımıştım. 221b Baker Street adresindeki Mrs. Hudson'ın evinde Holmes'un yaşadığı dairenin havası, dekorasyonu, duvarındaki resimleri ve Dr. Watson'la olan sıradışı arkadaşlığı beni her hafta Viktorya devri Londra'sının sokaklarına götürüyor ve garip bir şekilde o döneme, hayata ve diyarlara cezbediyordu. Gün gelip de o sokaklarda dolaşacağım tabii ki o yıllarda aklımın ucundan dahi geçemezdi. Holmes'un odasına girildiğinde kapının hemen yanında, duvardaki çerçevesi içerisinde göze çarpan fesli, madalyalı ve sırma süslü üniformalı bir Osmanlı paşasının resmini her gördüğümde ise bunun neden orada asılı durduğunu ve kim olduğunu merak ederdim. Hatta yanlış görüp görmediğimden de bir türlü emin olamazdım. Sonradan o gravürün Mısır Hıdivi İsmail Paşa'nın hizmetine girmiş olan İngiliz generali ve Sudan Valisi Charles George Gordon'a, yani Gordon Paşa'ya ait olduğunu öğrendim. Gordon Paşa'nın Hartum'daki isyan sırasında 26 Ocak 1885'teki trajik ölümümün ardından o portre Dr. Watson tarafından satın alınarak bir çerçeve içerisinde dairenin duvarına asılmıştı. Seneler sonra ben de İngiltere'deki dairemin duvarına o aynı gravürü astığımda ise belki de farklı bir milletin üniformasını giyer gibi kültürler içerisinde kaybolup giden insanların kurduğu o köprülerin değerini bilerek, aynı zamanda çocukluğumdaki bu Holmes anımı da yaşatmanın önemini hiç şüphesiz kendimce idrak ediyordum.

Üstelik o yıllarda Holmes'un yaratıcısının 1907'de balayı için İstanbul'a geldiğini ve kahramanının dünyadaki hayranları arasında bulunan Sultan II. Abdülhamid'in bu haberi alır almaz kendisine ikinci dereceden Mecidi nişanı ve Lady Conan Doyle'a da Nişan-ı Şefkat verdiğini, Ramazan ayı olduğu için onları huzuruna kabul edemediğini, ancak Padişah'ın Cuma Selamlığı'nı izlediklerini ve bütün bunların da The Times gazetesinin "Court Circular"ına haber olarak taşındığını bilmiyordum. Edinburgh Üniversitesi'ndeki öğrencilik yıllarımda da o üniversitenin mezunu olan, 1876 - 1881 yıllarında tıp okuduğu sırada profesörleri arasında meşhur dedektifine model olarak aldığı Dr Joseph Bell'den etkilendiğini öğrendiğimde ve Reid Konser Salonu'na gitmek için Tıp Fakültesi'nin avlusundan geçerken Doyle anısına çakılmış plaketi her gördüğümde, anlık da olsa, fakülte avlusunun hiç değişmemiş olan 19. yüzyıl Viktorya devri ambiyansı beni bir anda Sherlock Holmes'un dünyasına çekiverirdi.

Gri bir Kasım günü Hilary Spurling'in Anthony Powell biyografisini okuduğum sıralarda Londra'nın Manchester Meydanı'ndaki Wallace Koleksiyonu'nda asılı duran Nicolas Poussin'in *A Dance to the Music of Time (Zamanın Müziğine Dans)* tablosunu görmeye gidiyordum; o tabloyu bir dedektif gibi incelemek, anlamak ve belki de katmanlarında kodlu gizli mesajlarını çözmek istiyordum. O gün, uzun zamandır yakınlarına gitmediğim Baker Street'teki Sherlock Holmes Müzesi'nin de önünden geçtim; belki de amansız dedektiften yardım dilemek istedim bu küçük projemde. Çin malı hatıralık eşyaların mağazasında dizildiği, içerisinin alelade Viktorya devri mobilyalarıyla döşendiği bu hayli turistik müzenin kapısında o öğleden sonra Holmes'un hayatına adım atmak isteyenler yine ardı ardına sıralanmışlardı. Hatta kimileri hızlarını alamayarak 221b Baker Street adresine dünyanın değişik köşelerinden Holmes'e yazılmış mektuplar dahi postalıyorlardı. Evin penceresine reklam amacıyla sıralanan bilumum objeler arasında re

Jeremy Brett Sherlock Holmes rolünde

Sudan Valisi Gordon Paşa

The Times, 11 Nisan 1907

Sir Arthur and Lady Conan Doyle, who are paying a short visit to Constantinople, attended the Selamlik on Friday. The Sultan decorated Sir Arthur with the second class of the Medjidieh, and Lady Conan Doyle with the second class of the Nichan-i-Chefakat, thus testifying, says a Reuter telegram, to the interest taken by his Majesty in English literature.

Yitik St. James's Salonu'nda Sherlock Holmes'u Pablo de Sarasate'yi dinlerken hayal ederken bir anda gözümün önüne bir başka yitik sahne, Beyoğlu'ndaki Naum Tiyatrosu geliyor; çünkü 24 yaşındaki meşhur İspanyol virtüöz 1869 Nisan'ında bir dizi konser için İstanbul'a da gelmiş ve muhtemelen Stradivarius kemanıyla Naum kardeşlerin tiyatrosunda çalmıştı.

teli kopmuş bir keman derhal dikkatimi çekti. Doğru ya, Sherlock Holmes keman çalıyordu. Mademki kişiliği artık neredeyse bir tür gerçek halini almıştı, peki neydi bu eksantrik dedektifin hayatındaki müziğin türü, değeri ve önemi?

Holmes'un kemanı Stradivarius markaydı; *Karton Kutu Vakası*'nda (*The Cardboard Box*) öğrendiğimize göre ve Oliver Mundy'nin *Sherlock Holmes and Music* makalesinde o günün değerleriyle kıyasladığı gibi 500 *guinea* değerindeki (525 GBP) bu kemanı Tottenham Court Road'da bir rehinci dükkanından 55 şiline (2.75 GBP) satın almıştı. İlk Sherlock Holmes romanı *Kızıl Soruşturma*'da (*A Study in Scarlet*) Dr. Watson, Holmes'un kemandaki maharetini bizlere şöyle anlatıyordu: *"Parçalar çalabildiğini, hem de bunların zor parçalar olduğunu gayet iyi biliyordum, çünkü isteğim üzerine bana Mendelssohn'un Lied'lerini ve diğer bazı favori parçaları çalmıştı. Ancak kendi kendine kaldığı zamanlar çok nadir müzik çalar, ya da bilinen eserleri seslendirirdi. Akşamları koltuğuna yaslanarak, gözlerini kapar ve dizine dayadığı kemanını raspalar gibi gelişigüzel bir şekilde çalardı. Bazen bu akorlar dolgun ve melankolik olurdu. Zaman zaman da harika ve neşeli sesler çıkardı. Bu seslerin aklından geçen düşünceleri yansıttığı aşikardı, ama müzik onun düşünce akışına yardımcı mı oluyordu, yoksa bu geçici bir zevk için miydi, bunları tespit etmek beni aşıyordu."*

Meşhur keman virtüözleri de Holmes'un dünyasını keman müziği kadar zenginleştiriyordu ki bunların başında Niccolo Paganini geliyordu. *Karton Kutu Vakası*'nda bir şişe *"claret"* şarabı eşliğinde bir saat boyunca Watson'a bu dahiyane virtüöz hakkında Holmes peşi sıra anekdotlar anlatmıştı. Zaman zaman o günün gazetelerinde duyurulan konserler de ilgisini çekiyor ve bunlara dinleyici olarak gidiyordu. *Kızıl Soruşturma*'da Holmes, Sir Charles Hallé'nin konser dizisinde solist olarak çalan ve "kadın Paganini" olarak bilinen Avusturyalı keman virtüözü Wilhelmine "Wilma" Norman-Neruda'nın (1838-1911) matine temsiline gitmişti: *"Bu öğleden sonra Hallé'nin konserine gidip Norman-Neruda'yı dinlemek istiyorum... Atağı ve arşesi muazzam. Neydi o muhteşem bir şekilde çaldığı Chopin'in küçük parçası: Tra-la-la-lara-lira lay..."* *Kızıl Soruşturma*'nın yayımlanmasının ardından birkaç ay sonra Norman-Neruda, Hallé'yle evlenecek ve Lady Hallé adını alacaktı. Neruda'nın hayranları arasında Joseph Joachim de bulunmaktaydı ve onun için *"Diğer çağdaşlarına kıyasla onun çalışı benim zevkime daha uygun - hiç bozulmamış, saf ve kuvvetli bir müzikalite..."* demişti. İki kemancı 1892 Nisan'ında St. James's Salonu'nda Bach'ın Re minör ikili keman konçertosunu da beraber çalmışlardı. Henri Vieuxtemps da Neruda'yı el üstünde tutan virtüözler arasındaydı ve hatta ona Opus 47, Sol majör keman konçertosunu ithaf etmişti. Bu arada Neruda da Holmes gibi "Ernst kemanı" olarak bilinen 1709, Cremona yapımı bir Antonio Stradivari kemanıyla çalmaktaydı.

221b Baker Street, Londra

Üstte; Edinburgh'daki Sherlock Holmes heykeli
Altta; Edinburgh Üniversitesi'nde Sir Arthur Conan Doyle plaketi

Holmes, Sarasate konserinde; Sidney Paget'in Strand Dergisi'ndeki çizimi

Wilhelmine “Wilma” Norman-Neruda

Sherlock Holmes da günümüze maalesef ulaşamayan meşhur St. James’s Salonu’nun müdavimleri arasındaydı; 1891’de yayımlanan *Kızıl Saçlılar Kulübü’nde (The Red-Headed League)* Watson’a *“Bu öğleden sonra Sarasate St. James’s Salonu’nda çalıyor. Ne dersin Watson? Hastaların sana birkaç saatliğine izin verirler mi?”* diye soruyordu. Watson’ın olumlu cevabı üzerine Holmes arkadaşına hemen hazırlanmasını söyledi: *“O zaman şapkanı giy ve gel. Önce şehre (City of London) uğrayacağım, sonra yolda bir yerde öğlen yemeği yeriz. Gördüğüm kadarıyla programda bir hayli Alman müziği var; bunu İtalyan veya Fransız müziğine kıyasla çok daha tercih ederim. Çünkü içgözlemsel ve şu an içgözlem yapmak istiyorum. Gel benimle.”* Hani zaman zaman bir konserde bir eser dinleriz ve o zaman belki de o eserin anlattıklarından, ya da anlatmak istediklerinden çok daha fazla bilgiyi kendi iç dünyamıza dair edinmiş olduğumuzu hissederiz. Holmes da muhtemelen böyle bir tecrübeden bahsediyor olmalıydı Watson’la Sarasate’yi dinlemeye gittiği o öğleden sonra. Watson’a bakılırsa Holmes gerçekten de konserde böylesine bir transa girmişti: *“Arkadaşım coşkulu bir müzisyendi, kendisi sadece yetenekli bir icracı değil, aynı zamanda hiç de sıradan sayılmayacak bir besteciydi. Konser salonunda oturduğu bütün bir öğleden sonra mükemmel bir mutluluk onun çehresini sarmıştı. Uzun ve ince parmaklarını müziğe eşlik ederek usul usul sallıyordu; kibarca gülümseyen çehresi ve baygın, rüya dolu gözleri o kadar hafiye Holmes’a, o acımasız, zeki, hünerli, kriminal dedektifi Holmes’a benzemiyordu ki.”* Belki de bu yüzden zaman zaman yoğun hayatımızı bir an için olsun bir kenara koyup, her şeyi unutarak kendimizi bir konser salonunda öylece müziğin akışına ve onun benliğimizde yarattığı hislere öylece bırakmalıyız.

Reszke kardeşler

Yitik St. James’s Salonu’nda Sherlock Holmes’u Pablo de Sarasate’yi dinlerken hayal ederken bir anda gözümün önüne bir başka yitik sahne, Beyoğlu’ndaki Naum Tiyatrosu

Baker Street'teki Sherlock Holmes Müzesi

Sherlock Holmes Müzesinde, Holmes'un çizim odasından bir kare. Oda da keman, birçok bilimsel deney ekipmanı ve duvarda Sudan Valisi Gordon Paşa'nın portresi bulunmaktadır.

geliyor; çünkü 24 yaşındaki meşhur İspanyol virtüöz 1869 Nisan'ında bir dizi konser için İstanbul'a da gelmiş ve muhtemelen Stradivarius kemanıyla Naum kardeşlerin tiyatrosunda çalmıştı. Ama belki de İstanbul'un bu bilinmeyenlerini öğrenebilmemiz, Sarasate'nin ziyaretindeki intibalarını keşfedebilmemiz için bize nice Sherlock Holmes'lar gerekiyor. Yine de bildiklerimiz arasında, devrin *La Turquie* gazetesinde makaleler kaleme alan Emile Julliard'ın aktardığına göre, Sarasate İstanbul'da Beethoven'ın La majör/minör sonatlarından birinden bir bölüm seslendirmişti. Bu belki de onun Opus 47, La majör, 9 numaralı *Kreutzer* sonatının birinci bölümüydü. Ancak Julliard'a göre İtalyan repertuvarına bir hayli itibar eden Beyoğlu ahalisi için, 5 Mayıs 1869 tarihli yazısında ileri sürdüğü üzere, "Beethoven, uzaktan duydukları korkudan ötürü yakından işitemedikleri korkunç bir Tanrı" idi. Oysa Holmes olsa bu resitalden herhalde pek memnun olurdu.

1911'de yayımlanan *Kırmızı Çember Vakası'nda* (*The Adventure of the Red Circle*) Holmes'u Watson'la beraber Covent Garden'daki bir Wagner gecesinin ikinci perdesine yetişmek üzereyken buluruz. Bu hangi Wagner operasıdır bilinmez; nedense ben bunun *Lohengrin* olduğuna inanmak isterdim. Ancak 1911 yılının *The Times* nüshalarını karıştırıyorum da, o sezon Covent Garden'da *Ring* operalarının sahnelendiğini görüyorum. Dolayısıyla Holmes ve Watson muhtemelen o akşam *Ring* operalarından bir tanesine gitmiş olmalı. Holmes'un opera sevgisi *Baskervillerin Köpeği*'nde (*The Hound of Baskervilles*) davayı çözdükten sonra başarısını kutlamak üzere Watson'la beraber Meyerbeer'in *Les Huguenots* operasında Polonyalı tenor Jean ve bas Édouard de Reszke kardeşleri dinlemek üzere tutmuş olduğu özel locadan da anlaşılır. Gerçek sanatçılar kadar kurgusal müzisyenler de Sherlock Holmes hikâyelerinin satırlarında zaman zaman dolaşır ki bunlar arasında herhalde en meşhuru, Watson'un tabiriyle "Babbage'ın hesap makinesi kadar insan dışı ve aşık olmaya da aynı oranda uzak" olan Holmes'u alt edebilen, 1891 tarihli *Bohemya'da Skandal*'ın (*A Scandal in Bohemia*) kahramanı *primadonna* Irene Adler'dir. Adler 1858'de New Jersey'de doğmuş, La Scala'da ve Varşova Kraliyet Operası'nda sahneye çıkmış. Romanda Bohemya Kralı Wilhelm Gottsreich Sigismond von Ormstein'le girdiği ilişki gerçek hayatta Bavyera Kralı II. Ludwig'in dedesi I. Ludwig'in Lola Montez, ya da Galler Prensi Edward'ın Lillie

Sherlock Holmes'un East Dean Köyü'ndeki evi

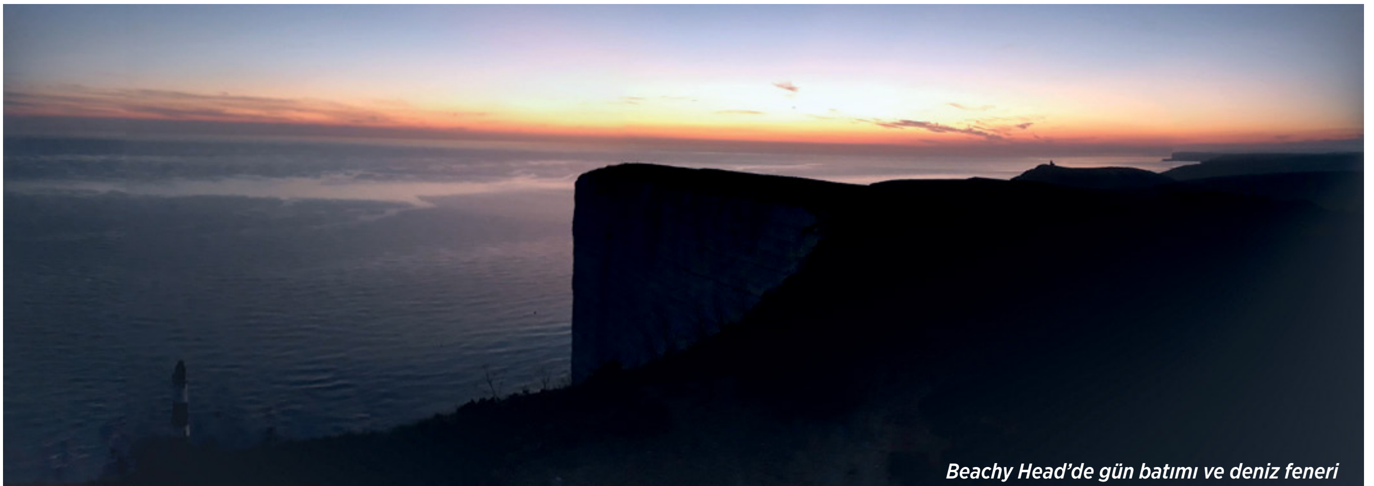

Langtry'le olan ilişkilerine benzetilir. Langtry'nin de Jersey'de doğduğu düşünülürse ikinci ihtimal daha kuvvetlidir.

Meşhur operalardan tanınmış aryalar da Holmes hikâyelerinin içinde zaman zaman kulağımıza çalınır ki bunların en bilineni *Mazarin Elması'nın Serüveni*'nde (*The Adventure of the Mazarin Stone*) Offenbach'ın *Hoffman'ın Masalları*'ndan her duyuşta insan ruhunu derinden etkileyen o sevilen *barkarol*'dür. Holmes kemanıyla operadan bu tanınmış bölümü yan odada seslendireceğini Kont Sylvius'a söyleyerek, ama gerçekte gramofona yerleştirdiği bir plağı çalarak onu oyalamayı ve dolayısıyla yenmeyi başarır. Sherlock Holmes'un müzisyenliği sadece keman çalması, konser ve operalara gitmesiyle de sınırlı değildir. Onu *Bruce-Partington Planları*'nda (*The Adventure of the Bruce-Partington Plans*), Latince adıyla Orlandus Lassus olarak bilinen, 16. yüzyıl Flaman besteci Orlando di Lasso'nun çoksesli *motet*'leri üzerine bir inceleme yazısı kaleme alırken buluruz. Dedektifliğinin yanı sıra klasik müziğe dair bu derece eklektik ve kapsamlı zevkleri sayesinde 2015 yılındaki Promenad Konserleri'nin 41. Prom'unda "Sherlock Holmes - A Musical Mind" temalı bir matine konserine dahi ilham kaynağı olmuştur bu pipolu, pelerinli ve çift siperli, üstten bağcıklı *tweed* kumaşından şapkasıyla hepimizin tanıdığı ve sevdiği, Londra sokaklarında zaman zaman kurgusal hayatından gerçek ipuçlarına rastladığımız eksantrik ve eksantrik olduğu kadar da esrarengiz akıl insanı.

İngiltere'nin güneyindeki Eastbourne şehrinde Lansdowne Oteli'nden Beachy Head olarak bilinen tebeşir uçurumlarına doğru, buradaki kırmızı beyaz renkli deniz fenerini görmek üzere yürüdüğümüz bir Kasım günü uzakta dumanı tüten bir köy görmüştük. Burasının East Dean olduğunu öğrenmemiz uzun sürmedi. Ve meğer Sir Arthur Conan Doyle'un efsanevi dedektifi 1926'da yayımlanan *Aslan Yelesi Macerası*'nda (*The Adventure of the Lion's Mane*) anlatıldığı gibi uzaktan denizi gören Sussex'teki bu şirin köye yerleşmişti. Kurgunun gerçeğe, hayalin hakikate karıştığı o gün, güneş okyanusa doğru batıp da aynı anda mehtap doğarken, denize karşı çapa atmış sessiz bir gemi gibi duran Beachy Head Feneri'ne bakıp da Offenbach'ın *barkarol*'ünde, ya da Poussin'in tablosunda anlattıklarını anlamamak mümkün değildi. Bunu belki de Holmes Norman-Neruda'yı St. James Konser Salonu'nda dinledikten sonra, o konser hakkında Watson'a söylediği şu sözlerinde en güzel şekilde bizler için ifade etmişti: *"Muhteşemdi. Darwin'in müzik hakkında söylediklerini hatırlıyor musun? İddia ettiğine göre müziği yaratma ve anlama kudreti insanoğlunda konuşabilme yeteneğinden çok daha önce gelişmişti. Belki de bu yüzden müzik bizi böylesine ince bir şekilde etkiliyor. Dünyanın çocukluğunu yaşadığı o sisli asırların belli belirsiz hatıraları ruhlarımızda yaşamaya devam ediyor."* Beachy Head'deki o günün hatıraları da o *barkarol*'ün sözlerine derinden ses veren o tınılar gibi ağır aheste, hislerimizin meçhulüne doğru yol alarak, hep öyle yaşamaya devam edecek...

Emre Aracı'nın *Andante*'deki geçmiş yazılarının tamamına ***www.emrearaci.weebly.com*** adresinden ulaşabilirsiniz.

Beachy Head'de gün batımı ve deniz feneri

Emre Aracı

Hande'nin fendi Demet'i yendi

Michael Kuyucu, Türkiye'nin önde gelen müzik araştırma şirketi Telifmetre'nin 2017 yılı istatistiklerinden yola çıkarak, geride bıraktığımız yıl radyolarda en çok çalınan Türkçe ve yabancı şarkılara dair genel bir durum değerlendirmesi yapıyor.

Radyoların müzik kutusuna dönüşmesiyle birlikte mecra, müzik endüstrisine yön veren bir misyon edindi. Özellikle gençler radyoyu sadece müzik dinlemek için dinliyorlar. Bu talep de radyo kanallarını daha fazla müzik yayını yapmaya yönlendiriyor. Yayınlarının yüzde 90'ını müziğe ayıran radyo kanalları, özellikle gençlerin müzik dinleme alışkanlıklarını da etkiliyor. Yıl biterken, 2017 yılında radyo kanallarının en çok yayınladığı şarkıları ve yorumcuları merak ettim ve sizler için derledim. Bu analiz, son yıllarda yaşanan Demet Akalın ve Hande Yener savaşının 2017 yılı galibinin Hande Yener olduğunu gösterdi.

Türkiye'nin en başarılı müzik araştırma şirketi Telifmetre'nin gerçekleştirdiği araştırma verilerinden hareketle, Türkiye'de radyo kanallarının en çok yayınladığı müzikleri inceledim. İstatistiklere geçmeden önce Telifmetre'nin çalışma sisteminden bahsetmek istiyorum. Telifmetre, radyo ve televizyonlarda yayınlanan müzik, *jingle*, reklam gibi içerikleri takip ederek kaliteli raporlar sağlayan bir sistem. Telifmetre sistemiyle eser takibi tamamen otomatize edilmiş bir işleyişe sahip. Eser bir seferliğine sisteme eklendikten sonra hangi mecrada yayınlanırsa orayı gün, saat, dakikaya kadar raporlar. Özellikle müzik endüstrisinde çok ciddi polemiklere neden olan telifmetre sistemi bir nevi müzik reytingidir. Bu reytingin en önemli özelliği yüzde 100 doğru olması. Bir şarkı kaç kez yayınlanıyorsa, raporda o sayıyla belirtiliyor. Anlayacağınız, radyo ve televizyon kanallarının tartışmalı reyting raporları gibi değil bu sistem. Dijital olarak ölçülen radyo ve televizyon kanallarında yayınlanan şarkılar otomatik olarak telifmetre aracılığıyla kaydedilir ve otomatik bir işlemciyle hangi şarkının kaç kez, hangi yorumcunun ne zaman hangi radyo ve televizyonda yer aldığı ortaya çıkar.

Gençler müzik endüstrisini eline geçirdi

Ben bu sisteme çok güveniyorum. Bu yüzden bu sistemi mutlaka inceliyor ve radyo ve televizyon kanallarının en çok yayınladığı müzikleri analiz ediyorum. Bu yazımda radyo kanallarının 2017 yılında en çok yayınladığı şarkıları inceledim. Çok ilginç ve beni de şaşırtan veriler çıktı ortaya. Mesela, 2017 yılında radyolarda en çok yayınlanan şarkı Derya Uluğ'un Canavar adlı şarkısı imiş. Canavar, Derya Uluğ'un ikinci *single* şarkısı, Okyanus adlı şarkısıyla çok ciddi bir giriş yapan İzmirli genç yorumcu Uluğ, Canavar'la tüm şarkıları geçerek 2017 yılında radyolarda en çok yayınlanan şarkıcı oldu. Uluğ'u ikinci sırada yer alan İhanetten Geri Kalan adlı Sezen Aksu şarkısı takip ederken, üçüncü sırada Tarkan ve Yolla adlı şarkısı yer aldı. Türkiye'de en çok yayınlanan 40 şarkı içinde çok sürpriz şarkılar da var. Beşinci sırada yer alan İlyas Yalçıntaş'ın Gel Be Gökyüzüm, altıncı sırada yer alan Edis'in Çok Çok adlı şarkısı bunlardan yalnızca ikisi. Listedeki veriler genç yorumcuların müzik endüstrisini ciddi anlamda domine ettiğini gösteriyor. 2017 yılında radyolarda en çok yayınlanan 40 şarkı aşağıdaki gibi sıralandı:

Sıra	Sanatçı	Eser Adı	Yayın Adedi
1	Derya Uluğ	Canavar	35.622
2	Sezen Aksu	İhanetten Geri Kalan	30.328
3	Tarkan	Yolla	29.257
4	Ayşe Hatun Önal	Olay	28.060
5	İlyas Yalçıntaş	Gel Be Gökyüzüm	27.017
6	Edis	Çok Çok	26.807
7	Bilge Nihan Feat.Bahadır Tatlılıöz	Net	26.071
8	Soner Sarıkabadayı	Tekamül	24.446
9	Erdem Kınay Feat.Merve Özbey	Boynun Borcu	24.279
10	Buray	Mecnun	23.714
11	Bengü	Kuzum	23.633
12	Aleyna Tilki	Sen Olsan Bari	23.191
13	Berkay	Yaz	22.372
14	Gülşen	Her Gece	22.022
15	Ozan Doğulu Feat.Demet Akalın	Kulüp	21.206
16	Hande Yener	Bakıcaz Artık	21.117
17	Aydın Kurtoğlu	Tüh Tüh	20.184
18	Demet Akalın	Nazar	19.505
19	Buray	Aşk Mı Lazım	19.498
20	Simge	Prens Prenses	19.402
21	Bahadir Tatlıöz	Takvim	19.279
22	Atiye	Maazallah	19.201
23	Oğuzhan Koç	Küsme Aşka	19.072
24	Sezen Aksu	Manifesto	18.397
25	Emre Aydın	Sen Beni Unutamazsın	18.271
26	İrem Derici	Tektaş	18.080
27	Aynur Aydın	Damla Damla	17.195
28	Mustafa Ceceli Feat.İrem Derici	Kıymetlim	17.154
29	Hande Yener	Emrine Amade	17.131
30	Ferhat Göçer	Aşkın Mevsimi Olmaz ki	16.929
31	Sıla	Yan Benimle	16.781
32	Demet Akalın	Ah Ulan Sevda	16.723
33	Berkay	Ey Aşk	16.634
34	Murat Dalkılıç Feat.Oğuzhan Koç	Aşinayız	16.598
35	Sinan Ceceli Feat.Ece Seçkin	O La La	16.347
36	Kenan Doğulu	İlk Adımı Sen At	16.129
37	Gökhan Keser	Beni Özledin Mi	16.040
38	Yalın	Sesinde Aşk Var	15.934
39	Betül Demir	Karabatak	15.813
40	Yaşar	Nara	15.673

Şampiyon Hande Yener

Radyolar bazı yorumcuları çok sever ve şarkılarını daha fazla yayınlar. Bu, hem o yorumcuların radyolara uygun şarkı yapması hem de yorumcuların radyo kanalları ve radyo dinleyicileri tarafından daha fazla sevilmesinden kaynaklanır. Radyolarda şarkıları en çok yayınlanan yorumcu olmak çok ciddi bir prestijdir; hem bedava promosyondur hem de çok büyük bir ödüldür. 2017 yılında Türkiye radyolarında şarkıları en çok yayınlanan yorumcu Hande Yener oldu. İkinci sırada 2017 yılında albümünü müzik marketlere sunan Tarkan yer aldı. Yener'inki çok ciddi bir başarı; bir dev olan ve 2017 yılını çok iddialı geçiren Tarkan'ı geride bırakmak büyük bir başarıdır. Listede üçüncü sırada yer alan Demet Akalın ise ciddi bir düşüş yaşadı. *"En büyük benim."* şeklinde demeçler veren ve her defasında iddialı olduğunu söyleyen ve bazen Hande Yener'le atışan Demet Akalın 2017 yılını üçüncü sırada tamamladı. Ben Demet Akalın'ın bu başarısızlığına şahsen şaşırmadım. Radyo kanalları tarafından geçmişte çok sevilen Demet Akalın, son yıllarda bazı radyoları dışlayarak onları kendine küstürdü. Ayrıca son albümünde radyo kanallarına konuk olarak katılmayı da istemedi. Bu tutumu Akalın'a rotasyon düşüklüğü olarak yansıdı. Elbet bunda şarkılarının eski tadı vermemesi ve kendisini çok fazla tekrarlamasının da rolü büyük oldu.

2017 yılında şarkıları radyolarda en fazla yayınlanan yorumcular listesinde Buray beşinci sırada, Berkay altıncı sırada yer aldı. Mustafa Ceceli özel hayatında yaşadığı çalkalanma ve radyolarla iyi bir ilişki kuramamasının faturasını 15. sıraya düşerek ödedi. Geçmişe göre düşüş yaşayan bir diğer isim de Serdar Ortaç oldu. Ortaç, listede 25. sırada yer aldı. İşte 2017 yılında radyolarda şarkıları en çok yayınlanan 40 yorumcunun listesi:

Sıra	SANATÇI	Yayın Adeti
1	Hande Yener	135.825
2	Tarkan	126.856
3	Demet Akalın	117.652
4	Sezen Aksu	116.277
5	Buray	103.641
6	Berkay	91.124
7	Funda Arar	78.182
8	Sıla Gençoğlu	76.800
9	İrem Derici	74.112
10	Gülşen	73.608
11	Yalın	73.235
12	Bengü	71.180
13	Murat Dalkılıç	69.937
14	Murat Boz	66.738
15	Mustafa Ceceli	61.314
16	Ayşe Hatun Önal	60.437
17	Edis	59.257
18	Derya Uluğ	57.269
19	Kenan Doğulu	56.394
20	İlyas Yalçıntaş	56.093
21	Serdar Ortaç	54.781
22	Tuğba Yurt	54.015
23	Oğuzhan Koç	53.278
24	Soner Sarıkabadayı	52.130
25	Ferhat Göçer	51.990
26	Sertab Erener	51.320
27	Simge	50.651
28	Mabel Matiz	50.554
29	Aydın Kurtoğlu	50.250
30	Emre Aydın	49.755
31	Atiye	49.633
32	Hadise	49.605
33	Deniz Seki	47.469
34	Fettah Can	47.138
35	Gökhan Özen	46.112
36	Göksel	45.880
37	Mehmet Erdem	45.595
38	Aynur Aydın	45.463
39	Emre Kaya	45.032
40	Gökhan Türkmen	44.648

Yabancı müzikte lider Clean Bandit

Türkiye'de yayın yapan radyo kanallarının büyük bir bölümü yerli müzik yayını yapıyor. Yalnızca yabancı müzik yayını yapan radyo kanalı sayısı iki elin parmak sayısı kadardır. Bunun nedeni, Türkçe müziğin daha fazla tüketilmesi ve reklam verenin daha çok Türkçe müzik yayını yapan radyoları tercih etmesidir. Yabancı müzik yayını yapan radyo kanallarında en çok yayınlanan şarkılar listesinde Rockabye birinci sırada yer alırken, Jax Jones'un You Don't Know Me adlı şarkısı ikinci sırada, Luis Fonsi ve Justin Bieber'in Despacito *remix*'i üçüncü sırada yer aldı.

2017 yılının müzik verileri yukarıdaki gibiydi. Müzik kutusuna dönüşen radyo mecrasının temsilcisi olan radyo kanallarının rotasyonlarında yer alan yerli ve yabancı şarkı ve yorumcular aynı zamanda Türkiye'de tüketilen müzik hakkında da bilgi veriyor. Popüler kültür ve müziğin ortak buluşmasını da gösteren bu listeler aslında pek çok konuyu da gözler önüne seriyor. Mesela arabesk müziğin ciddi bir düşüş yaşadığını, hatta pop karşısında yok olmaya yüz tuttuğunu... Yüksek ritmli şarkıların daha revaçta olduğunu gösteren listelerde yer alan bir diğer gizli şifre ise yeni nesil sanatçıların eskilerin yerini almaya başladığı gerçeği oldu. Sezen Aksu'nun İhanetten Geri Kalan şarkısını bir kenara koyarsak, listede yaşı 40'ın üstünde olan yorumcuların sayısı çok az, yaşı 50'nin üzerinde olan yorumcu ise yok. Arabesk, pop karşısında yok oluyor dedik belki ama şunu da söylemeden edemeyeceğim: Bu listelerde yer alan şarkıların sözel içeriğine ve şanlarındaki nağmelerine bakıldığında pop alt yapılı arabesk şarkılar olduğunu söyleyebiliriz. Türkü ve alaturka müziğin radyolarda yer bulamadığını ve bunun Türkiye'nin öz kültürünün yok olmasına ayna tuttuğunu da söylemeden geçemeyeceğim. Bir diğer dikkat çeken sonuç da yüksek tanıtım bütçesi olmayan yorumcu ve şarkıların radyolarda rotasyona giremedikleri gerçeği. Para yada iyi şarkı olmayınca müzik endüstrisinin şampiyonlar liginde yer almak zorlaşıyor. 2017 yılı böyle geçti, bakalım 2018 nasıl geçecek?

Sıra	Sanatçı	Eser Adı	Yayın
1	Clean Bandit	Rockabye	12.717
2	Jax Jones	You Don't Know Me	10.323
3	Luis Fonsi Feat. Daddy Yankee & Justin Bieber	Despacito (Remix)	9.330
4	Anne-Marie	Ciao Adios	9.240
5	Sean Paul	No Lie	8.723
6	Katy Perry	Chained to the Rhythm	8.136
7	KDA	Just Say	7.994
8	Dustin O'Halloran Feat. Hauschka	Never Give Up	7.438
9	Ofenbach	Be Mine	7.368
10	Jason Derula	Swalla	7.312
11	Rag'n'Bone Man	Human	6.857
12	Ed Sheeran	Shape of You	6.342
13	J Balvin & Willy Williams	Mi Gente	6.061
14	Burak Yeter	Tuesday	5.888
15	DJ Khaled feat. Rihanna & Bryson Tiller	Wild Thoughts	5.720
16	Inna	Gimme Gimme	5.636
17	The Weeknd	Starboy	5.512
18	Selena Gomez	Kill Em With Kindness	5.474
19	Artistic Raw	In the Middle	5.283
20	No Method	Let Me Go	5.242
21	Marian Hill	Down	5.169
22	Feder	Lordly	5.116
23	LP	Lost on You (Pilarinos and Karypidis Remix)	5.112
24	Zara Larsson	Ain't My Fault (İnstrumental)	5.049
25	Mahmut Orhan	Save Me	4.996
26	Sofi Tukker	Drinkee	4.914
27	DJ Snake	Let Me Love You	4.899
28	Shakira	Me Enamoré	4.886
29	Shakira	Chantaje (feat. Maluma)	4.849
30	Kungs	I Feel So Bad	4.813
31	The Weeknd	I Feel It Coming	4.537
32	Zara Larsson	Lush Life	4.460
33	Gipsy Casual Feat. LLP & Sonny Flame	Get Low	4.292
34	Calvin Harris Pharrell WilliamsKaty Perry Big Sean	Feels	4.290
35	Jennifer Lopez	Ain't Your Mama	4.166
36	DJ Antoine	Snake Charmer	3.920
37	Mahmut Orhan	Feel	3.918
38	Ariana Grande	Side To Side	3.917
39	Marian Hill	Down (Black Caviar Remix)	3.818
40	Era Istrefi	Bonbon	3.736

Levent Bakırcı / Bariton

Sabahları Barok müzik veya Mozart dinlerim. Özellikle Vivaldi, Cimarosa, Tartini, Torelli gibi bestecilerin trompet konçertolarını veya Mozart'ın daha az bilinen senfonilerini ve piyano konçertolarını... Zaman zaman, tek bir bestecinin tüm eserlerini günlere yayarak sırayla dinliyorum. Daha önce bu şekilde Beethoven, Şostakoviç ve Brahms'ın tüm eserlerini dinledim. Operayı sadece çalışmak için dinlerim, günümün geri kalanı provalarda zaten operayla geçtiği için ayrıca evde opera dinlemem. Buna karşılık, yeni bir esere hazırlanırken, eserin o güne kadar yapılmış tüm kayıtlarını dinlemeye çalışıyorum. Bunun dışında, ruh halime göre 70'li ve 80'li yıllardan Yunan müziğine, rock müzikten (özellikle Deep Purple) caza kadar güzel olan her müziği severek dinliyorum.

Danimarka'nın güçlü sesi
Dali Opticon Serisi

Hi-Fi dünyasındaki mevcut markaların fiyat/performans konusunda asla rekabet edemeyeceği hoparlörler üretme niyetiyle Lars Wolle tarafından kurulan Danimarkalı hoparlör firması DALI'nin Opticon serisi piyasaya çıktığı günden beri pek çok ödülün sahibi oldu...

EISA'dan da 2017 yılında En İyi 5.1 Hoparlör Sistemi dalında ödül alan seri, zengin detayları, gerçek sahnesi ve şeffaf sesiyle öne çıkıyor.

DALI'ye tescilli SMC (Yumuşak Manyetik Bileşen) teknolojisini içeren *woofer* ve *tweeter*'ları bulunan Opticon serisi, yüksek manyetik iletkenliğe sahip bu mıknatısıyla geleneksel dezavantajlar olmadan harika bir ses sunuyor.

Orta yoğunluktaki fiber karton (MDF) kabinlerinin minimal tasarımıyla da büyük beğeni toplayan Opticon serisinde; Opticon 8, Opticon 6, Opticon 5 adı altında üç adet kule tipi, Opticon 2 ve Opticon 1 adı altında iki adet raf tipi, Opticon Vokal adı altında bir adet merkez ve Opticon LCR adı altında bir adet duvar hoparlörü bulunmakta...

Kuzeyin başarılı hoparlör üreticisi yine yapacağını yapmış!.. ***www.hifisistemler.com***

Ev sinema sisteminde bir harika
Sonos Playbase

Kablosuz müzik ve ev sinema sistemleri denince akla gelen ilk markalardan bir olan Sonos, yeni cihazı Sonos Playbase ile yine harika bir cihaza imza atmış!..

HDTV'nin tam manasıyla bir *surround* sese kavuşmasını sağlayan sistem; Play 1 adı altında iki adet D sınıfı amplifikatöre sahip hoparlörü, Playbase adı altında D sınıfı dijital amplifikatörün sürdüğü güçlendirilmiş altı adet orta sınıf, üç adet tweeter ve bir adet *woofer*'a sahip hoparlör ve iki adet D sınıfı amplifikatörle iki hoparlör sürücüsüne sahip *subwoofer*'dan oluşan bir sistem...

Uzaktan kumandası ya da Android®, iPhone® veya iPad®'ler için ücretsiz uygulamalarla kablosuz olarak da kontrol edilebilen sistem, TV izlenen ya da müzik dinlenen odanın her köşesini en ince detaylarla ve ruhu sarsan baslarla dolduruyor.

Wi-Fi üzerinden çalışan Sonos Playbase, bluetooth üzerinden çalışmadığı için telefon görüşmesi yapılsa bile kesintisiz olarak hizmet vermeye devam ediyor.
www.hifisistemler.com

Kendine aşık eden mavi ışık
McIntosh MC452

Kaliteli ses sistemleri konusunda yaklaşık 70 yıldır hizmet veren, mavi ışığıyla odyofilleri kendine aşık eden McIntosh, mükemmel ses üreten cihazlarıyla Hi-Fi ve High-End dünyasının en önde gelen isimleri arasında yer alıyor!..

2016 Sound Image Ödülleri'nin birincisi, McIntosh'un kanal başına 450 Watt güç üreten en güçlü stereo amplifikatörü için ne söylenebilir ki?

Devre ve kozmetik tasarımlarında en son teknolojiyi kullanan modelde, en yeni devre bileşenleri ve kusursuz ses performansı için gürültüyü ortadan kaldıran klasik McIntosh Dörtlü Denge dizaynı kullanılmış.

Hoparlörlerin empedansından bağımsız olarak tam 450 Watt sunmayı garanti eden dünyaca ünlü McIntosh Autoformer'ına sahip olan bu muhteşem amplifikatör, hoparlörlere zarar verebilecek kırpmayı önleyen Power Guard® teknolojisiyle dikkat çekiyor.

Altın kaplamalı, patentli Solid Cinch ™ hoparlör bağlama direkleri sayesinde hoparlör kablolarındaki korozyonu önleyerek güvenli ve kolay bir bağlantı sunan model, müziğin doğasını koruyarak hizmet vermesi üzere tasarlanmış.

Dinamik ifadelerde güzel ve doğru tonaliteyi sunan, ayrıntı hissiyatını tamamen tatmin eden, cömert ve kusursuz bir amplifikatör!.. *www.hifisistemler.com*

Analog dünyanın atasından
Thorens TD 295 MK IV

Analog ses dünyasının atası sayılabilecek kadar önemli bir tarihi geçmişe sahip olan İsviçreli firma Thorens, 1883 yılından bu yana müzikseverlere hizmet veriyor. Pek çok ilke imza atan Thorens'in adı, pikap denildiği zaman ilk akla gelen markalar arasında en ön sıralarda geliyor.

Thorens'in elegan tasarımıyla en çok satan modelleri arasında, bir klasik olma yolunda ilerleyen modeli TD 295 MK IV teknik inceliği, birinci sınıf görünümü, yeni TP 41 koluyla dikkat çekiyor.

Gümüş gri ve sıcak ahşap renk alteranatifi de bulunan Thorens TD 295 MK IV, yarı otomatik çalışma sistemi, son derece sessiz AC senkron motoru, AT-95E kartuşuyla analog dünyaya "merhaba" demek isteyenlerin dünyada en çok tercih ettiği pikap modelleri arasında yer alıyor.

12 inçlik döner tablasında, 33 ve 45 devirlik plaklarınızı yeniden keşfetmek istiyorsanız ya da dijital dünyadan sıkılmış ve gerçekten analog müzik dinlemenin tadına varmak istiyorsanız Thorens TD 295 MK IV sizin için doğru tercih demektir.
www.hifisistemler.com

Mükemmel bir preamplifikatör
McIntosh C52

McIntosh'un en gelişmiş, tek şase katına sahip preamplifikatörü olan McIntosh C52,

analog bileşenlerden herhangi birini ve DSD dosyaları gibi son teknolojiye sahip yüksek çözünürlüklü formatları oynatanlar da dahil olmak üzere neredeyse tüm dijital müzik kaynaklarının tamamının tadını çıkarmak için üretilmiş... Analog cihazları bağlamak için üç adet *balanced* ve dört *unbalanced* girişe, dijital tarafta ise üç adet optik, iki adet eşeksenli ve bir adet USB girişe sahip olan McIntosh C52, optik ve koaksiyel girişleri 24-bit / 192kHz çözünürlüğü, USB girişiyse 32-bit / 384kHz'e kadar PCM sinyallerini kabul ederek adeta müziğin çatlaklarına sıkıştırılmış seslerin de duyulmasını sağlıyor.

Sekiz bant analog ekolayzırı sayesinde çeşitli müzik kaynaklarında istenilen ince ayarların yapılmasına olanak tanıyan cihaz, kulaklıkla müzik dinlemek için Headphone Crossfeed Director (HXD®) ilavesiyle müziğinize ek bir boyut getiriyor.

Ev Sineması geçiş özelliğiyle çok kanallı ev sineması sistemine de kesintisiz entegrasyon sağlayan McIntosh C52 üstün bir preamplifikatör hayal edenlere özel olarak tasarlanmış... *www.hifisistemler.com*

Yeni amiral gemisi
Marantz SR8012

Ses kalitesiyle müzikte, gücüyle ev sinemasında müthiş performans göstermek için tasarlanmış olan Marantz SR8012, 11.2 çoklu kanal desteği sunarak kanal başı 205 Watt güç üretiyor!..

Dolby atmos, DTS:X, Auro 3D *codec* destekleri, Airplay, bluetooth kablosuz teknolojilerinin yanı sıra çoklu oda HEOS desteği ve daha pek çok özelliği bünyesinde bulunduruyor. Marantz SR8012 çok yakında Extreme Audio'da.. ***www.extreme-audio.com***

Near Outdoor hoparlörler
Extreme Audio'da

Köklü hoparlör şirketi Bozak'ın eski mühendislerinden Bill Kieltyka tarafından kurulan New England Audio Resource (NEAR) ürettiği sıradışı hoparlörlerle dikkat çekiyor...

28 yıllık birikimle tasarlanan NEAR® hoparlörleri, soğuk dağ tepelerinde, yüksek nem şartlarında, yüksek klor içeriği, gübre spreyi, böcek ve hayvan enfestasyonları olan kapalı havuzlara maruz kalsa de yüksek verimle müziği en güzel şekilde sunmaya devam ediyor. Üstün teknolojilere sahip olan bu hoparlörler çok yakında Extreme Audio Ataşehir mağazasında dinlenebilir. ***www.extreme-audio.com***

Daha geniş dinleyici kitlesi için
Magico A3

Egzotik ve pahalı teknolojiler ve materyaller geliştiren Magico, geliştirdiği yeni teknolojinin hesaplı A serisinde kullanımıyla artık daha geniş bir dinleyici kitlesi tarafından dinlenebilecek!..

Komple desteklenmiş ve anotlanmış alüminyum kabin, berilyum tiz, karbon Nano-grafen koniler, neodimyum bazlı motor sistemleri ve firmanın ünlü eliptik crossover devresiyle A3 imkansızın başarıldığı bir ürün olmaya aday.

Üst frekansları saf berilyum diyaframlı yeni tasarım tiz ünite üretiyor, 28 mm konili bu tiz ünite özel bir neodimyum motor sistemine, yeni geliştirilen 152 mm çaplı orta ses ünitesi "Çok Duvarlı Karbon Fiber" koniye sahip. 178 mm çaplı çift bas sürücüde ise yeni Gen 8 Magico Nano-Tec koninin bir versiyonu yer alıyor. Böylelikle, sertlik, ağırlık ve sönümlemede mükemmel kombinasyon en alt frekanslara da taşınıyor.

Magico A3'ün dört sürücüsü de Magico'ya özel Eliptik Simetri Crossover topolojisiyle ve Alman Mundorf firmasının en üst seviye komponentleri kullanılarak birleştirilmiş. Üç yollu bu devrede faz *lineer*'liğini bozmadan frekans bant genişliğini en yükseğe çıkarabilen ve ara modülasyon bozunumlarını en aza indirgeyen oktav başına 24dB Linkwitz-Riley filtre yer alıyor.

Hoparlörün ağır, kapalı kabini tüm diğer Magico'larda olduğu gibi bir mühendislik harikası!.. Tamamen uçak sanayide kullanılan 6061 T6 kalitede alüminyumdan oluşan kabin, materyal olarak Q serisi için geliştirilene benzer yapıda.

22Hz – 50 kHz frekans aralığında, 88 dB hassasiyetindeki Magico A3'ü dinlemek için Lotus Concept'ten randevu alabilirsiniz. ***www.lotusconcept.com***

Kulak içi kulaklığın adı
Sennheiser Momentum In-Ear Wireless

Sennheiser'ın günlük hayata özgürce uyum sağlamak için tasarladığı yeni kulaklık modeli zarif tasarımı ve pürüzsüz ses performansına sahip. Ense bandının üzerine dikilmiş yumuşacık napa koyun derisi, mükemmel hassasiyetle frezelenmiş paslanmaz çelik ses tünelleri, kulaklık üzerinde yansımalı krom kaplama, sağlam, darbeye dayanıklı polikarbon bileşenler...

Kablolardan bağımsız, üstün ses kalitesi, Bluetooth 4.1, AAC kodlama desteği ve Qualcomm® apt-X™ uyumluluğu ile Momentum In-Ear Wireless gerçekten transparan bir ses sunuyor.

NFC teknolojisiyle akıllı telefonlarla bağlantıyı tek bir dokunuşla sağlayabilen kulaklık, güzel görünen ense bandı sayesinde de bağlantıda kalıyor, hareket halindeyken telefon çağrılarını yönetebiliyor, ayrıca müziğin kontrolünü sağlamak için üzerinde üç butonlu bir kumanda ve yüksek kaliteli bir mikrofon barındırıyor.

İki cihaza birden aynı anda bağlanabilen kulaklık, sesli uyarılarıyla bağlantılar hakkında ve şarj durumu konusunda uyarılar yaparken, gelen çağrılar için titreşimli uyarı, USB ses desteği ve USB üzerinden şarj imkanı da sunuyor.

Üst düzey kullanım konforu, mükemmel gürültü önleme ve kulak içi rahatlığıyla Sennheiser Momentum In-Ear Wireless'ı mutlaka test edin!.. ***www.sennheiser.com.tr***

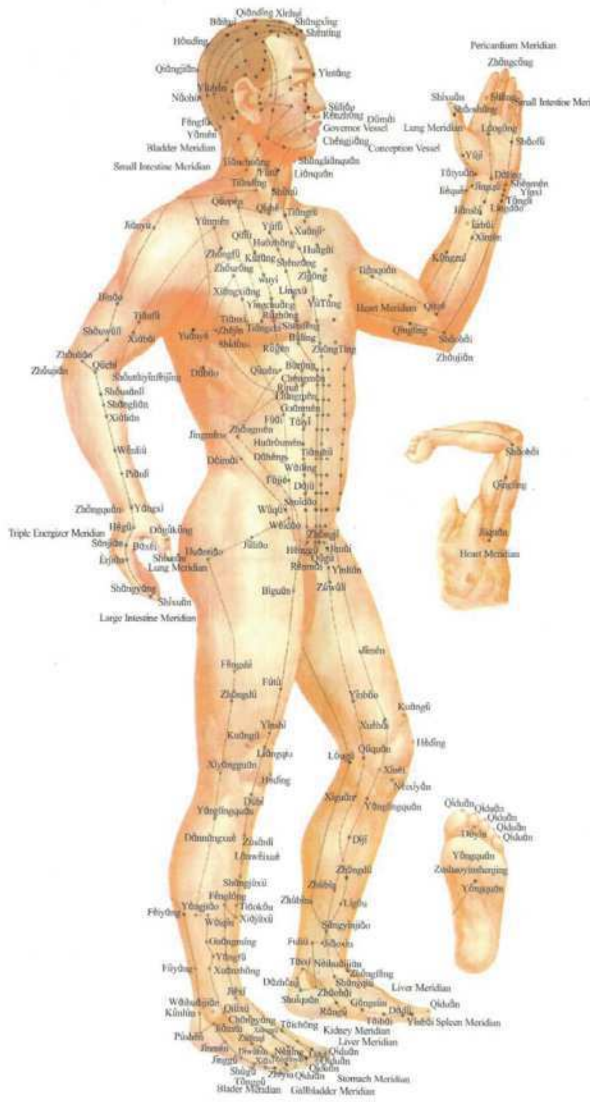
Müzisyen Hekimi
Erinç K. Sabuncu
erinc.sabuncu@andante.com.tr

Akupresyon tedavisi

Etkinliği tüm dünyada kanıtlanmış olan masrafsız ve pratik bir yöntemle, yalnızca el gücünüzle, kendi kendinizi ve başkalarını tedavi edebileceğinizi biliyor muydunuz?

Daha önceki sayılarda akupunktur tedavisini ayrıntılarıyla yazmıştım. Özetlemek gerekirse, akupunktur iğnelerinin belirli akupunktur noktalarına takılıp 20 dakika bekletilip çıkartılması yoluyla uygulanan bir tedavidir. Kökleri Çin'e ve geleneksel Çin tıbbına dayanır. Hastalıkların önlenmesi ve tedavilerine destek olmak, genel sağlık düzeyini yükseltmek için kullanılan güvenli, etkili bir tedavi yöntemidir. Vücudun fizyolojik fonksiyonlarını düzenleyerek pek çok işlev bozukluğunu düzeltmeye yardımcı olur. Ayrıca, ağrı kontrolünde çok etkilidir.

Akupresyon tedavisinde de akupunkturda kullanılan noktalar kullanılır, tek farkı iğne olmamasıdır; onun yerine aynı noktalara parmaklarla baskı uygulanır. Akupunkturun etkinliği bilimsel olarak kanıtlanmıştır ve tüm dünyada etkin bir tedavi yöntemi olarak kullanılmaktadır. Akupresyon, insan elinin gücü ve hassasiyetiyle gerçekleştirilen ve kişinin kendi kendini tedavi edebildiği etkili bir yöntemdir. Akupresyonun en önemli avantajlarından biri, kişinin daha önce hiç karşılaşmamış bile olsa metodu doğru öğrenip, doğru kullanarak kendine ve başkalarına uygulayabilmesidir. Herkes kolaylıkla öğrenip, uygulayabilir. Bu tedavinin hiçbir yan etkisi yoktur, her zaman ve her yerde uygulanabilir. Masrafsız ve pratik bir tedavidir, gereken tek şey kişinin kendi elleridir. Bu noktalara basıldığında, o bölgede kas gerginliği azalır, kan akışı çoğalır.

Akupresyonun en çok kullanıldığı ve etkili olduğu durumlar; baş ağrısı, sinüzit, boyun ve bel ağrıları, artritler, strese bağlı kas ağrıları, kulunçlar, ülser ağrıları, menstrüel kramplar, kabızlık, hazımsızlık, alerji, diş ağrısı, ödem ve şişkinlik, vücutta direnç düşüklüğü, kronik yorgunluk sendromu, akne, egzema gibi cilt problemleri, çene eklemi problemleri, el ve ayak bileği rahatsızlıkları, omuz ağrıları, astım, soğuk algınlığı, grip gibi hastalıklar, impotans ve diğer seksüel problemler, kısırlık ve hamilelikte destek, premenstrüel sendrom gibi fiziksel rahatsızlıklardır.

Ayrıca depresyon, anksiyete, uykusuzluk gibi ruhsal kökenli rahatsızlıklarda da kullanılır. Akupresyon tedavisiyle vücudu dengelemek, genel sağlık ve enerji düzeyini arttırmak mümkündür. Akupresyonun iyileştirici dokunuşu gerginliği azaltır, kan dolaşımını arttırır, vücudun derin bir şekilde gevşemesini sağlar. Stresin azalması, vücudun hastalıklara karşı direncini arttırır.

Akupresyonda lokal belirtiler, vücudun durumunu genel olarak yansıtan ipuçları olarak kabul edilir. Örneğin, gerilim tipi baş ağrısının kökeni, omuzlarda veya boyun bölgesinde yer alabilir. Bu nedenle akupresyon, ağrının giderilmesine odaklandığı gibi, altta yatan gerginliklere de odaklanarak rahatsızlığın hastalığa dönüşmeden çözülmesini hedefler.

Akupresyonla, tetik nokta uyarımı, derin nefes alma teknikleri, eklem hareket açıklığı egzersizleri ve gevşeme egzersizleriyle kombine edilerek etkinlik arttırılabilir. Bu tedavi yönteminin müzisyenler için avantajı, her yerde kolaylıkla uygulanabilmesidir; konser öncesi ağrılara yönelik hızlı bir uygulama yapılabilir. Stres kontrolü ve performans anksiyetesi için birkaç nokta kullanılabilir. Hatta konser esnasındaki kısa boşluklarda bile ufak uygulamalar yapılabilir. Bu kolay, masrafsız tedaviyi uygulamak için bir akupunktur uzmanından bilgi almak uygundur, ancak bu şekilde doğru uygulama yapma ve sonuç alma mümkün hale gelir.

Sağlıklı günler dilerim...

www.erinckaracehennem.com

Piyano Kliniği

Buğra Gültek
bugra.gultek@andante.com.tr

KONSERVATUVARIN DOĞUŞU - 4

19. yüzyıl, piyano için "altın" bir yüzyıl olmuştu. Bundan önceki üç yazımızda belirttiğimiz üzere konservatuvar doğmuş, çalgımız yapısal olarak kendine yeter hale gelmiş ve bugün hayal edebileceğimizin bile üstünde bir popülariteye ulaşmış, besteci piyanistler magazinin en tepesinde, krallar gibi ilgi ve hürmet görür olmuşlardı.

20. yüzyılın başı ise, piyanonun sosyal ve ticari genişlemesinin durduğu ve daha gerçekçi ölçülere indiği bir dönemdir. 1910'lardan önce bu düşüşün ilk belirtileri gözlenmeye başlanmıştı. Ancak, müzik anlayışları ve kalitesinde de belirli bir yükselme de görünüyordu. Klasik müziğin şaheserlerinin kıymeti daha iyi anlaşılmaya ve takdir edilmeye başlanmıştı. İnsan kitlelerinin daha kaliteli müziği talep etmeleri ve müzikten daha iyi anlamalarıyla, piyano satışlarının azalmaya başlaması aynı dönemlerde gerçekleşmişti. Rakamlar, bu gerçeği daha iyi anlatıyor. ABD Sanayi Bakanlığı'nın açıklamasına göre, 1909'da üretilen 364,545 piyano 1919'da 341,652'ye düşmüştü; nüfus yüzde 14 artarken üretim yüzde 6,28 azalmıştı. 1925'te yakalanabilen 306,584 rakamı, nüfustaki yüzde 8'lik artışa karşın üretimde, yaklaşık yüzde 10'luk düşüşü göstermekteydi. ABD'deki Büyük Buhran, 1919'da, 1915'e oranla, üretimde yüzde 57'lik düşüşe neden olacaktı.

Bu düşüşte dikkati çeken bir eğilim de gözlenmektedir. 1909 yılında satılan tüm piyanoların içinde kuyrukluların oranı yüzde 2,4 iken, 1927'de bunlar, toplam üretimin yüzde 21,4'ünü oluşturmuşlardı. Bu sonuç, ev kullanımlarında duvar piyanolarına olan talebin, daralan alım güçlerine paralel olarak düştüğünü, fakat yükselen müzik kültürü ve kalitesiyle birlikte yeni açılan senfoni orkestralarının, müzik okullarının ve benzeri kurumların kuyruklu piyanolara ilgi gösterdiğini gösteriyor. Bu yıllar cazın da parladığı yıllardır; ancak, hepsi bir araya gelse de, piyano üretimi ve talebinin düşüşü engellenememiştir.

ABD'deki yıllık piyano üretimi 300,000 adet etrafında dönüp dururken, çalgının içinde bulunduğu negatif eğilim, başka sektörden kimseleri de bu konuya eğilmeye itiyordu. The Antiquarian adlı, eski mobilya ve antik eşya dergisinin editörü Esther Singleton, Ekim 1924 sayısında şöyle yazmaktaydı: *"Victola'ların ve radyonun devrinde artık piyano, sıradan evlerde daha az görülmeye başlanmıştır. Daha az acemi bunu çalmaktadır... Bu da, az sayıda, ama gerçekten yetenekli öğrencileri cesaretlendirmektedir. Piyano, zor bulunabilme tehlikesiyle karşı karşıyadır."*

Atlantik Okyanusu'nun öteki yakasında da durum aynıydı. Londra'da yayınlanan New Statesman'ın müzik eleştirmeni Walter J. Turner, 29 Ağustos 1925 sayısında, Pianoforte'nin Ölümü adlı bir makale yazmıştı. Adı verilmeyen, ancak, "çok tanınmış bir İngiliz müzisyeniyle" yaptığı söyleşide, şunlar dile getirilmişti: *"Radyonun ve gramofonun amatörlerin çok ilgisini çektiği bu zamanda, kemanın ve piyanonun yakın gelecekte eski moda kalacağına ve unutulacağına inanıyorum."*

Turner da, piyanonun ölümüne üzülmemiştir. İngiliz evlerindeki durumu şöyle açıklar: *"... Günlük, hatta haftalık kullanılan bir çalgıdan çok, bir mobilyaya benzemektedir. İngiliz topraklarında emekliye ayrılan piyano sayısı, hiç olmadığı kadar fazladır... Viyol ya da harpsichord örneğinde olduğu gibi, elli yıl içinde pianoforte de tümden unutulursa hiç şaşırmayacağım."*

Turner, Beethoven, Schumann, Chopin, Brahms ve Liszt'in müziklerinin de yakın gelecekte unutulacağını ileri sürmüştü.

Piyano, artık tahtından olmuş bir idoldü. Ancak, bir süre sonra, toplum hayatının içinde, çok şatafatlı olmasa da, düzenli ve önemli bir yere yeniden kavuştu. Güzel sanatlar dünyası içindeki yeri ve önemi devam ediyordu; piyano resitalleri veriliyordu, orkestrayla çalınıyordu, şan konserleri piyano eşliğiyle yapılıyordu. Dış dünyanın tüm daralışına karşın, hiçbir şey olmamış gibi, kendini müziğe ve piyanoya adamış bir grup bulunuyordu. Paradoksal olarak, piyanoyu amatörlerin hayatından kopartan gramofon ve radyo, gerçek müzikseverlerin piyano dinleyebileceği yeni bir ortam da sunmaktaydı. ***gultekpiyanostudyosu.com***

FREE! FREE! SAVE MONEY
1898 Models NOW READY.
SPECIAL CHRISTMAS OFFERS TO READERS OF THE LADIES' HOME JOURNAL
Send for our 1898 Christmas Art Souvenir Catalogue, with colored frontispiece representing An Ancient Egyptian Choir, originally painted for us by a renowned artist and reproduced in fac-simile. The new catalogue contains our 1898 models of the Celebrated Cornish American Pianos and Organs, over 50 styles to select from. Mention this magazine and the catalogue will be sent Free with postage paid. Remember we are the only firm of actual manufacturers selling exclusively to the general public direct, at factory cost—the only firm where you get exact value for your money. There are no agents', dealers' or middlemen's profits added.
CASH or on EASY PAYMENTS
to suit your circumstances. Pianos and Organs shipped on 30 days' trial in your own home under our special warrant for 25 years. No money required in advance. Safe delivery to purchaser guaranteed and insured.
Terms: NO SATISFACTION, NO PAY
Send for particulars of our co-partnership plan, by which any one can obtain a Cornish American Piano or Organ FREE of cost.
ORGANS, $25 UP
REMEMBER that a prompt response to this advertisement will secure a DISCOUNT of $10.00 on the list prices as quoted in our 1898 Catalogue on any Organ, or $20.00 on the list prices if you buy a Piano. Owing to the very close margin this leaves for manufacturing we are obliged to reserve the right to withdraw this special discount at any time.
GIFT CATALOGUE. DON'T MISS THIS, it is FREE. Worth its weight in GOLD and will save you many dollars. It cost us an immense sum to perfect, we will send it to you for NOTHING. All you have to do is to mention this magazine and ask for the CORNISH ART CATALOGUE. It will be FORWARDED IMMEDIATELY. THE NEW ISSUE for 1898 now ready, get it TO-DAY.
References: Our bank, your bank, any bank, or any of the multitude of patrons who have purchased millions of dollars' worth of instruments from us during the past 36 years. Our new book, "THE HEART OF THE PEOPLE," containing a thousand recent references, sent free. Don't fail to write at once.
PIANOS, $155 UP
CORNISH & CO., MAKERS OF AMERICAN PIANOS AND ORGANS Washington, N. J.
Established 36 Years

Kaynaklar

1- LOESSER, Arthur. (1990). Men, Women and Pianos - A Social History. New York: Dover Pub.

2- EHRLICH, Cyril. (1990). The Piano - A History. New York: Oxford University Press.

ANDANTE
Türkiye'nin Müzik Kültürü Dergisi

ANDANTE ABONE FORMU

ABONELİK BİLGİLERİ

Türkiye'nin Klasik Müzik Dergisi Andante'ye .... sayıdan itibaren .... yıllık abone olmak istiyorum.

Adı Soyadı: ....

Kurum Adı: ....

Adresi: (Lütfen 09:00 - 18:00 saatleri arasında bulunduğunuz adresinizi belirtiniz.)

....

....

Vergi Dairesi, Vergi No, T.C. Kimlik No:

.... / .... / ....

Fatura Adresi:

....

....

Şehir: .... **Posta Kodu:** ....

Ülke: .... **Telefon:** ....

İş Telefonu: .... **Faks:** ....

Cep Telefonu: .... **E-Posta:** ....

Doğum Tarihi: ..../..../........ **Öğrenim Durumu:** ....

Meslek: ....

1 Yıllık (12 Sayı) Abonelik Bedeli: 132 TL
Yurtiçi Kurum: 200 TL - Avrupa: 120 Euro - Amerika: 160 Dolar

Talep ettiğiniz eski sayıları lütfen yazınız:
1 - 31. sayılar: 5 TL, 32 - 61. sayılar: 6 TL, 62 - 95. sayılar: 7 TL,
96 - 107. sayılar: 8 TL, 108 - 116. sayılar: 10 TL, 135. Güncel sayı: 12 TL

ÖDEME ŞEKLİ

Kredi Kartı

Sipariş bedeli olarak ....TL'nin aşşağıda belirttiğim kredi kartı hesabımdan çekilmesini istiyorum.

Mastercard ☐ **Visa** ☐

Kart Sahibinin Adı Soyadı: ....

Kart No: ....

Son Kullanma Tarihi: .... / .... **Güvenlik Kodu (CCV):** ....

Lütfen kartınızın arka yüzünde yer alan üç haneli güvenlik kodunu yazınız.

İmza: .... **Tarih:** .... / .... / ....

Banka Havalesi

Abonelik bedelini Bali Müşavirlik Tic. Ltd. Şti.'nin aşağıdaki banka hesaplarından birine yatırınız.

İş Bankası, Acıbadem Şubesi, Hesap No: 335945

Şube Kodu: 1085, IBAN No: TR870006400000110850335945

Garanti Bankası, Kadıköy Şubesi, Hesap No: 6299299

Şube kodu: 88, IBAN No: TR090006200008800006299299

Yapı Kredi, Yeldeğirmeni Şubesi, Hesap No: 66232187

Şube Kodu: 465, IBAN No: TR860006701000000066232187

Ödemenizi yaptıktan sonra bilgilerinizi içeren bu formu banka dekontu ile birlikte **0216 326 39 20** no'lu faksa, **abone@andante.com.tr** ya da **Bali Müşavirlik Tic. Ltd. Şti. Akçaağaç Sokak Görhan Apt. No: 1/1 Acıbadem - 34660 Üsküdar / İstanbul** adresine gönderiniz.
Telefon: 0216 325 27 13 E-posta: abone@andante.com.tr

MÜKEMMEL
SES VE GÖRÜNTÜ SİSTEMLERİ

MARKALARIMIZ: AERIAL ACOUSTICS, ARGENTO AUDIO, **ASR AUDIO**, AUDIBLE ILLUSIONS, **AYRE ACOUSTICS**
BENZ MICRO, CONCERT FIDELITY, **CONSTELLATION AUDIO**, DA-LITE, **DCS**, EMM LABS, **GRYPHON AUDIO**
KALEIDESCAPE, **KR AUDIO**, MAGICO, **MAGNEPAN**, MEITNER AUDIO, **MSB TECHNOLOGIES**, NEW AUDIO FRONTIERS
SHUNYATA, SME, **SRA**, STAX, **STEWART FILMSCREEN**, TRANSPARENT CABLE, **VPI**, YG ACOUSTICS

lotusconcept

HIGH-END AV, LIGHTING & AUTOMATION SYSTEMS

GARANTI MAHALLESI, ERGIN SOKAK NO:10 / 2, ETILER 34337 ISTANBUL T: 0212 358 1169 WWW.LOTUSCONCEPT.COM